

DENG

SİYASAL VE KÜLTÜREL DERGİ

Evin Turizm İnşaat ve Yayıncılık Ticaret
Limited Şirketi Adına
Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer MAVLAY

Genel Yayın Yönetmeni
Arif SEVİNÇ

YAZIŞMA ADRESİ
Kurtismailpaşa 5. Sok. Fırat 5 Apt.
Kat:1 No:2
Ofis/DİYARBAKIR
Tel: (0412) 223 89 23
Faks: (0412) 223 89 23
E-mail: kovaradeng@myynet.com

Baskı
Zekisan Ofset
Tel:(0412)226 71 79 Diyarbakır

ISSN: 1302-7964

TEMSİLCİLİKLER

İSTANBUL
Rasim Paşa Mah.
Mühendis Sarı Ali Sok.
No: 3 Kat 2
Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0(216) 346 40 05

HEWLÊR
Tel: 009647504456108

ALMANYA
Postfach: 131831, 4245
Wuppertal/ALMANYA
Faks: 00-49-202-9743594E-mail: demanu.al-
manyay@yahoo.de

İçindekiler

Naverok

Merhaba.....2-3

Mesut TEK

Mısır'daki askeri darbe
ve olası sonuçları üzerine.....4-8

Aydın GÜNEŞLİ

Çözüm süreci ve Kürt meselesi.....9-14

Mazhar KARA

Barış Süreci, Gezi bağlamında
değişim,
iki ileri bir geri devam ediyor.....15-20

Erdem AKALIN

Milliyetçilik Kuramları -2.....21-34

Ali KIZLAY

Cin Lambadan Çıktı, Yaşasın Cinnet.....35-38

Latif EPÖZDEMİR

Kemalist Algı, Tasavuf Müziği ve Kürtler.....39-46

RAPOR

HAK-PAR Hak Ve Özgürlükler Partisi

Süreci Kürt Sorununda
Kalıcı Bir Çözüme Dönüştürmek İçin.....47-51

DEKLERASYON

PSK;

"Kürt halkıyla barış,
onun ulusal demokratik haklarının
teslimiyle mümkündür"52-59

PSK;

Aşitiyeke rasteqîn ya bi Gelê Kurd re,
bi naskirina mafên wê yê
neteweyî û demokratîk dikare pêk were.....60-66

Türkiye “Gezi parkı olayları” ile uzunca bir süre meşgul oldu. Park’a Toplu Kışlası yapılmasını istemeyen çevrecilerin eylemine polisin biber gazı ile müdahale etmesi ve eylemcilerin çadırlarını yakması üzerine tırmanan gerilim bir anda tüm Türkiye meydanlarına sıçradı.

Eylemler kısa sürede hükümet karşıtı bir çizgiye dönüştü.

AK Parti’ye yönelik tepkilere, son zamanlarda gerçekleştirdiği politikalara duyulan öfke de eklenince, geniş kesimler bu eylemlere destek verdi.

Sokaklarda bir yandan Türkiye’nin alışık olmadığı türden, geniş sempati ile karşılanan barışçıl protestolar, sivil itaatsizlik eylemleri diğer yandan alışıldık şiddet eylemleri, barikatlar, molotoflu eylemler yan yana sergilendi.

Tarflar sadece işlerine gelen yanı gör-düler; Muhalefet barışçıl eylemleri, Hükümet ise şiddet eylemlerini öne çıkardı. Polisin sert müdahalesi, orantısız şiddeti iç ve dış basının öne çıkardığı, Hükümete yönelik eleştirilerin odağı oldu.

CHP’nin hararetle desteklediği bu eylemler, kısa sürede Türk bayrakları, Mustafa Kemal posterleri ile statükocu militarist kesimin, buradan bir devrim çıkarma hayalleri içine olan marjinal sol hareketlerin rengine büründü.

Artık bu eylemlerin salt Gezi Park’ını korumaya yönelik bir çevreci eylem ve ya AK Parti politikalarına itirazları dile getiren bir protesto eylemi olmaktan çıkarıldığı görüldü.

Çeşitli iç ve dış çevrelerin, ara rejim hedefiyle yeni bir toplum mühendisliğine soyunduğu, bunun da faturasının başta Kürtler olmak üzere değişimden yana ke-

simlere çıkacağını, yürütülen diyalog ve “çözüm” sürecini de sabote edeceğini gören Kürtler, BDP milletvekili Sırrı Süreyya Önder’in tüm çabalarına rağmen bu eylemelere mesafeli durdular.

Bu olayların deyim yerindeyse “bas-tırılması”nın ardından sükûnet sağlan-mış değil. Başta Taksim olmak üzere çeşitli illerde alanları dolduran kitleler ile güvenlik güçleri arasında yaşanan olayların daha uzun süre tekrarlanacağını söylemek mümkün.

Türkiye’nin batısında bu olaylar ya-şanırken Kürdistan’da PKK’nin çekil-mesine ve “barış süreci” ne kilitlenen Kürt siyaseti de hareketliydi.

Öcalan’ın Ankara, Avrupa, Diyarbakır ve Güney Kürdistan’da 4 konferans ya-pılması yönündeki çağrısı üzerine hare-kete geçen PKK/BDP çevresi Ankara’da ve ardından Diyarbakır ve Avrupa’da aletacele konferanslar gerçekleştirdi.

Özellikle 15-16 Haziran 2013 tari-hinde yapılan Diyarbakır’daki konferans çokça tartışıldı. ‘Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm Konferansı’ adıyla gerçekle-şen bu konferansa HAK-PAR, HÜDA-PAR, PSK, KDP-BAKUR gibi pek çok siyasi çevre ve kanaat önderi katılmadı.

Amacı, gündemi ve katılımcıları daha çok PKK/BDP çevresince önceden tespit edilmiş konferansa hem katılanların bir kesimi hem de katılmayanlar çeşitli eleş-tiriler yönelttiler.

HAK-PAR Parti Meclisi yayımladığı sonuç bildirisinde bu konuda şu görüş-leri dile getirdi;

“1-2 Haziran’da Parti Meclisimiz top-landı, bu konuyu da değerlendirdi ve şu sonuca vardı: Önceden bize haber veril-medden düzenlenmiş olan, daha sonra da

önerilerimizi göz önüne almayıp alel acele toplanan, katılımcıların tek yanlı belirlendiği, gündemin belli olmadığı bu konferansın amacı, Kürt hareketinin mevcut durumu görüşüp tartışıp ortak politikalar üretmesi değildir. Olsa olsa MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve Öcalan arasında varılan uzlaşmayı Kürt kesimine benimsetmek veya öyle göstermek içindir. Söz konusu uzlaşmanın ne olduğu ise belirsizdir”

Öte yandan PKK silahlı güçlerini çekerken Hükümetten beklenen kimi adımların atılmaması ve meydana gelen kimi iç karartan olaylar nedeniyle barış sürecine yönelik kaygılar giderek artıyor. Hükümet tarafı, henüz çekilmenin tamamlanmadığını sadece hasta ve savaşma yeteneği kısıtlı gerillaların çekildiğini, bunun da ancak yüzde 15 gibi bir sayıya tekabül ettiğini, yani henüz birinci aşamanın gerçekleşmediğini ifade etmesi gerilimin daha da süreceğini gösteriyor.

Nitekim, Yeni karakolların yapımı veya eskilerin güçlendirilmesine yönelik tepkiler devam ediyor. Lice’de meydana gelen ve karakol yapımını protesto amaçlı düzenlenen eylemde, açılan ateş sonucu 1 kişinin yaşamını yitirmesi ve çok sayıda göstericinin yaralanması, BDP’nin “Hükümet adım at” konulu eylemliklerine polisin sert müdahalesi ve Bingöl’de 2 yıl önce 16 yaşındaki E.A. adlı çocuğa tecavüz ve taciz iddiasıyla yargılanan askerlerin tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılması bu gerilimi arttıran önemli olaylar olarak kayda geçiyor.

Geride bıraktığımız günlerde iki dış olaya da değinmek gerektiğini düşünüyoruz.

Suriye’de iç savaş devam ediyor.

Ne yazık ki Burada Kürtlerin durumu da iç açıcı değil. Batı Kürdistan’da PYD diğer Kürt örgütlerine baskı yapmayı hatta şiddete başvurmaya sürdürüyor. Bu tutumu kabul edilemez buluyor ve kınıyoruz.

PYD, bir yandan kendisi gibi düşünmeyen yurtseverleri tutuklarken, onların serbest bırakılması için Amude kentinde barışçıl gösteriler yapan kitlelere de amansızca saldırıyor. Nihayet Kürdistan Demokrat Partisi’nin merkezini basıp dağıttı ve en az 5 kişiyi öldürdü çok sayıda kişiyi de yaraladı.Özgürlük adına yola çıktıklarını iddia edenlerin, namlularını sömürgeci BAAS rejimine değil de kendi halkına, onun örgütlerine çevirmesi düşündürücüdür.

Diğer bir konu da, Mısır’da, Tahrir Meydanı’nda, ilk kez seçimle gelen Mursi yönetimini protesto nedeniyle başlayan ve askeri darbeye sonuçlanan gösterilerdir.

Evet Mısır’da askeri darbe yapıldı. Mursi iktidardan uzaklaştırıldı. Ancak bu kez Mursi yanlıları meydanları doldurdu. Şimdiye kadar çıkan çatışmalarda onlarca kişi yaşamını yitirdi.

Gerilim sürüyor.

Hem Türkiye, hem Kürdistan hem de Ortadoğu kaynamaya devam ediyor.

Yeni sayımızda görüşmek dileğiyle.

Arif Sevinç
Deng Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

Mısır'daki askeri darbe ve olası sonuçları üzerine...

Mesut TEK

Mesud TEK

Türkiye'de, Gezi Parkı ve Taksim olaylarıyla Lice'de, Cizre'de yaşananlar ve benzeri gelişmeler, MİT-İmralı diyaloguyla başlayan süreci kesintiye uğrattır mı diye tartışılırken, Mısır'daki askeri darbe gelip gündemin başına oturdu. Bu, bir bakıma doğal ve başlıca nedeni ise Mısır'ın Arap ve İslam alemindeki konumu...

Arap milliyetçiliğinin vatanı olan Mısır, aynı zamanda Arap aleminin siyasi merkezi olarak da biliniyor. Mısır, Asya ile Kuzey Afrika arasında bir köprü. Ayrıca Süveyş kanalı O'nu, dünya ticareti, bölge petrolü ve doğal gazının uluslararası pazara akıtılması gibi konularda önemli bir ülke haline getiriyor.

Bunların yanısıra Mısır, İsrail'in komşusu olduğu gibi, İsrail ile ciddi bir savaşa tutuşan, O'nunla Camp David gibi İslam ve Arap aleminde büyük sarsıntılara neden olan anlaşmayı imzalayan bir devlettir. Bir başka Müslüman ülkede, örneğin Endonezya'da İsrail düşmanı, radikal bir rejimin iktidara gelmesi, İsrail için önem arz etmeyebilir ama, burnunun dibinde bulunan Mısır'daki rejim değişiklikleri için

aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Mısır'da olumlu ya da olumsuz en küçük değişiklik, İsrail'in güvenliğini doğrudan etkiliyor. Bu nedenle Mısır, İsrail'in güvenliği açısından çok önemlidir ve İsrail devlet-

gecikmeyle katılan, sonuna kadar meydanlarda kalmayan ve bu nedenle de "devrimi çalmakla" itham edilen Müslüman kardeşlerin, Mursi yönetimindeki seçilmiş hükümetinin meşruiyetini sorgulamak abesle iştigaldir.

Mısır ordusunun, seçilmiş bir başkanı görevden alması, hükümeti dağıtması tam bir askeri darbedir ve amasız, lakinsiz, fakatsız darbeye karşı çıkmak gerekir..

Mursi'nin dünya görüşü, ideolojisi, yönetiminin hataları, yaptıkları ya da yapmadıkları askeri darbeye gerekçe olmaz, onu haklı kılmaz, darbeye maruz kalmanın, otomatik olarak Mursi'yi bir anda demokrat yapmaya yetmediği gibi...

tinin varlığı ve güvenliği de, başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerin bölgeye yönelik politikalarının temel unsurlarından biridir...

Mısır ordusunun, seçilmiş bir başkanı görevden alması, hükümeti dağıtması tam bir askeri darbedir ve amasız, lakinsiz, fakatsız darbeye karşı çıkmak gerekir.

Mısır, bölgede ve İslam aleminde geniş ve köklü bir toplumsal tabana sahip olan Müslüman Kardeşler Örgütü'nün merkezidir. Keza, İslam dünyası için önemli eğitim merkezlerin biri olan El Ezher Üniversitesi de Kahire'dedir.

Mursi karşıtı milyonların katıldığı gösteriler ve sonrasında yaşanan gelişmeler bir kez daha ortaya koymuştur ki, sokak eylemleri steril değil ve bazen eylemcilerin istemediği sonuçlara da yol açıyor. Çünkü Tahrir Meydanı'nı dolduranların ezici çoğunluğunun amacı orduyu iktidara getirmek değildi. Ama bu kez de en örgütlü güç olan ordu "devrimi çaldı."

Mısır, 5 bir yıllık bir kültürün mirasçısı ve hafızam beni yanıltmıyorsa eğer, Arap ülkeleri içinde en fazla gayrimüslim nüfusun yaşadığı bir ülkedir ki tüm bunlar, Mısır'daki siyasal ve toplumsal gelişmeleri etkileyen önemli etmenlerin başında geliyorlar.

Mısır'da son yaşananlar, Arap aleminde, bölgedeki gelişmeleri etkilemeye aday yeni bir yarılmanın uç verdiğini gösteriyor. Yarılma Müslüman Kardeşler Örgütü'ne soğuk ve Selefi hareketinin başlıca destekçisi olan Suudi Arabistan ile Mısır'da Müslüman Kardeşler'den yana tavır koyan Katar Emirliği arasında yaşanıyor. Oysa bu iki Arap ülkesi bölgesel gelişmeler üzerinde etkili olan Sunni cephesinin ileri gelen ve bugüne kadar İran'ın başını çektiği Şii cephesine karşı ortak tavır alan iki devlet.

Diğer yandan Mısır ordusu ABD'ye bağımlı olan, ülke ekonomisi, idaresi ve siyasetindeki ayrıcalıklı durumu anayasal güvenceye kavuşturulan bir ordudur ve Cemal Abdülnasır döneminden günümüze kadar bu konumunu güçlendirerek korumuştur.

Ve tüm bunlar Mısır'daki askeri darbenin, kaynayan bir kazandan farksız olan Ortadoğu'ya etkisinin büyük olacağını göstermektedir.

Şii-Sünni savaşı (mı)?

Bazı tespitler

Askeri darbenin bölgeye etkilerine ilişkin görüşlerimi aktarmadan önce, konuya ilişkin değerlendirmelerde yardımcı olacağına inandığım bazı tespitlerin altını, tekrar da olsa çizmek gerekir.

Mübarek karşıtı gösterilere bir haftalık

Mısır'daki gelişmelerin hangi yöne evrileceğini söylemek için zaman henüz erken. Ama darbe sonrası yaşananlar ülkenin hızla bir iç savaşa doğru seyrettiğini gösteriyor. Hiç kuşku yok ki Mısır gibi Arap aleminin önemli bir ülkesinde olası bir iç savaş, sadece bu ülke ile sınırlı kalmayacak, ABD,

Rusya ve öteki Batılı ülkelerin de doğrudan taraf olacağı bölgesel savaşı tetikleyecektir.

Mısır'da yaşananlar ilk elden Filistin, Lübnan ve Suriye'yi etkiliyor. Sadece Filistin'in parçalı yönetimini birleştirmek için yürütülen görüşmeleri olumsuz yönde etki-

Mısırdaki askeri darbe sonrası yaşanan karmaşa, Lübnan'daki mezhep çatışmaları, Suriye'deki iç savaş ve Irak'ta yaşananlar, bölgedeki istikrarsızlığı derinleştiriyor, güvensizlik tohumları ekiyor. Ve eğer gerekli önlemler alınmazsa Ortadoğu'da geniş bir Şii-Sünni çatışmasının kapıda olduğunu gösteriyor

lemekle kalmıyor, Filistin-İsrail barış görüşmelerinde de Filistin'in elini zayıflatıyor. Mısır'daki darbenin, Suriye'deki savaş nedeniyle mezhep çatışmalarının yeniden başladığı Lübnan'da iç savaş tehlikesini artırdığı fikri, genel kabul görüyor.

Hiç kuşkusuz, Mısır'daki askeri darbe ve yol açtığı sonuçlar en fazla Suriye BAAS diktatörlüğüne yarıyor. Suriye muhalefetine omurgasını Müslüman Kardeşler oluşturuyor ve Selefiler de muhalefetin önemli bir unsuru. Müslüman Kardeşlerin iktidardan uzaklaştırılması, Müslüman Kardeşlerle Selefilerin arasının limonileşmesi ve Mısır gibi önemli bir ülkenin içine kapanıp kendisini tüketecek bir iç savaş ile yüzyüze gelmesi, BAAS rejimine gökte ararken yerde bulunduğu fırsatlar sunuyor.

Müslüman Kardeşler yönetimindeki Mısır'ın, Suriye muhalefetine birliğini sağlama konusunda kayda değer işler yaptığı bir sır değil. Öyle anlaşıyor ki askeri darbe sonrası Mısır'ın aynı şeyleri yapması zor ve zaten pamuk ipliğine bağlı olan Suriye muhalefetine birliğini koruması, bundan böyle daha da zorlaşacak. Bahsettiğimiz gelişmeler ve Lübnan Hizbullahı'nın Suriye ordusunun yanında çatışmalara katılması, Esad rejimini muhalefeti karşısında güçlü kılıyor ve bu ülkedeki iç savaşı sürekli hale getiriyor.

Irak'ın durumu ise malum. İran İslam Cumhuriyeti'nin bu ülkedeki Şii kesimler

üzerindeki etkisi devam ediyor ve Iraklı Şii'ler tam anlamıyla iktidarda olmasalar bile, hükümette çoğunluğu oluşturuyorlar. İran'ın desteğini de arkalayan Maliki, kendisini iktidara taşıyan anlaşma ve uzlaşmalara uygun hareket etmiyor, bir diktatör gibi davranarak

önemli askeri ve ekonomik makamları kontrolü altına alıyor. Maliki'nin federal Irak'ı ayakta tutan uzlaşmanın prensiplerine uymaması, varılan anlaşma hükümlerini hayata geçirmekten kaçınması, başta Kürdler olmak üzere öteki kesimlerin tepkisine yol açıyor.

Maliki'nin söz konusu tavrı nedeniyle bir dönem kopan Bağdat-Hewlêr ilişkilerinin, ABD ve Tahrân'ın taraflara baskısı sonucu yeniden kurulmasına rağmen, iki merkez arasındaki sorunlar çözüme kavuşturulmuş değil. Bunun yanı sıra Maliki'nin Sünni bölgelerde yapılan gösterilere karşı orduyu harekete geçirmesi bu ülkedeki gerginliği tırmandırıyor. Şii'lere yönelik gerçekleştirilen intihar saldırılarının sayısı artıyor.

Mısırdaki askeri darbe sonrası yaşanan karmaşa, Lübnan'daki mezhep çatışmaları, Suriye'deki iç savaş ve Irak'ta yaşananlar, bölgedeki istikrarsızlığı derinleştiriyor, güvensizlik tohumları ekiyor. Ve eğer gerekli önlemler alınmazsa Ortadoğu'da geniş bir Şii-Sünni çatışmasının kapıda olduğunu gösteriyor

Türkiye'nin tavrı

Ortadoğu'da hak etmediği ve altından kalkamayacağı roller biçen AK Parti Hükümeti, dış politikasıyla bölgede yanan ateşe benzin döküyor. Şii-Sünni ayrılığında Sünni cepheye yer alıyor.

BAAS diktatörlüğü ve katliamlarına karşı çıkarak doğru bir tavır sergileyen AK Parti hükümeti, Katar ve Suudi Arabistan ile birlikte BAAS'ı aratmayan eylemlerde bulunan radikal Sünni gruplara her türlü desteği sunmaktan geri kalmıyor.

AK Parti hükümeti, "ustalık dönemi"nde,

kendisinden önceki hükümetleri aratmıyor. “İleri demokrasi” terimini ağızından düşürmeyen AK Parti, bunun için AB sürecini geliştirmek amacıyla gerekli yasal ve idari değişiklikleri yapmak, hak ve özgürlükle-

lüğünü güvence altına alacak değişiklikleri yapmak yerine, Aleviler ve öteki dini gurupların hakları konusunda, bir dönem kendisine de zulmeden Kemalist devletin tavırlarını gösteriyor. Alevilerin inkarı ve

asimile edilmesini amaçlayan devlet politikasını sürdürüyor.

Cemevlerini bağımsız bir mabet olarak kabul etmiyor, Alevi inancını devlet dininin bir parçası haline getirmeyi amaçlıyor.

Başbakan, kendisine karşı çıkan Alevi kurum ve kuruluşların yöneticilerine, toplumda öne çıkmış Alevi şahsiyetlere karşı hakareta-

miz bir dil kullanıyor, onları düzenlediği mitinglere katılanlara sık sık yuhalatıyor. “Reyhanlı saldırısında benim 53 Sünni vatandaşım öldü” diyerek Alevi-Sünni kamplaşmasını derinleştiriyor. Bu ve benzeri söylemleriyle Türkiye’de var olan Alevi ve öteki dini inançlara düşmanlığı körüklüyor. Ki, AK Parti hükümeti bu tavırlarıyla ne “ileri demokrasi”yi kurabilir, ne de bölgede kendisine biçtiği rolü oynayabilir.

Mısır’daki darbeye haklı olarak karşı çıkan AK Parti Hükümeti, Müslüman Kardeşlerin bir yıl gibi kısa iktidar döneminden dersler çıkarmalı, “çoğunlukçu” politikayı, toplumu kendi doğruları doğrultusunda şekillendirmeyi bir kenara bırakarak, “çoğulculuğu” ve katılımı temel alan bir politikaya yönelmelidir. AB üyelik sürecinin gerektirdiği reformları yapmalı, MİT-İmralı diyalogu ile başlayan sürecin başarısı için gerekli adımları atmalı, “yol temizliği” yapmalıdır. Uluslararası sözleşmelerde yer alan hak ve özgürlükleri içeren, Türkiye’nin çok kültürlü yapısına uygun, dini ve etnik gurupların varlığını kabul eden ve haklarını güvence altına alan bir anayasa yapılması için çaba sarf etmeli, Alevilerin haklı taleplerini kabul edip tam bir din ve inanç özgürlüğü sağlamalıdır.

MİT-İmralı diyalogu ile başlayan sürecin başarısı için gerekli adımları atmalı, “yol temizliği” yapmalıdır. Uluslararası sözleşmelerde yer alan hak ve özgürlükleri içeren, Türkiye’nin çok kültürlü yapısına uygun, dini ve etnik gurupların varlığını kabul eden ve haklarını güvence altına alan bir anayasa yapılması için çaba sarf etmeli, Alevilerin haklı taleplerini kabul edip tam bir din ve inanç özgürlüğü sağlamalıdır. “İleri demokrasi” hedefi ancak böyle gerçekleşir.

rin sınırlarını genişletmek yerine, AB’yi küçümsüyor, karşı tavrı alıyor. Hak talepleri karşısında güvenlikçi politikalara sarılıyor. Roboski katliamının sorumlularını koruma altına alıyor. Hrant Dink katliamını planlayan devlet görevlilerini, işkence yaptıkları mahkeme kararlarıyla tescil edilen polis şeflerini terfi ettiriyor. Hak isteyen ve bu amaçla meydanlara çıkan kitlelerin üzerine gaz bombaları yağıdırıyor, üzerlerine zırhlı araçları sürüyor, gözaltına alıyor, tutukluyor...

Başbakan Erdoğan, “ustalık döneminde”, buyurgan, hakaretamiz, karşısındakini küçük düşürücü ve özel yaşama müdahale eden söylemleriyle, var olan toplumsal kamplaşmayı derinleştiriyor, toplumun bir bölümünü ötekileştirerek meydanlara topladığı kitlesine hedef gösteriyor.

MİT-İmralı diyalogunu başlatma cesaretini göstererek önemli bir işe imza atan AK Parti hükümeti, süreci kazasız belasız ilerletecek, süreci engellemeye yönelik provokasyonları açığa çıkartacak ve Kürd sorununun çözülmesine yardımcı olacak adımları atmıyor; onları PKK’nin silahsızlandırılması şartına bağlıyor.

AK parti Hükümeti, din ve inanç özgür-

“İleri demokrasi” hedefi ancak böyle gerçekleşir.

“AK Parti hükümeti bunları gerçekleştirecek kapasite ve yapıda mıdır?” sorusu haklı bir sorudur. Ama şu anda, ondan daha ileri

yöntemlerle yürütülmesinde kararlı olmak, dilimizi, eylem ve söylemlerimizi buna göre yeniden belirlemek geliyor.

Kürd sorununun ulusal bir sorun olduğunu, çözümünün Kürd toplumunun tüm sınıf ve katmanlarının her alanındaki katılımlarına bağlı olduğunu unutmamalı, birbirimizin varlığını, farklılıklarımızla kabul etmeli, dışımızdakileri yaptıklarımızı onaylayan noter olarak görmemeliyiz. İçinde bulunduğumuz durumda, özellikle Kuzey, Güney ve Batı Kürdistan’daki gelişmelerin birbirine bağlı olduğu, karşılıklı olarak birbirilerini etkilediği gerçeğini görmeliyiz.

Batı Kürdistan’da yaşanan çatışmaların başlıca nedeni, parçaların iç işlerine müdahale etmek, PYD’nin yaptığı gibi kendini dışındaki güçlere dayatmak ve onların iradesini hiçe saymaktır. Bu politika, sadece Kürd örgütleri arasındaki ilişkileri daha da kötü hale getirmekle kalmıyor, aynı zamanda bölgeyi yabancı güçlerin, özellikle de sömürgeci devletlerin etkisine daha açık bir hale getiriyor.

bir alternatifin olmadığı gerçeği, bu sorunun cevabından daha önemlidir.

Kanımcı bu durumda yapılacak olan AK Parti hükümetinin anti demokratik, baskıcı uygulamalarına karşı çıkmak, taleplerimizi şiddete başvurmadan, demokratik yollardan dile getirmek ve hükümetin ileriye yönelik adımları destekleyip onu daha ileri adımlar atmaya teşvik etmektir.

Biz Kürdlere gelince...

Ülkemizin üç parçasında yürütülen özgürlük mücadelesi ile Güney Kürdistan’da ulusal kazanımları koruyup geliştirme çabası, giderek istikrarsızlaşan ve kartların yeniden karıldığı Ortadoğu’da, bölgeyi viran edecek Şii-Sünni çatışması tehlikesinin giderek görünür hale geldiği bir ortamda yürütülüyor.

Bana göre verili şartlarda yapılacak olanların başında, her parçadaki özgürlük mücadelesini o parçanın şartlarında, dünyayı etkisi altına alan değişim sürecini iyi okuyarak, çağdaş değerleri temel hedeflerimizin arasına alıp yürütmek ve mücadelenin barışçıl yol ve

Ama bu gerçek bize, diğer parçaların iç işlerine müdahale etme hakkını vermez, aksine, istişare etmemiz ve dayanışmada bulunmamız gerektiğini söyler. Batı Kürdistan’da yaşanan çatışmaların başlıca nedeni, parçaların iç işlerine müdahale etmek, PYD’nin yaptığı gibi kendini dışındaki güçlere dayatmak ve onların iradesini hiçe saymaktır. Bu politika, sadece Kürd örgütleri arasındaki ilişkileri daha da kötü hale getirmekle kalmıyor, aynı zamanda bölgeyi yabancı güçlerin, özellikle de sömürgeci devletlerin etkisine daha açık bir hale getiriyor.

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi her zaman mayınlı bir tarlada kendine yol açarak ilerledi. Günümüzde de asfaltta değil, mayınlarla dolu bir bölgede kendine yol açarak ilerliyor.

Doğru bir yön tespiti, dostu düşmanı ayırmak ve herşeyden önemlisi kendi aramızda hak ve hukuku koruyarak kardeşçe ilişkiler kurmak, bu yürüyüşümüzde bizi tehlikelerden korur, haklarımızı elde etmemizi sağlar, zaferimizi yakınlaştırır.

11 Temmuz 2013

Çözüm süreci ve Kürt meselesi

Aydın GÜNEŞLİ

Dünyada esen değişim rüzgarları Ortadoğu'da, Kuzey Afrika'da fırtınalara dönüşerek eskiyi yıkıyor, hiç değişmez diye bakılan diktatörlükler devriliyor. SSCB'nin ve sosyalist sistemin sahneden çekilmesinin yarattığı muazzam boşlukta oluşan türbülans uzun bir süre daha pek çok şeyi değiştireceğe benziyor.

Son yirmi yıldır meydana gelen büyük dönüşümlerin aynı zamanda Sovyet nüfus alanları olması dikkate değerdir.

Avrupa'da sosyalist ülkeler yıkıldı. Sovyet nüfus alanlarında yeni devletler kuruldu.

İki kutuplu dünya dengeleri üzerine inşa edilen kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki diktatörlükler de yıkılıyor, dönüşüyor.

Afganistan'ın işgalini, Irak'ta BAAS diktatörlüğünün yıkılması, Tunus, Libya, Mısır'da rejimlerin peş peşe devrilmesi

izledi. Bu gün Suriye bir iç savaşın içinde. Her halükarda eski BAAS rejimi burada da yıkılacaktır.

Kuşkusuz değişim bunlarla sınırlı değil. Geçmişin dengeleri üzerine şekillenen tüm devletler de değişmek, yeni duruma adapte olmak zorunda kalıyor.

Kürtler açısından bu değişim dalgasının en önemli getirisi, Irak'ta Saddam rejiminin yıkılmasının ardından Güney Kürdistan Federe Bölgesi'nin ortaya çıkması, kurumlaşması oldu.

Bu gün benzer bir son Suriye'deki Esed rejimini beklerken Kürtlerin kendi kendisini yönetebilmesinin olanakları da oluşuyor.

Türkiye'de de değişim rüzgarları esiyor. Türkiye'nin çok partili, parlamenter sistemi, 80 yıllık demokrasi deneyimi, AB ile olan serüveni, Arap ülkelerinin aksine değişimin nispeten az şiddetli geçmesine neden oluyor.

Darbelerle yol almaya alışık Türkiye'de de, eski iki kutuplu dünya dengeleri üzerine kurulu yapılar, statükocu militarist kesimler geriliyor. AB ile ilişkiler çerçevesinde yapılan reformlar demokratikleşme alanını genişletiyor.

Askeri vesayet daraltıldıkça, sivil iktidar askeri darbe planlarını deşifre edip üzerine gittikçe, sürece yayılmış, daha ağır ilerleyen ve görece yumuşak bir değişim süreci işliyor.

Türkiye'de Özal ile başlayan ancak kesintiye uğrayan değişimi AK Parti iktidarının sürdürdüğünü söylemek mümkün.

AK Parti kadrolarının demokratik geleneğinin zayıflığı, ideolojik referansları, dayandıkları "Anadolu sermayesi" ve pek çok nedenden dolayı gerçek anlamda, bütünlüklü olarak demokratikleşmeyi sağlama potansiyeli yoktur.

O daha çok kendisine yönelen statükocu militarist kesimi gerileterek ayakta kalabileceğini gördüğünden, toplumun değişim taleplerini, demokratikleşme isteklerini arkasına almak, ABD ve AB ile yakın durmak zorunda kalmaktadır.

Nitekim sıkça çark etmesinin, bütünlüklü bir programının olmamasının nedeni budur.

Değişim öyle bir süreçtir ki zamanı geldiğinde ona direnç göstermek beyhude bir çabadır.

Türkiye 'de değişmek zorundadır.

Şu ana kadar her biri önemli olsa da, atılan olumlu adımları, reformları, çözülen kimi sorunları bir yol temizliği olarak alırsak, Türkiye'nin gerçek anlamda değişip değişmeyeceğine yönelik asıl problemin, Türkiye'nin her anlamda gelişimini, demokratikleşmesini engelleyen en temel sorununun eşiğine dayandığını söyleyebiliriz. Bu Kürt/Kürdistan sorunudur.

Kürt sorunu Türkiye'de ilk kez çok yaygın bir biçimde tartışılıyor olması olumludur.

Başbakan'ın 2005 Diyarbakır'da yaptığı konuşmanın üzerinden 8 yıl geçti. Bu süre içinde hükümet çözüme karşı direnen statükocu militarist kesimi ve askeri vesayeti gerilettiler. Yıllarca kirli savaştan nemalanan, şiddetten beslenen, yürütülen danışıklı dövüşle demokratikleşmeye set çeken Ergekon yapılanması çöktürüldü. Sivil iktidarların temel sorunların çözümüne yönelik politika üretmesini engelleyen askeri darbe mekanizması parçalandı. Artık sorunun çözümüne yönelik ciddi bir engelden söz etmek mümkün değildir. Var olan engel sadece, yıllarca kirli savaş içinde şekillendirilen toplumsal algı, ırkçı şoven zihniyetin kendisidir.

Bunun aşılması da toplumu zehirleyen

ırkçı, Kürt karşıtı kampanyayı durdurmak ve gerçekleri topluma anlatmaktır. Bu da öncelikli olarak hükümetin görevidir.

PKK ile Kürt sorunun özdeşleştirmek geçmişte uygulanan kirli savaşın sürdürülmesine, militarizmin güçlendirilmesine, demokratikleşmenin ötelenmesine zemin hazırlayan bilinçli bir politikadır.

Nitekim akıl insanlar topluluğunun yedi bölgede yaptığı toplantılar, halkın ezici bir çoğunluğunun çözümünden yana olduğunu, söz konusu şartlanma içinde olan milliyetçi- ırkçı- Kürt düşmanı, çözüme karşı direnç gösterenlerin çok az bir kesim olduğunu gösterdi.

Şimdi güçlü bir iktidar ve sorunun barışçıl demokratik çözümüne dayanak olacak büyük bir halk desteği ve uygun uluslar arası koşullar var.

Kısacası hükümetin adım atmak için arkasına saklanacağı bir gerekeç kalmadı.

Hükümet öncelikli olarak Kürt meselesini tıpkı kenedinden önceki iktidarlar gibi PKK'ya endekslemekten vazgeçmelidir.

PKK ile Kürt sorunun özdeşleştirmek geçmişte uygulanan kirli savaşın sürdürülmesine, militarizmin güçlendirilmesine, demokratikleşmenin ötelenmesine zemin hazırlayan bilinçli bir politikadır.

Sömürgeci militarist kesim yıllarca kamuoyunu yanıltmaya, Kürt sorununu çok da bilinçli ve ustaca PKK'ya indirgeyerek bir terör meselesi olarak sunmaya çabalamıştır.

Oysa, Osmanlı Devletinin son yüz yıldaki Kürt başkaldırılarını bir yana koyarsak bile Cumhuriyetin ilk yıllarından bu güne Kürtler hep ayaklanma içinde olmuş-

lardır. 1920 Koçgiri, 1925 Şeyh Sait (Diyarbakır), 1930 Ağrı, 1938 Dersim başkaldırı ve direnişleri bunlardan bir kaçıdır.

Nitekim 1980 askeri darbesine varıncaya dek Kürtler hep direniş içinde olmuş, hiçbir zaman kendilerine dayatılan sömürgeci boyunduruğu kabul etmemişlerdir.

1980 öncesi, henüz her biri 4-5 yıllık deneyimi olan fakat barışçıl ve kitlesel bir şekilde gelişen Kürt siyasi gruplarının tırpanlanması, toplumun yeniden bilinçli olarak şiddet temelinde kutuplaşmasına ve Kürtlerin önemli bir kesiminin PKK ye yönelmesine neden olundu.

PKK, siyaset sahnesine çıkışı bizzat devletin içindeki karanlık odaklarca planlandı.

Öcalan bu durumu "Devrimin dili ve eylemi " adlı kitabında açık yüreklilikle, ayrıntılarıyla ifade etmektedir.

"Devlet daha ne istiyor? O, günlük rapor alıyor: "Kucağımızda!" Kendimi dört dörtlük devlete bağlamış oluyorum. Uğur Mumcu'nun dile getirmek istediği olay biraz da budur. "Apo'yu MİT mi besledi?" diye soruyor. İşte biz kendimizi MİT'e böyle beslettirdik. Güvenliğimizi sağlattırdık, paralarıyla grubumuzu finanse ettirdik, evlerinde özerkliğin ilanı" ve ölüm oruçları ile tırmanan gerilim yine Öcalan'ın devreye girmesiyle giderilmiş, Öcalan yeniden tek otorite olarak kabul görmüştür.

Bundan sonra Öcalan ile MİT başkanı Hakan Fidan arasında yürütülen, hükümetin de muhalefetin tüm yaygarasına rağmen MİT'in arkasında durduğu diyalog süreci başlamıştır.

Bu diyalogun resmen de kabulü ve açıkça ilanı yani Hükümetin MİT'in arkasında durması bir ilk sayılabilir. Artık kamuoyu MİT ile PKK lideri Öcalan arsında bir

“müzakere “ süreci yaşandığını, birlikte oluşturdukları projeler çerçevesinde kimi adımların atıldığını/atılacağını bilmektedir.

Kuşkusuz PKK’nın silahları bırakması olumludur. PKK’nın yürüttüğü silahlı mücadelenin Kürt halkına bir yararı yoktur. Özellikle Öcalan yakalanıp siyasetini değiştirdikten sonra tamamen anlamsızlaşmıştır.

Ancak bu görüşmelerin-diyalogun ne olduğu konusunda herhangi bir bilgi verilmemektedir.

Hükümet adına masada olan MİT, muhalefeti-Meclisi, PKK adına masada olan Öcalan ise Kürt kamuoyunu bilgilendirmemektedir.

Hükümet bu “çözüm süreci” olarak adlandırılan görüşmelerden PKK’ nin silahsızlandırılmasının hedeflendiğini açıklarken, PKK tarafı ise çerçevesi belirli olmayan bir “çözüm süreci” nden bahsetmektedir.

Burada şu soruyu sormak gerekiyor.

Çözümünden murat edilen nedir?

Anlaşılan Hükümet bir kez daha geleneksel politika ekseninde hareket etmekte, Kürt meselesiyle PKK’yı özdeşleştirmekte, PKK’nın silahsızlandırılmasıyla meselenin de, hallolacağını sanmaktadır.

Bu bilinçli ancak boş bir çabadır

Kürt sorunu ulusal bir sorundur. Çözümü ise ancak Kürt halkın kendi kaderini özgürce belirlemesiyle, kendi toprakları üzerinde nasıl yaşayacağına karar vermesiyle mümkündür.

Çeşitli entrikalarla meseleyi çarpıtmanın, Onu bir örgüte,o örgütün elindeki silahlara indirgemenin anlamı yoktur.

Zira PKK yokken de Kürt meselesi vardı,PKK ortadan kaldırılsa dahi sorun varlığını sürdürecektir.

Hükümetin yapması gereken tekrar başa dönüleceğini bile bile eskiyi tekrarlamak değil, meselenin özüne bakmak, ona göre politikalar geliştirmektir.

Bizce birlikte yaşamak isteniyorsa eşitlik temelinde bir federasyon çözüm için en uygun formüldür.

Kuşkusuz PKK’nın silahları bırakması olumludur. PKK’nın yürüttüğü silahlı mücadelenin Kürt halkına bir yararı yoktur. Özellikle Öcalan yakalanıp siyasetini değiştirdikten sonra tamamen anlamsızlaşmıştır. Nitekim PKK bağımsızlık, federasyon, otonomi gibi Kürtlerin kendi kendilerini yönetmesine karşı olduğunu ifade etmiştir.

Cumhuriyetin demokratikleşmesi çerçevesine evet demıştır.

Son zamanlarda geliştirilen ve giderek belirsizleştirilen “demokratik özerklik” de yerel yönetimlerin güçlendirilmesinden başka bir şey değildir.

Anlaşılan demokratikleşme AB ile bütünleşme yolunda yürüyen Türkiye Avrupa Yerel yönetimler özerklikler şartına koyduğu kimi çekinceleri kaldıracak, PKK de bunu, pazarlığın sonucu kendi zaferi olarak gösterecek, alan memnun satan memnun misali meselenin çözüme kavuştuğu var sayılacaktır.

Hal böyleyken PKK’nın silahlı mücadeleyi sürdürmesinin gereği de kalmamıştır. Bu güne dek zaman zaman gündeme gelen çatışmalı ortam daha çok PKK’nın Türkiye’deki iç iktidar kapışmalarında taraf haline getirilmesinden kaynaklanmaktadır.

PKK ile MİT arasında yürütülen diyalogun en önemli sonucu 2013 Newrozunda Öcalan'ın açıklanan mektubu oldu.

Bu, PKK'nın silahları bırakmasına giden yolu işaret etmekte, öncelikle gerillanın sınır dışına çıkması ve PKK'nın bundan

Görülen o ki bu süreç de inişli çıkışlı olacak, her iki tarafta var olan direncin kırılması zaman alacaktır.

Hem iki kutuplu dünya dengeleri üzerine şekillenmiş Türk devletinin hem de Ortadoğu şartlarında, şiddete dayalı olarak var olan PKK'nın değişmesi yararlıdır.

sonra alacağı pozisyonu çerçevelemektedir.

Görülen o ki bu süreç de inişli çıkışlı olacak, her iki tarafta var olan direncin kırılması zaman alacaktır.

Hem iki kutuplu dünya dengeleri üzerine şekillenmiş Türk devletinin hem de Ortadoğu şartlarında, şiddete dayalı olarak var olan PKK'nın değişmesi yararlıdır.

Bu süreçte tarafların kendi çıkarlarını gözetmesi anlaşılırdır.

Hükümet, Habur benzeri bir gelişmeyle karşılaşmak ve oy kaybetmek istemezken, PKK de azami ölçüde kendi geleceğini garanti altına almak istemektedir.

Her iki kesim de bu süreçte ayak bağı olabilecek etkili bir muhalefet istememektedir. Nitekim Ak Parti iktidarı "akil insanlar" yolu ile mümkün olduğunca geniş bir kesimi yanına çekmeyi hedeflemekte PKK de konferanslar yaparak Kürtleri ve aydınları yanında, etki alanında göstermektedir.

Her iki taraf da aslında risk aldığıının farkında. Her iki taraf da eski politikalarla,

mücadele tarzıyla da yol alınamayacağını görüyor.

Hükümet yanlış bir adımın ona ciddi oy kaybettireceğini, CHP ve MHP'nin, statükocu militarist kesimin sert muhalefetine yanı sıra uluslar arası dengelerin hızla aleyhine dönüşeceğini, iktidarını korumanın dahi zorlaşacağını biliyor. PKK ise MİT ile yürütülen diyalogun, asıl hedefinin tümünden deşifre olması, Ergenekoncu kesimin, İran, Irak ve Suriye'nin de etkisiyle, kontrolün kaybedilmesi halinde ortada bir örgütün kalmayacağını, parçalanan, çatışan ve etkisizleşen bir yapıya dönüşeceğini biliyor.

Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm Konferansı

Hükümet'in akil adamlarla başlattığı kamuoyunu kazanma, desteği artırma, daha fazla kesimi sürece ortak etme stratejisine Öcalan'ın talimatıyla PKK çevresi de alevce Ankara, Diyarbakır ve Avrupa da Konferanslar düzenleyerek katkı sundu.

Diyarbakır'da 16-17 Haziran'da yapılan Kuzey Kürdistan birlik ve çözüm konferansı amacı, hedefi önceden belirlendiği gibi sonuçlandı.

Öcalan Ve PKK çevresince MİT ile yürütülen "çözüm" sürecine tüm Kürtlerin de ortak edilmek isteniyor. Öcalan üzerinden yürütülen diyalogun tüm Kürtlerce desteklendiği imajının yaratılmak istendiği konferansa HAK-PAR, PSK, PDK Bakur, HÜDAPAR gibi siyasi çevreler ile çok sayıda kanaat önderi katılmadı.

HAK-PAR katılmama gerekçelerini açıklarken "katılımcıların tek yanlı belirlendiği, gündemin belli olmadığı bu konferansın amacı, Kürt hareketinin mevcut durumu görüşüp tartışıp ortak politika-

lar üretmesi değildir. Olsa olsa MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve Öcalan arasında varılan uzlaşmayı Kürt kesimine benimsetmek veya öyle göstermek içindir. Söz konusu ne olduğu ise belirsizdir.” dedi

Konferans sonrası katılımcı pek çok çevre

açıklanan sonuç bildirisinde PKK Kürtlerin son yüz yıllık serhıldanlar geleneğinin bir parçası olarak değerlendirmiş, 30 yıldır yürütülen savaş “PKK öncülüğünde yürütülen Kürt başkaldırısı” olarak nitelenmiştir.

eleştirel yazılar kaleme alsalar da, PKK’nın elde etmek istediği sonuç, en azında katılımcıları bağlayacak şekilde oluşmuştur, Zira açıklanan sonuç bildirisinde PKK Kürtlerin son yüz yıllık serhıldanlar geleneğinin bir parçası olarak değerlendirmiş, 30 yıldır yürütülen savaş “PKK öncülüğünde yürütülen Kürt başkaldırısı” olarak nitelenmiştir.

Öte yandan alınan kararların birincisinde “Sn. Abdullah Öcalan Kürt Sorununun demokratik ve barışçıl çözümü için tarihi bir fırsat yaratmıştır. Kürt hareketi sorunun barışçıl ve demokratik çözümü için samimi ve ciddi adımlar atmıştır” denilmiş ve “çözüm sürecinin başat aktörü Sn. Abdullah Öcalan’ın özgürlüğünü talep” etmiştir.

Burada PKK’nın Kürt hareketinin “bir

parçası” değil de “Kürt hareketi”, Öcalan’ın da “başat” aktör olarak ilanı dikkate değerdir.

Sonuç bildirisi, altında imzası bulunanların bu güne dek PKK ye ve Öcalan’a yönelik geliştirdikleri en önemli eleştirel tutumu ortadan kaldırmıştır.

Konferans bittikten, sonuç bildirisi açıklandıktan sonra katılımcılardan gelen eleştirel yazıların pek anlamı olmayacağı açıktır.

Değişim sürecinde Kuzey Kürdistan’da Kürt hareketi yeniden şekillenme belirtileri gösterirken, manzara şudur;

Kürt hareketinin, üç ana kanalda süreceği ortaya çıkıyor;

MİT ile Öcalan ortak strateji belirliyor, PKK/BDP bu stratejiye tabi olacağını ilan ediyor. Konferans bileşenleri de bu sürece endekslenerek birinci hattı oluşturuyorlar.

İkinci hat Hizbullah’ın legalleşmiş hali olan ve geçmişin karanlık mirası ile ve İslami referanslarla legal politikaya giren HÜDAPAR.

Üçüncü hat ise HAK PAR’dır.

Kürt halkının özgürlük mücadelesinin geleceğini, değişim süreçlerinin etkileri ve yukarıda sayılan siyasi hatların alacağı pozisyonlar belirleyecektir.

Bariş Süreci, Gezi bağlamında değişim, iki ileri bir geri devam ediyor

Mazhar KARA

Mazhar KARA

“Değişim” kavramını, okuru bıktıracak kadar sık kullandığının farkındayım. Ancak insan soyunun yeryüzündeki serüveni bütün renkleri, tatları ve kokularıyla devam ediyor. Yani, daha yer küreyi bir bütün olarak karartmayı beceremedik. Bütün canhıraş gayretlerimize rağmen! Henüz soluk almamıza yetecek kadar oksijen, içecek kadar su, yiyecek kadar ekmek bulunur yeryüzünde. Bu verili durum doğanın değişim diyalektiğinin dinamizmi için şimdilik yeter gibi görünüyor. Yani, doğa yasaları işliyor ve her şeye karşın, değişim bütün hızı ile devam ediyor.

Değişim kimi zaman çelişen, kimi zaman çakışan ve çatışan dinamik süreçler bütünü biçiminde ilerliyor. Doğanın iç dinamizmine paralel ilerleyen sosyal ve kültürel ilerlemenin, değişimin ve dönüşümün kaynağında ise

insan zekâsı ve ona bağlı olarak işleyen üretim süreçleri yer alır. İnsan zekâsının ve onun ürünü olan bilimsel ve teknolojik süreçlerin ortaya çıkardığı yeni teknolojik araç ve gereçler uzun zamandan beri piyasanın bir unsuru, bir objesi durumundadır. Tüm bu gelişmelerin küresel bir kasabaya dönüştürdüğü dünyamızda kolayca gerçekleşen ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel etkileşim ve buna bağlı gelişen değişimin hızını ve boyutlarını günden güne artırıyor.

Eğitim ile ilgili geliştirilen yeni teoriler, yaklaşımlar kısa sürede neredeyse dünya saatinde hızla yaygılaştı. Yenidünyanın, küresel ticaretin, küresel üretimin, küresel paranın; uluslar arası sermayenin ihtiyaç duyduğu kalifiye insan yetiştirmek için yeni eğitim sistemleri devreye sokuldu. Mesela, küresel pazar bakımından ortak bir dünya dili oluşturmak acil bir ihtiyacı haline geldi. Bu ihtiyaca binaen, İngilizce öğretiminin kreşlerden itibaren verilmesi neredeyse İngilizce nerdeyse, dünya genelinde eğitim diline dönüştü. Bu durum, bu aralar çokça tartışılan, değerlendirilen yeni jenerasyonun küresel iletişimini daha da kolaylaştırdı. Bundan dolayıdır ki Gezi olayları tartışılırken, “kreş kuşağı” kavramı sıkça kullanıldı. Bu, sözünü ettiğimiz ekonomi, sosyal, siyasal değişimin önemli göstergelerinden biridir.

Bu demektir ki, artık bir dünya gençliğinden ve yepyeni bir sosyolojiden söz edebiliriz. Bu tarihsel dönüşümü bizlerin yetiştiği dönemlere ait değerler, normlar ve kavramlarla izah edemeyiz. Bu yeni sosyolojiyi anlamak gerekir. Yakın çevremizde de görebildiğimiz gibi, genç kuşak eş zamanlı olarak dünya ölçeğinde aynı müzikleri dinliyor, aynı kitapları okuyor, aynı filmleri izliyor, aynı teknolojik aygıtları kullanıyor, sanal gruplarda, forumlarda buluşuyor, üretim ve tüketim alışkanlıkları bu ortaklaşmalar ve etkileşimler ile giderek ortaklaştırıyor. Siyaseten beklentileri, siyasete ilgileri bu yeni kültür içinde yeniden şekilleniyor, değişiyor. İşte tam da bu noktada diye biliriz ki, Gezi olayları bu yeni sosyolojik gerçeği görmemiz bakımından öğretici olmuştur.

Aslında, “Arap Baharı”nı (baharı mı kışı mı olduğu çok net değilse de) doğuran yeni sosyopolitik, sosyopsikolojik süreç budur.

Kimi sosyal bilimciler Gezi süreci ile varlığı tartışılan yeni sosyolojinin çok abartıldığını savunuyorlar. Sanal klavye arkası etkinliklerin empatiden, paylaşımdan yoksun, duygusu eksik bir kuşağın habercisi olarak yorumlamaktadır. Kanımca bu kaygılar yersiz de değil. Bu konuyu başka bir yazının konusu olacak kadar önemli buluyorum.

Tabi ki, Gezi olayları, bu yeni sosyoloji içinde hızla büyüyen yeni toplumsal dinamiklerin varlığını ortaya çıkarması ile de önemlidir. Ancak, bu olayların gün yüzüne çıkardığı gerçek sadece bu yeni dinamikler değil. O, Türkiye demokrasisinin çapını da gün yüzüne çıkardı. Bu sistem, küçük sosyal siyasal devinimlerden büyük kaoslar yaratacak kadar, yani bir damla sudan fırtınalar yaratacak kadar mahirdir. Bu gerçeği, Gezi olayları ile bu bir kez daha gördük. Hükümet hata yaptıkça tepkiler büyüdü, muhalif güçler güç kazandı.

Bu Sofrayı Hükümet Kurdu

Gezi olayları gerçekten “halis niyetlerle” başladı. Gezi parkı direnişçileri, yaşadığı kente, doğaya, parka, bahçeye sahip çıkma sorumluluğu ile çıktılar ortaya. Ancak hükümet(belki de Başbakan) bu yeni, demokratik, sivil kalkışmayı doğru koyamadı, geçleri anlamaya çalışmadı. Bu devletin yüzyıllardır muhalifleri için kullandığı gibi, “bir avuç çapulcu” gibi kör bir öfkeden, tahammülsüzlükten doğan kavramlarla açıklamaya çalıştı. Toplumun büyük desteğini arkasına alan hükümetin demokrasiyi, çoğunluğun diktatörlüğü gibi algıladığı anlaşılıyor. Bu nedenle de süreci akılcı bir biçimde yönetemedi.

Gezi Parkındaki ağaçları koruma nöbetindeki gençler anlaşılmayı beklerlerken daha şafak sökmeden tekme tokat uyandırıldılar. Çadırları yakıldı, yaşam gereçleri dağıtıldı, tartaklanarak gözaltına alındılar, sorgulara çekildiler. Sonrası malum. Alana inen 78 örgütten söz ediliyor. Eğer alana inen

Taksim 18 gün boyunca bu garip beraberliğin resmiydi. Yani bu sosyolojiden bir devrim çıkmayacağı gibi, gezi direnişinin fitillerini ateşleyen yeni jenerasyonda eski kavramlarla siyaset yapmaya çalışan, Gezi'yi bir propaganda alanı, bir reklam alanı olarak gören, Ergenekon dâhil hiçbir örgüte asker de çıkmaz.

örgüt sayısı 78 ise... (resmi rakamlara göre öyle), yani aynı anda alana girdi demektir. 78 ayrı örgüt demek 78 ayrı amaç, 78 ayrı doğrultu, yön, 78 mücadele yöntemi demektir... Çelişen çakışan, toplum olarak yaşadığımız ağır tarihsel acıların müsebbibi olan statükoyu iktidarın yeni statükosu ile birlikte sallayan yeni jenerasyonun yanında, statükonun değirmenine su taşıyan 78 gruptan söz ediliyor. İlk günlerde, doğanın ve yaşadığımız kentin ekolojik yapısını koruma ve kolama bilinci ile, sonraları olup biteni anlama amacı ile zaman zaman Gezide bulunduk. Hakikaten durum alabildiğine karıştı. Eylemin başında beri içinde olan “gençler” mizahla, muziplikle, dalgayla, şakayla, mesela polis saldırınca uzuneşek oynayarak, Tomaların gidiş güzergâhında uyuma oyunu oynayarak, polislerle yaratıcı diyaloglar kurarak farklı bir direnme tarzı geliştirdiler. Mesela, “Kimsenin askeri değiliz”, “Mustafa Keserin askerleriyiz” sloganlarını içeren pankartlar astılar. Ancak meydan salt bu gençlerden ve bu gençlere destek veren sivil toplum örgütlerinden, irili ufaklı siyasal oluşumlardan ibaret değildi. Farklı ideolojik amaçlarla “Direniş” bayrağını açan grupların tavırları dikkate değerd. Bu grupların tepkilerinin kaynağı ağırlıklı olarak hükümetin barış politikalarına ve Kemalizm’e yönelik eleştirel yaklaşımlarına duyulan tahammülsüzlüktü. Bu gruplardan kimilerinin Atatürk posterli Türk bayrakları ile olur olmaz yer ve zamanlarda İstiklal marşı okudular, Geziyi koruma amaçlı eğlenerek direnme yöntemini seçen asıl Gezi eylemcilerini İstiklal marşı okunurken oynadıkları, şehitleri için saygı duruşuna durmadıkları için taciz etmelerine tanık oldum. Bu

bir rivayet değil. Gözlerimle gördüm, şahit oldum. Her ne kadar büyük bir hoşgörü ve farklı grupların uyumlu birlikteliğinden söz edilse de ve bu durum basında yer alan kimi resimlerin güçlendirilerek savunulsa da aslında, Taksim 18 gün boyunca bu garip beraberliğin resmiydi. Yani bu sosyolojiden bir devrim çıkmayacağı gibi,

gezi direnişinin fitillerini ateşleyen yeni jenerasyonda eski kavramlarla siyaset yapmaya çalışan, Gezi'yi bir propaganda alanı, bir reklam alanı olarak gören, Ergenekon dâhil hiçbir örgüte asker de çıkmaz.

Her şeye rağmen kitlelerin durumunda, duruşunda ciddi bir değişim vardır. Bu değişimin en önemli itici gücü Türkiye'nin iç dinamiklerine dayalı ortaya çıkan siyasal irade değil, AB uyum sürecidir. Yıllardır yürürlükte olan anti bilimsel, gerici, şoven eğitim müfredatlarına rağmen, yine dışarıdan esen çevreci rüzgârların ve AB ye uyum sürecinin etkisi ile kreşten başlanarak okullarda öğrencilere doğaya, çevreye, yaşadığı kente, mahalleye, sokağa sahip çıkma bilinci verilmeye çalışıldı. Vatandaşlık derslerinde, özgürlük, eşitlik ve adalet arayışı bir vatandaşlık görevi olarak sunulmaya çalışıldı. Buna baş döndürücü bir hızla gelişen sosyal medyanın sunduğu yeni olanaklar da eklenince ortaya yepyeni bir sosyoloji çıktı, yeni toplumsal dinamikler oluştu. Mesela dünya genelinde çevre mücadelesini veren Greenpeace gibi çevreci örgütlerin Türkiye ayakları oluşmuş durumdadır. Bu ünlü çevreci örgütün dönem dönem Türkiye’de de çevre sorularına dikkat çekmek üzere çarpıcı yöntemlerle eylemler gerçekleştirdikleri bilinir. Bu grup ve türevleri Taksim Gezi direnişinde de önemli rol oynadılar.

Bütün bunlara karşın Türkiye’de bu, yaşadığı kente sahip çıkma bilinci, bu yeşilci duyarlılık, demokratik, sivil direniş kültürü oldukça yenidir.

Aslında, AKP son 15 yılın birinci büyük sivil direniş hareketine de önderlik etmişti. O, bu ülkedeki sivil-asker bürokratik otoriter

Eğer “barış sürecinin taraflar” gerçekten kalıcı barış istiyorlarsa demokrasiyi derinleştirecek siyaset izlemeleri gerekir. Bunun içinse öncelikle kendilerini, ne kadar demokrat olup olmadıkları, demokrasiye ne kadar inanıp inanmadıkları konusunda gözden geçirmeliler.

Kalıcı ve onurlu bir barış için savaşılan tarafların demokrasiyi, demokratik değerleri içselleştirmeleri esastır.

geleneğe büyük darbe vurmuştu. Ama aynı AKP, Gezi olayları ile birlikte uç veren yeni sivil direnişi ve onun taleplerini anlamakta zorlandı. Onu, kendisinin sivil-asker bürokrasiye karşı verdiği mücadelenin kodları ile okudu ve büyük bir devlet şiddeti ile karşılık verdi. Orantısız güç kullandı. Bu devletin genlerinde mevcut olan baskı ve şiddet kültürünü uyandırdı, faşizan çarkları devreye soktu. Polis kurşunuyla yaşamını yitiren, atığı gaz bombalarının isabet etmesi sonucu gözlerini kaybeden, polis dayağı sonucu yaralananlar oldu. Bu şiddet tepkinin büyümesine sağladı. Yani bu şiddet sofrasını hükümet bu yanlış-yanlış okuma ile kendi eliyle kurmuş oldu. Eğer, böyle okumaya devam ederse sadece kendisine değil, kendi başlattığı ve belki de ülke tarihinin en büyük demokrasi hamlesi olan “Barış Sürecini” zora sokacak, ülkeyi yeni bir şiddet sarmalına sokarak yeşeren barış umutlarının dağılmasına, daha büyük acıların çekilmesine neden olacaktır. Gezi sonrası tirmandırılan olaylar tam da “barış sürecine” karşıdır. Bunu görmek gerekir.

Barışın ön koşulu demokrasidir

Her şeyden önce barış hükümlerinin, iktidarlar ya da savaş halinin taraflardan her hangi birinin diğerine bağışlayacağı bir hak, bir statü, bir paye değildir. Barışın kelime anlamı: uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortamdır. Böyle bir ortamın ön koşulu gerçek bir demokrasidir. Demokrasinin bu güne değin yapılmış bir yığın ta-

nımı vardır. En çok Antonio Negri'nin tanımını sevdim. Antonio Negri'ye göre demokrasi, “hakları olma hakkı” dediğimiz gücün aldığı siyasi biçimdir. Demokrasilerde hiç kimsenin, hiçbir erkin, iktidarın sahip olmaması gereken tek hak, başkalarının hak ve özgürlüklerine müdahale, haklarını kısıma, kısıtlama ya da ortadan kaldırma hakkıdır. Bu hak ve özgürlükleri sınırlandıran, ortadan

kaldıran güçler kuşkusuz otoriter, totaliter güçlerdir. Eğer “barış sürecinin taraflar” gerçekten kalıcı barış istiyorlarsa demokrasiyi derinleştirecek siyaset izlemeleri gerekir. Bunun içinse öncelikle kendilerini, ne kadar demokrat olup olmadıkları, demokrasiye ne kadar inanıp inanmadıkları konusunda gözden geçirmeliler.

Kalıcı ve onurlu bir barış için savaşılan tarafların demokrasiyi, demokratik değerleri içselleştirmeleri esastır. Demokrasiyi taktik icabı benimsemiş gibi yapmak, amiyane tabirle “hakları” hep kendine yontmak barışın zemini dinamitlemektir. Özellikle devletin kendi şiddetine biçtiği yasal kılıf demokrasiyi zehirliyor. Biz, yani iyiler ve onlar, yani kötüler biçiminde bir karşıtlık algısını güçlendiren siyasal dil kuşkusuz ki çatışmadan başka bir şey doğurmaz. Haklı tepkiler neden olan polisin kullandığı orantısız şiddet ve Başbakan'ın kullandığı dil bu cinstendi.

Savaşılan tarafların demokrasi ve çağcıl demokratik değerleri savunmak konusunda samimi olmaları gerekir. Ne yazık ki hem devletin, dolayısıyla hükümeti hem de PKK-BDP cephesinin bu konudaki karneleri kırıklarla doludur. Bilinmelidir ki, barışı oluşturmak savaşılan tarafların birbirleriyle diyalog kurmaları, karşılıklı müzakerede bulunmaları yani, birbirleriyle etkileşerek, temas ederek, düzgün ve düzeyli bir iletişim süreci içine girerek, gerektiğinde fikir ve konum değiştirerek, gerektiğinde özeleştiriyi yaparak, demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi, etik ve politik bir ortam oluşturmaları sayesinde mümkün olabilir. Savaşılan aktörlerin durumuna

baktığımızda bu ortamı sağlama potansiyelleri oldukça düşüktür. Genel olarak ta Kürd Siyasetinin büyük handikapları ve devletin Kürt fobisi ile bezenmiş tarihsel tutumu

Aslında Kürtlerin en çok iç barışa ihtiyacı var. Bilindiği üzere, bu siyasal anlayışın dayatmacı, benmerkezci, anti demokratik tutumu Kürt halkını ulusal birliğini parçalamış, atomize etmiştir. Bu yaralı bünyenin tedaviye ihtiyacı var. Bu yaranın ilacı yeni onarıcı, yapıcı, düzgün ve düzeyli bir diyalogu esas alan siyaset dilidir.

umutlarımızı kırıyor. Mesela, barış görüşmeleri İmralı adasında hapis yatmakta olan Abdullah ÖCALAN ve Devletin İstihbarat Örgütü olan MİT üzerinde yürütülmeye çalışılıyor. Bu kendi başına büyük bir eksiklik, bir kusurdur. Hâlbuki barış sürecine ne kadar çok ses katılırsa ve bu sesler ne kadar çok birbirleriyle eşit bir diyalog içine giriyorlarsa, sürecin başarı şansı o derece artar. Akil Adamlar projesi olumlu bir adımdı. Bu gibi adımların çoğaltılmasında fayda var.

Ayrıca, bu görüşmelerin içeriği ve niteliği konusunda kamuoyu yeterince bilgilendirilmiyor. Mesela süren görüşmeler müzakereler biçiminde mi yürüyor yoksa pazarlıklar biçiminde mi bel değil. Hâlbuki bu önemlidir.

Umarım, büyük umutlarla başlayan barış süreci Kürdüyle, Türküyle bütün ülke insanının, dağ gibi büyüyen barış arzusu ve yer yüzünde hızla yayılarak genel geçer kurallar dizgesine dönüşmekte olan demokratik değerler, bu aktörlerin olumlu yönde değişmesini hızlandırır.

Kürt siyasetinin birlik(!)ten çok yeniliğe ihtiyacı var.

Kahçı barış ve özgürlük salt hükümetin-devletin, ihtiyaçları ve "samimiyeti" üzerine kurulamaz. Bu işin asıl yükü Kürdlerin omzundadır. Bu barış ve özgürlüğün niteliklerini asıl Kürd siyaseti belirleyecektir.

Bakıldığında, PKK-BDP cephesinin barış sürecini doğru kavradıkları yönündeki kuşuklar haklı olarak devam ediyor. Kürtlerin bütün toplumsal dinamikleri ile özgürce sürece dâhil olmasını istemiyor. Bu konuda eski alışkanlıklarına devam ediyor. Ulusal birlikten herkesin kendisine tabi olmasını anlıyor. Geçmişte hükümetler kurdu (Botan-Behdinan Savaş hükümeti gibi) bozdu, parlamentolar (Sürgünde Kürt Parlamentosu gibi)kurdu bozdu, kendisine bağlı Kürdistan Kadınlar Birliği, Kürdistan Gençler Birliği, Kürdistan İmamlar, Kürdistan Yazarlar Birliği vb. birlikler kurdu bozdu. Bu birliklerin dışında kalanlar hain! İlan etti. Kimi ihanetçileri! Cezalandırdı! katletti.

Barış sürecinin başlamasından sonra da, aynı mantıkla yeni birlikler kurma arayışına girdiler. İmralı'da tutuklu bulunan PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın istediği üzerine 17 Haziran 2013 tarihinde Diyarbakır'da 'Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm' adıyla bir konferans gerçekleştirdiler. Yine kendileri çaldı kendileri oynadı. Bu konferansın kararlarını kendileri aldılar, hazırlıklarını, içeriğini kendileri saptadılar. Sonrada irili ufaklı diğer Kürt siyasi gruplarını ve STK'ların davet ettiler. Her ne hikmetse dün bütün karar süreçlerine dahil olarak kurdukları Hak-Par dan "vesayet var" diyerek ayrılanlarazardan kurulmuş bu demokratik(!) ve vesayetsiz(!) sofraya oturmaktan bir bahis görmediler. Bir tek Hak-Par ilkeli tutumunu sürdürerek, iradesi dışında hazırlanmış bu birlik(!) konferansına katılmadı. Bu birlik konferansının sonuç bildirgesinde özetle, PKK'nın terör listesinden çıkartılmasından Öcalan'ın serbest bırakılmasına; KCK'dan tutuklu bulunanların tahliye edilmesinden statü talebinin halka bırakılması gibi talepler yer aldı.

Aslında Kürtlerin en çok iç barışa ihtiyacı var. Bilindiği üzere, bu siyasal anlayışın dayatmacı, benmerkezci, anti demokratik tutumu Kürt halkını ulusal birliğini parçalamış, atomize etmiştir. Bu yaralı bünyenin tedaviye ihtiyacı var. Bu yaranın ilacı yeni ona-

ricı, yapıcı, düzgün ve düzeyli bir diyalogu esas alan siyaset dilidir.

Dağa, taşa APO yazılması, fotoğraflarının tabutlara dahi asılması, Kemalizme öykünmüş bir siyasal yaklaşımın, lider kültüne bağlı tebaa sosyolojisinin tezahürüdür. Bu kesimler ulusal birlikten, kayıtsız şartsız bu tebaaya dâhil olmayı anladıkları görünüyor. Bu siyasal yaklaşımlardan bir halk için özgürlük çıkmaz. Uzağa gitmeye gerek yok. Türkiye'nin yakın siyasal tarihi öğretici derslerle doludur. Kürdleri boyunduruk altında tutan diğer devletlerin yakın tarihleri de öyle. Saddam'ın, Hafız'ın adları etrafında oluşturu-

lan demokratik! Sistemleri, sundukları özgürlük ve barış ortadadır.

Ancak, son olup bitenlere yakın plan baktığında değişim devam ediyor. Görülüyor ki, dünyayı kuşatan bu büyük değişim dalgasına karşın, Kürt cephesinde değişim kaplumbağa adımları ile ilerliyor. Ancak, bu durum işlerin hep böyle devam edeceği anlamına gelmiyor. Doğadaki diyalektik devrim devam ediyor.

Diyebiliriz ki yaşadığımız çağı doğru okumak oldukça önemlidir. Çağı kavramayanları geleceği olmaz.

Milliyetçilik Kuramları -2

Erdem AKALIN

Milliyetçilik ilk kez 18. yüzyıl filozoflarının görüş alanına belirsiz/ muğlak bir kavram olarak girer. Bu kavramsal muğlaklığın altını çizmeliyiz; çünkü kavramın doğum aşamasındaki muğlaklık daha sonra da aşılamayacak cinstendir ve bu durum milliyetçiliğin tekinsiz tarihinde her dönem görülecektir. Bilindiği üzere milliyetçilik, tarihte karşılaştığı tüm ideolojilere nüfuz edebilmiş ve ideolojilerle geliştirdiği "değişken" ilişki ve "nüfuz" etkisi "muktedir" ve "müphem" bir tarih yazmasını da kolaylaştırmıştır. Milliyetçiliğin ne olduğu her dönem sorulmuş, ama soru cevapsız kalmıştır. İnsanların elinde milliyetçiliğin bilgisinin olmaması, onun ne olduğunun bilinmemesi, her seferinde yanlış tanımlanmasına sebep olmuş, böylece milliyetçilik bir muamma, bir cevaplanamayan soru olarak kalmıştır. Bilgi ve nesnesi arasındaki bu uyumsuzluk, milliyetçiliğin eksik-bilinmesi, yani bilinmemesi durumu çok önemlidir,

fakat bu yazının esas üzerinde durduğu bilgi- nesne ilişkisi değil. Gelgelelim geçmişte milliyetçilik üzerine yazılanlara baktığımızda, çeşitli tarih anlatıları, ahlaksal değer-

Bu, henüz kimsenin bilgisine erişemediği dönemde insanlığın üzerine "sis" gibi çökmekte olan bir "üst-yapı"nın "yıkıcı tarihinin" başlangıcıydı.

Dünyanın savaşlarla paylaşıldığı emperyalist aşamada nasıl ki, "meta" kapitalizmin "hücre"si ise, "milliyetçilik"de metaları üreten kitlelerin "din"i oluyordu. Elbette bu gelişmeler meyvesini verecek, milliyetçilik 20. yüzyılda hemen her yerde görülecektir.

lendirmeler ya da politik stratejiler... vb görürüz. Ama bu anlatılar da milliyetçiliğin-bilgisi değildi, aksine bunlar da milliyetçi mistifikasyonlar, aldatmacalardı.

Peki milliyetçiliğin bilgisi olabilecek yeni fikirler var mıdır? Evet, bilgisel-kuramsal değeri olan fikirler var. İşte bu yazıda genel hatlarıyla da olsa buna bakmaya çalışacağız... O dönem, yani milliyetçiliğin tarihinin ilk etabı diyebileceğimiz 18.-19. yüzyıl Batı dünyasındaki toplumsal-siyasal gelişmeler milliyetçiliği devreye sokarken, dönemin filozofları da buna uymuşlar onlar da millet, milliyet, ırk, ırkçılık, ulus, ulusçuluk, ulus-devlet, şovenizm, zenofobi vb kavramlar etrafında fikirler üreterek milliyetçilik tartışmalarının temellerini atmışlardı. Dönemin filozofları; Rousseau, Burke, Mill, List, Fichte, Herder, Hegel, Marks, Engels, Bakunin, Gobineu, Renan, Galton, Shopenhauer, Nietzsche ve adı sayılmayan birçok filozofun milliyetçilikle doğrudan yahut tâli bir ilişkisi olmuştur. Bu filozofların kimisi milliyetçilik dendiğinde temkinliyle, kimileri de tanımlama/açıklama çabasına girmişti. Ancak milliyetçilik hakkında fikir üretmek, özellikle doğru fikir üretmek sanıldığından çok daha zor olduğundan ve milliyetçilik henüz bir "embriyon" olduğundan, o dönem üretilen fikirler bu "değişken" ve "müphem" kavramı tanımlamaktan çok onu "inşa" etmeye yarayacaktı. Her şeyin yeni başladığı bu ilk etabın filozofları, ne kadar tanımlamalar yapsalar, fikirler üretseler de bunlar beyhude girişimler haline geliyordu.

Milliyetçilik karşısında yaşanan "bilgisel" çaresizlik, yani milliyetçiliğin bilinmemesi, elbette "deneyim" eksikliğiyle ilgiliydi, fakat daha temelde sosyal-bilimler'in metodolojik-kavramsal yetersizliğine, az gelişmişliğine de işaret ediyordu. Bu bilgisel çaresizlik, politik alanda bir kriz olarak yaşanıyor, insanlık milliyetçiliğin deneme tahtası haline geliyordu... 18.-19. yüzyıl filozofları, milliyetçiliği daha çok ahlakî-felsefi bir bağlamda ele almışlar, milliyetçilik hakkında özel-özgün bir kuram ortaya koyamamışlardı. Böylece ortada bir milliyetçilik vardı, ama bilgisi yoktu.

Hemen sonra gelişen kapitalist-modernitenin yeni evresi, iki tarihsel olguyu "devlet ve millet"i aynı düzlemde kesiştirmiş, böylelikle ulus-devlet bir siyasî yapılanma olarak güç-önem kazanmış ve milliyetçilik yazınındaki âni ivmelenmenin de sayesinde her iktidarın kendini meşrulaştırıcı kavramlara ihtiyaç duyduğu gibi, burjuvazi de kendi düzenini sağlama almak için "özel çıkarın genel çıkar gibi algılanması"(ideoloji-mistifikasyon, sınıf-taarruzu) yolunda milliyetçiliğe başvurmuştur. Dünyanın savaşlarla paylaşıldığı emperyalist aşamada nasıl ki, "meta" kapitalizmin "hücre"si ise, "milliyetçilik"de metaları üreten kitlelerin "din"i oluyordu. Elbette bu gelişmeler meyvesini verecek, milliyetçilik 20. yüzyılda hemen her yerde görülecektir. İşte tam bu dönemde kuramsal tartışmalar başlayacak, fakat tartışmalarda yalnız sosyal-bilimciler değil, onlardan fazla siyasiler-aydınlar fikir üretecekler, bir devlet kurmak, bir toplumu kalkındırmak, bir halkı kurtarmak, sömürge-leri bağımsızlaştırmak gibi amaçlarla onlar da burjuvazi gibi milliyetçiliğe müracaat edeceklerdir.

Bu üstünkörü değinmelerden sonra konumuza gelelim; Kuşkusuz milliyetçiliğin

"müphem" doğasını anlamak sosyal bilimlerin en zorlandığı alandı. Fakat bilim, bu zorluktan, çaresizlikten çıkabiliyor. İşte o sebepten bizim bu yazıda üzerinde duracağımız milliyetçilik kuramları, siyasilerin-filozofların söylemleri yahut ilerici-gerici milliyetçilerin fikirleri değil, konu üzerinde meşakkatle çalışıp dünya çapında ilgiye mazhar yapılara imza atmış kuramcıların ortaya koyduğu fikirlere bakacağız.

Milliyetçilik kuramlarında mantıksal bir dizge yakalamak kolay değil; fakat konuyu üç ayrımla "primordiyalizm" "modernizm" ve "etno-sembolizm" olarak sınıflandırabiliriz. Burada anlatılacak kuramların kuramcılarının dışında birçok kuram-yaklaşım var, bunlar çok değerli özgün yaklaşımlar, fakat şimdilik onları gözardı ediyoruz. İtiraf edelim, aslında buradaki kuramcılarının fikirlerine de ancak genel hatlarıyla yaklaşacağız.

Primordiyalizm

Primordiyalizm Türkçede 'ilkçilik' olarak karşılık buluyor. Konu üzerine yazan, kavramı kullanan yazarlar 'ilkçilik', 'eskilcilik', 'özcülük' anlamında biraz da gelişigüzel kullanıyorlar. İngilizcede "başlangıçtan beri var olan" ve "ilk yaratılan" anlamındaki primordiyalizm, Umut Özkırımlı'ya göre; "bir milliyetçilik kuramı değil, daha çok bir bakış açısıdır." Bir bakış açısı olarak bile primordiyalistler epey bir literatüre sahiptir. Fakat bu yazıda onların iddialarına girmeyeceğiz, ancak değinmeler olacaktır.

Kavramı ilk kullanan İngiliz tarihçisi Edward Shils dir. 1957'de yazdığı bir makalesinde Shils, aile üyeleri arasındaki bağlılığın birbirleriyle sürekli iletişim halinde olmalarından değil, daha çok kan bağına yüklenen, kelimelerle ifade edilemeyen anlamlardan kaynaklandığını ileri sürerken kullanmış.(Umut

Özkırımlı, Milliyetçilik Kuramları, s. 83 Doğu-Batı. 2008)

Primordiyalistlerin milliyetçilik tartışmalarındaki görüşlerini açıklamak zor değil; milletlerin doğal-verili yapılar olduğu, milletlerin kadim zamanlardan günümüze değiş-

Primordiyalistlerin milliyetçilik tartışmalarındaki görüşlerini açıklamak zor değil; milletlerin doğal-verili yapılar olduğu, milletlerin kadim zamanlardan günümüze değişmeden geldiği, milletlerin özünü oluşturan etnisitelerin tarih-dışı, zaman-dışı bir varlığının-özünün olduğu. Milli-özün tüm insanlarda ortak olan görmek, konuşmak, koku almak, duymak, üremek gibi mevcut olduğu, insanlardaki milli eğilimin genetik kodlara işlediği türünden iddialardır.

meden geldiği, milletlerin özünü oluşturan etnisitelerin tarih-dışı, zaman-dışı bir varlığının-özünün olduğu. Milli-özün tüm insanlarda ortak olan görmek, konuşmak, koku almak, duymak, üremek gibi mevcut olduğu, insanlardaki milli eğilimin genetik kodlara işlediği türünden iddialardır. Bunlar hepimizin aşına olduğu "özcü" "sosyo-biyolojist" yaklaşımlar. Ancak primordiyalistlerin yaklaşımları burada sınırlı kalmıyor, daha ileri gidecek çok daha abartılı biçimde "hangi insanın hangi etnik gruba doğacağı"nın da önceden bilindiğini söyleyerek tinsel-dogmatizmin ihya edildiği de oluyor. Primordiyalistler, milletlerin üyelerinin tamamında görülen, birlik-bütünlük ihtiyacı, teritoryal kök salma, yabancıya düşmanlık, akrabalara bağlılık, devamlılık düşüncesi gibi iç-güdüsel, psikolojik saydıkları bazı nitelikler, eğilimler bulunduğunu tekrar ediyorlar. Onların görüşleri özcü, tinselci, sosyo-biyolojist düzlemde birbiriyle kesişip duruyor.

Modernizm

Milliyetçilik tartışmalarında ağırlık modernist kuramcılardan yanadır. 1950'lerden günümüze milliyetçilik tartışmalarında dik-

kate değer bir literatürün varlığına önemli katkı modernistlerdendir. Bu araştırmacılar sosyal-bilimlerin farklı dallarından milliyetçiliği anlamaya çalışmışlardır; her ne kadar kendi aralarında bol ihtilaflı ve polemikli olsalar da, kuramsal-bilimsel değeri modernist bakışı daima çekici kılmıştır. Temel argümanlarda kendi aralarında anlaşıyorlar izlenimi veren modernistler, aslında aynı olayın yorumlanması, olgulara verdikleri önem ve öncelik bakımından farklılaşırlar. Bir uyarı; milliyetçilik ve ilgili konularda fikir üreten modernist yazarlar birbirlerini kıyasıya eleştiren "gözü kara" polemikçilerdir. Dolayısıyla onların fikirleri 20. yüzyılda başlamış, gerilimlerle, polemiklerle ilerleyen milliyetçilik tartışmalarında çok önemlidir.

Modernistler, primordiyalistlerin ortaya attığı bir çok iddiayı eleştirmiş, dahası "ilkçi" "özcü" yorumları bir kuram olmaktan çok "milliyetçilerin" propagandası olarak algılamışlar ve gayriciddi bulmuşlardır. Modernistler yüzünü öncelikle milliyetçiliğin doğduğu, ilk örneklerini verdiği, tarihin bir deneme-yenilme tahtası haline getirdiği Batı dünyasına çevirir. Aydınlanma, akılcılık, sekülerleşme, sanayileşme, kapitalizm türünden kavramlar bu yazarların düşünsel gıdalarıdır.

Milliyetçilikle bağlantılı kimi tarihsel görüngüleri inceleyen modernist yazarlara örnek; Karl Deutsch, Elie Kedourie, Ernest Gellner, Eric Hobsbawm, Benedict Anderson, Tom Nairn ve Partha Catterje'yi verebiliriz.

Elbette buradaki yazarların hareket ettikleri zemin-bağlam birdir, ancak aynı tarihsel olaylara-olgulara verdikleri önem-öncelik farkı, teorik "özgünlük"leri ve literatürdeki ayrışmaları belirliyor. Modernist kuramcılar şunların üzerinde dururlar; sanayileşme, kapitalizm, kültür, toplumsal yapıdaki değişim-dönüşüm...

Literatürün en ağır yazarlarından Gellner, kültürü ve sanayileşmeyi öne alırken, Ander-

son mattba devrimi ve dünyayı algılama biçimindeki değişimi vurgulamış, bir diğer yazar Hobsbawm ise, modern devletin toplumsal denetimi sağlamak için çıkarlar yönünde biçimlenişini vurgulamıştır.

Etno-Sembolizm

Etno-sembolcü yaklaşım modernist kuramcılarının literatürdeki egemenliğine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Umut Özkırım-

11-

Etno-sembolcülere göre milli-kimlikler sanıldığından daha dirayetlidir, ve herhangi bir "modern" gelişmenin aracı değil, kendi başına olgulardır. Bir kere etnik/milli-kimlikler kendilerini her seferinde farklı biçimlerde hatta açık-gizli şekillerde bazan yanıltıcı çarpıtmalarla daima üretebilirler.

ya'ya göre; John Armstrong, Anthony D. Smith, Jonh Hutchinson, primordiyalizm ve modernizm arasında orta yol bulmaya çalışan Etno-sembolcülerdir. Gelgelelim etno-sembolcüler modernistlerin bir çok iddiasını kabul etseler de, milliyetçiliğin anlaşılmasında "etni"lere hak ettiği önemin verilmediğini düşünürler.

Yaklaşımı modernizmden ayıran şey milletler ve milliyetçilik gibi olguları, etnik yapı, kültürel kökler vb. kavramlarla birlikte düşünmenin zorunlu sayılmasıdır. Milliyetçiliği anlamada modernizmin yetersiz kalıp açıklayamadığı kitlelerin duygusal bağlılığı, kendini yeniden üretmekteki başarısı, her seferinde ölümü göze almaları, kıyımların, sürgünlerin kimi etnisiteleri bitirememesi gibi "sosyo-psikolojik" olguları etno-sembolcülük, analiz eder ve tarihsel-ampirik verilerle açıklamaya çalışır. Etno-sembolcülere göre milli-kimlikler sanıldığından daha dirayetlidir, ve herhangi bir "modern" gelişmenin aracı değil, kendi başına olgulardır. Bir kere etnik/milli-kimlikler kendilerini her seferinde farklı biçimlerde hatta açık-gizli şekillerde bazan yanıltıcı çarpıtmalarla daima

üretebilirler. İşte etnilerin başarısı da buradan gelmektedir. Antik dönemden günümüze değin karşılaştıkları, göçler, sürgünler, istilalar, soykırımlar, dışarıdan evlilikler, din değiştirmeler gibi bir çok badire etnik kimliği yok edememiştir. Onun için etnileri/milletleri modernist-araçsal bir kuramla açıklamak, yine sanayileşme-kapitalizm gibi olgularla ilişkilendirmek yetersiz kalmaya mahkumdur. Bu eleştirileriyle etno-sembolcülük, genel olarak milliyetçilik tartışmalarına, fakat özellikle modernist kuramın gelişmesine katkıdır.

Ernest Gellner: Yüksek Kùltürler

Çek kökenli kuramcı Ernest Gellner, milliyetçilik tartışmalarında hakedilmiş bir ünün sahibi. Milliyetçiliği, Felsefi-Antropolojik bir perspektiften yola çıkarak anlamaya çalışan yazar, kendinden önceki hiçbir kuramcının nüfuz edemediği bir derinliğe sahiptir. Önceden ortaya atılmış fikirlerin, kuramsal yanı da olan çalışmaların çoğu, parçalı, kopuk, aşırı öznel bir sıklıkta devinirken, öte yanda politik stratejilere göre "ayarlanmış" sahte-nesnel'likler kıvılcım misali parlayıp-sönerken, Gellner'in çalışması bu açıdan öncekilerden üstündür. Öncelikle yazarın metodolojik-kuramsal üstünlüğü, milliyetçiliği bütünlüklü bir bakışla ele alması, nesnel bilginin olanaklılığını savunması, açık ve iddialı bir dile sahip olmasındandır.

Biz, bu başlıkta Gellner'in fikirlerinde öne çıkan noktalara bakacağız, fakat bu kadarından bile onun değeri okuyucunun dikkatinden kaçmayacaktır. Bir benzetme yaparsak, felsefecilerin vurguladığı: "Kant'a karşı ya da Kant'tan yana felsefe yapılabilir, ama Kant'sız felsefe yapılamaz" sözündeki gibi Geller'ın kuramı olmadan da milliyetçilik anlaşılamaz. Diğer bölümlerde ele aldığımız, milliyetçilik üzerine fikir üreten yazarların hemen hepsi Gellner'in hakkını teslim etmiş-

ler, dahası kendi kuramlarında onun fikirlerinden faydalanmışlardır. Peki, kuramsal tartışmalarda ilklere imza atmış, takdire şayan sosyal-bilimci milliyetçilik hakkında neler söylüyor, milliyetçilik denilince ne anlıyor?

Feodal dönemde insanlar kendilerini mili-birimde algılamazlar, ne imparatorluklar halkların, ne de halklar imparatorlukların milliyetiyle ilgilenmezler. Tarım toplumundaki şan, şeref, merhamet, adalet, yiğitlik vb. değerler hem kral hem de halk için bağlayıcı değerlerdir.

Ona bakalım. Gellner'in fikirlerine baktığımızda, onun kuramını geliştirirken özellikle feodal toplumdan sanayi toplumuna geçişte ortaya çıkan bir "sosyolojik yapıyı" bir "uyarlanma"yı işaret ettiğini görürüz. Milliyetçiliği "politik birim ile milli birimin çakışmasını öngören ilke" olarak tanımlayan (Ernest Gellner, Uluslar ve ulusçuluk, s.71.Hil yay. 2006) Gellner, özellikle feodaltarımsal toplum ve kapitalist-sanayi toplumu arasındaki yapısal faklara/geçişlere odaklanır. Zaten milliyetçilik de bu yapısal değişimede ortaya çıkan bir uyarlanmanın, olumlanmanın adıdır.

Feodal dönemde insanlar kendilerini mili-birimde algılamazlar, ne imparatorluklar halkların, ne de halklar imparatorlukların milliyetiyle ilgilenmezler. Tarım toplumundaki şan, şeref, merhamet, adalet, yiğitlik vb. değerler hem kral hem de halk için bağlayıcı değerlerdir. Feodal toplumda düzenin korunması ve işlemesi için toplumsal roller, statüler korunmalıdır, çünkü feodal-toplumda tabakalar-arası geçiş düzeni bozacak başlıca tehlikedir. Böylece feodal dünyanın siyasası, özellikle toplumsal düzeni korur mahiyette işlemekte ve sistemin selameti ile uyumlu gelişen ve sadece "sapma"ları soğuracak değerler yaşayabilmektedir. İşte milliyetçiliği doğru düzgün anlayabilmek için de özellikle "yapı-kùltür-değerler" arasındaki gerilimi iyi anlamak gerekir.

Milliyetçiliği modern-sanayi aşamasındaki insanın edindiği ve kolayca taviz verip

vazgeçmeyeceği bir "yüksek kültür" olarak gören Gellner'a göre, modern toplumsal yapı muazzam farklılaşmıştır; sınıflar-tabakalar arası geçiş artık mümkün olmakla kalmaz, yeni üretim tarzında (sanayi) bu zorunludur.

Gerçekte devlet ve millet birbirine zorunlulukla bağlı değil, ikisi de farklı tarihselliklere sahip olumsallıklardır; devlet, kesinlikle millet'in yardımı olmadan, milliyetçilik ilkesi henüz ortada yokken vardı. Millet ise birçok örneğindeki gibi ortaya çıkarken devletten yardım alır, ancak bazı milletler devletin yardımı olmadan da ortaya çıkabilmiştir.

Akışkan sanayi toplumunun bireyi önceden belirlenmiş, katı, tartışmasız statülere bağlı kalamaz, ilişkilerin soyut, geçici olduğu anlık karşılaşmalara, karşılıklı çıkarlara, köşe kapmacalara, müzakerelere dayandığı hareketli bir toplumun insanıdır. Bu toplumda feodal toplumdaki gibi, belirli, katı, değişmez bir kültür varolamaz, bundan böyle mesleki uzmanlaşma ve standart kitlesel eğitim sayesinde herkes birbirinin yerine geçebilir ve bir "yüksek kültür-milliyetçilik" sahibi olabilir.

Peki bu yüksek-kültür nasıldır, nereden gelip nereye gitmektedir? Rollerin, statülerin hızla değiştiği, tabakalar-arası geçişlerin mümkün olduğu, üretimin sürekli büyüdüğü, planlı, rasyonel davranan, motivasyonu yüksek insanlardan müşterek toplumun işleyebilmesi için "homojenliğe/türdeşliğe" ihtiyaç vardır. İşte bu yüksek-kültür de sanayi toplumunun homojenlik ihtiyacını karşıladığı ölçüde varolabilir. Zira milliyetçilik de bu homojenliğe hizmet etmekte, homojen olmayan toplumlar, sanayileşme (genel eğilim) önünde bir engel, bir ayak bağı olmaktadır. Bunun anlamı basittir ve deneyimle ıspatlıdır; eski imparatorluklardan kalan halklar ne kadar heterojense milliyetçiliğin düzleştirici tezgahından geçerken o derece zorlanırlar-zorlandılar.

Bir başka yerde Gellner, polemikli/ihtilaflı alana girer, ona göre milliyetçilik, birçok kuramcının savunduğu gibi bir "çarpıtma", "sapma", "yanlış adres" değildir. Her ne kadar milliyetçiliğin önderleri/kuramcıları bile kendi eylemlerinin asıl anlamını kavrayamasalar da, milliyetçilik toplumun gerçek koşullarda edindiği gerçek bir uyarlanıştır. Toplumsal yapının ve değerlerin birbiri ile zıtlığı bu uyarlanışta "artık kültür toplumsal yapıyı desteklemekte, bizzat kültür yapının yerine geçmektedir"... Bu "devir"de yaşayan "modern insan ise, bir krala, ülkeye ya da dine değil, artık bir kültüre bağlılık gösteren" insandır.

Milliyetçiliği "politik birim ile millî birimin çakışması" olarak tanımlayan Gellner'in bu tanımını mümkün kılan gelişmelere yukarıda değindik. Bir diğer husus ise milliyetçi ilkenin tedavüle konduğu endüstri çağında devlet'le olan ilişkisidir. Gellner'e göre ne ulus, ne de devlet evrensel bir zorunluluğa işaret etmez; ikisi de belirli dönemdeki belirli koşulların ürünü olarak ortaya çıkabilmiştir. Ama bütün milliyetçiler, devlet ve millet'in birbirinin nasibi olduğunu savunur, biri olmadan diğerinin olamayacağını ve her milletin bir devlet sahibi olması gerektiğine dair, kendinde-tutarsız ilkeyi savunurlar. Oysa tarihsel koşulları birbirinden bağımsız olan millet ve devlet olgusu, milliyetçilerin tutarsız ilkesinde savunduklarının aksine, birbirine bağlanmaları ancak endüstri toplumunda olanaklıdır.

Gerçekte devlet ve millet birbirine zorunlulukla bağlı değil, ikisi de farklı tarihselliklere sahip olumsallıklardır; devlet, kesinlikle millet'in yardımı olmadan, milliyetçilik ilkesi henüz ortada yokken vardı. Millet ise birçok örneğindeki gibi ortaya çıkarken devletten yardım alır, ancak bazı milletler devletin yardımı olmadan da ortaya çıkabilmiştir.

Gellner'in milliyetçilik literatürüne yaptığı en mühim katkı, "milliyetçiliğin milletlerin bir ürünü değil, aksine milletlerin

milliyetçiliğin bir ürünü olduğu" dur. Bizim yukarıda millet-devlet ilişkisine değindiğimiz de yazarın bu temel düşüncesini anlamak içindir. Milletlerin milliyetçiliğin bir

Eric J. Hobsbawm:
İcat Edilmiş Gelenekler

Nasıl ki, millet-milliyetçilik modern koşulların çakışması ile ortaya çıkmış bir genel eğilim, bir uyarlanma/olumlanma ise, insan toplumunun ürettiği tarihsel yapıntılar da "toplumsal öz"ün yine topluma karşı nesnelleşip tekrar toplum tarafından temellük edilmesidir.

ürünü olduğunu söyleyen Gellner, milliyetçiliği çeşitli unsurlara atfen tanımlayan, farklı millet tanımlarına ulaşanların bu milliyetçi tanımlarının kaçınılmaz olarak millet-inşa sürecinin sunduğu kavramlarla yapıldığıdır. Zira önceden varolan, tarihin sunduğu olanaklar yetersiz kalmakta, geçmişin kültürel zenginliği içinden işe yarayacaklar seçilmekte, diller, gelenekler icat edilmekte, halkların tarihleri milliyetçi-propaganda ile yeniden yazılmaktadır. Yani milliyetçi gayelere sahip insanlar varolduğunda ancak millet varolabilmektedir, fakat bu durum milliyetçilerin millet'i inşa ederken kullandığı kültürel malzemelerin sahteliğine, kurgusalılığına saplanıp kalmamıza sebep olmamalı. Çünkü milliyetçilerin propaganda yoluyla, kavramlarla, tanımlarla milleti oluşturmalarının asıl anlamı çok daha derinlerdedir ve bunlar günümüz insanının da teneffüs ettiği, kolayca reddemeyeceği somut-maddi koşulların ürünüdür.

Nasıl ki, millet-milliyetçilik modern koşulların çakışması ile ortaya çıkmış bir genel eğilim, bir uyarlanma/olumlanma ise, insan toplumunun ürettiği tarihsel yapıntılar da "toplumsal öz"ün yine topluma karşı nesnelleşip tekrar toplum tarafından temellük edilmesidir. Durkheim'ın "toplumun dinsel ibadet yolu ile kendi gizli imgesine taptığı" fikrindeki gibi Gellner da, "ulusçu bir çağda ise toplumlar böyle bir kamuflajdan sıyrılarak pişkinlik ve açıklıkla kendilerine tapınırlar" diye ekler.

Marksist tarihçi Hobsbawm, görüşlerini açıklarken kendine en yakın yazar Gellner'i görür, ve milliyetçiliği de onun gibi "politik birim ile milli birimin çakışmasını öngören ilke" olarak tanımlar. Hobsbawm, "millet"i tanımlamada "nesnel ve öznel" tanımları tatmin edici bulmadığından bu alandaki bir araştırmacının en iyi tutumunun bilinemezlik olması gerektiğini düşünür ve kendisi de "a priori" bir tanım yapmaktan kaçınır. O da Gellner gibi milletlerin milliyetçiliği yaratmadığını, aksine analitik düzlemde milliyetçiliğin millet'leri yarattığını düşünür. (E. j. Hobsbawm, Milletler ve Milliyetçilik, s.23. Ayrıntı. 2006) Fakat Hobsbawm, Gellner'in kuramında tercih ettiği "tepeden modernleşme" perspektifinin aşağıdan değerlendirmeye önem vermemesini eleştirir.

Gellner'in görüşlerini çok değerli bulan Hobsbawm, aslında milletlerin tepeden modernleştirildiklerini kabul eder, fakat onun üzerinde durduğu soru, "aşağıdaki sıradan halkın bu elit çağrıya (milliyetçilik) niçin kulak kabarttığıdır". Bu kuramsal nüans önemlidir; çünkü Hobsbawm'a göre, milliyetçiliğe kitlesel katılımı anlayabilmek için, sıradan, okuryazar olmayan, genellikle konuşmayan ve konuştuğu zaman da anlaşılmayan insanların umutları, ihtiyaçları, özelemleri ve çıkarları anlaşılmadan halkın modern milliyetçi propagandaya niçin kulak kabarttığı bir muamma olarak kalacaktır. Halkların kitleler halinde siyasallaştığı, toplumsallık ve ulusallığın içiçe geçtiği bu dönemde bilhassa sıradan insanın-kitlenin düşüncelerinin anlaşılması bir kuramsal mecburiyettir.

"İngiliz Marksist Tarihçileri" ekolünden olan Hobsbawm, kendi tarihçilik çalışmalarında da "resmi" "detaycı" "tepeden" "seçkin" tarih anlatımına karşı çıkmış, sıradan halkın, köylülerin, sarhoşların, haydutların

düşüncelerinin bilinmesini zorunlu görmüş "toplumsal tarihçilik" anlayışını savunmuştur. Hobsbawm' a göre milliyetçilik modern

dilin milli bir statü kazanabilmesi için, ona dışarıdan devlet, iktidar, statü ilişkilerinin bir itilim kazandırması gerekmekte, bu itilimi de dilsel-milliyetçiliği önemseyen eğitimli aydınlar, öğretmenler, gazeteciler ve gözü yukarıda alt-rütbeli subaylar yapmaktadırlar. Bunlar son 150 yıldır görülen iktidardan dışlanmış kesimlerdir.

zamanlara, kurumlara özgü ve onlarla birlikte gerçek anlamını kazanan bir tarihsel yapıtıdır. Bir yandan modern dünyadaki değişim hızı, sürekliliği, öte yandan, hayatın kimi kısımlarını sabit, güvenilir bir yapıya oturtma ihtiyacı (ihtiyacımız-eğilimimiz) arasındaki gerilim kaçınılmaz olarak "geleceklerin icat edilmesi"ne sebep olmuştur. Bu verilerden yola çıkarak milliyetçiliği modern siyasetin geldiği bir aşama, bir eşik olarak düşünen yazar, milliyetçiliğin bilhassa 19. yüzyıldaki icatlardan, "birlik-beraberliği sağlayıcı" "siyasî icatlar" grubundan olduğunu söyler.(Eric J. Hobsbawm, Gelenegin İcadı, s. 17 Agora yay.2006)

Her ne kadar Hobsbawm, kendi görüşlerinin bir milliyetçilik kuramı olamayacağını söylese de, kuramsal derinlik ve tarihsel-ampirik olgularla desteklediği görüşleri bir "milliyetçilik kuramı" olarak kabul edilmiş, bu görüşler sonraki çalışmalara da referans olmuştur. Yazar malum görüşlerini siyaset odaklı oluşturmuş, siyasal gelişmeleri izlemiştir. Bir "kitle hareketi" dediği milliyetçiliğe ilişkin fikirlerini ikirciksiz, açık bir dille savunur. Özellikle 19. ve 20. yüzyıldaki gelişmeleri incelerken öneme haiz gördüğü milliyetçiliği destekleyen olgulardan en önemlisi; "devlet"i, kitlelerin milliyetçiliğe geçişini kolaylaştıran "ön milliyetçilik" dediği "din"i, siyasete kitlesel geçişte ise, "seçim demokrasileri", "Liberalizm" ve "işçi sınıfı hareketlerini" vurgulamıştır.

Onun diğer birçok kuramcından ayrıldığı husus, "dil"e kuramında önem vermemesi, aksine dil ve milliyetçilik ilişkisini "yapay" görmüş olmasıdır. Zaten kitabına bakıldığında, dil ve milliyetçiliğin çelişkili beraberliğini farklı disiplinlerden ele alarak eleştirdiğini görüyoruz. Dili, millet olmanın başat bir kriteri görmeyen Hobsbawm, İspanya Kraliyet Akademisi sözlüğünde 1884 ten önce millet maddesine rastlanmadığını, bu millet (nacion) sözcüğünün 1884 den sonra yer aldığını, artık sözcüğün "belli bir merkezi devleti tanıyan, aynı etnik kökene sahip, aynı dili konuşan" bir "politik birim"e vurgu yapar biçimde tanımlandığını söyler. Dillerin devletleri değil, devletlerin dilleri yarattığını, Lingua franca'nın (uluslararası ticaret dili) dışındaki birçok dilin evrimsel gelişiminin olmadığını, bunları "milli-devlet"in işine yarayacak biçimde "dil-milliyetçileri"nin yarattığını söyler.

Siyasî evrimin ihtiyaçlarının yarattığı "milli-dil statüsü"ne dikkat çekmek için, bilhassa 19. yüzyıldaki (uzun sürmüş yüzyıl) gelişmelere, çarpıcı değişimlere odaklanır. Çünkü, ana-diller özellikle bu politik-devrede "milli-dil" olmaya başlar. Çocukların okuma-yazma bilmeyen annelerinden öğrendiği, günlük işlerine yarayan, sınırda kaçakçılarla konuşulan fiili-diller, deyişler, milliyetçilerin tanımladığı" anlamda bir milli-dil sayılamaz.

Dönemin gerçekleri ve bizim güncelliğimizle de bakınca, dilin milli bir statü kazanabilmesi için, ona dışarıdan devlet, iktidar, statü ilişkilerinin bir itilim kazandırması gerekmekte, bu itilimi de dilsel-milliyetçiliği önemseyen eğitimli aydınlar, öğretmenler, gazeteciler ve gözü yukarıda alt-rütbeli subaylar yapmaktadırlar. Bunlar son 150 yıldır görülen iktidardan dışlanmış kesimlerdir. Gelgelelim iktidardan-dışlanmış aydınların dil-milliyetçiliği edebiyat ve kültür ilgisinden mecranılmaz, açıkça iktidar olma, statü kazanma gibi politik saiklerle birlikte düşünülmelidir.

Öte yandan Hobsbawm'ın belirttiği, mo-

dern devletlerin ilk defa 1880'lerdeki nüfus sayımlarında sorduğu "dil sorusu" insanları sadece bir milletin değil, artık bir "dinsel-milletin" üyesi olmaya zorlayan bir sorudur. Hobsbawm, milliyetçiliğin oluşumundaki başlıca aktörün devlet oluşunu vurgular de-

Devlet-burjuvazi milliyetçiliği icat ederken, ona yardımcı mahiyetteki dinsel-yaptırımları da bilhassa icat eder ve tedavüle koyar. Görüşlerini siyasal bağlama oturtan Hobsbawm'a göre, milliyetçilik artık ondokuzuncu yüzyılda ve yirminci yüzyılın başında sahip olduğu "politik program" olma gücünü yitirmiştir.

miştik. 1880-1914 arasındaki dönem, savaşların, kitlesel göçlerin yaşandığı, kapitalist-emperyalizmin bunalım ürettiği bir dönemdir. Bu dönemde devrimler, liberalizm, sosyalizm ve milliyetçilik düşünceleri gelişmiş, işçi sınıfı hareketleri güçlenmiştir. Milletler arası rekabetin arttığı bu dönemde, kitlelerin siyasallaşmasına paralel "seçim demokrasisi" devreye girmek zorundadır. Kitlesel-siyasallaşmış halkları denetim altına almanın en iyi yolu bir dış düşman imgesine paralel, "kamusal-din" mahiyetindeki "yurtseverliği" devreye sokmaktır. Öylede olmuştur. 20. yüzyıla geçişte eski "halklar hapishanesi" denilen imparatorlukların yerini yeni ulus-devlet'ler almış, fakat ulus-devlet'ler imparatorluklardan kalma "halkları" tanımlarken, onların aynı etnik kökenden geldikleri, aynı topraklarda uzun zamandır yaşadıkları, aynı dilden, aynı dinden olduklarını ima ederek "homojenlik" üretmiş, öte yandan ulus-devlet'in yeni siyasasında artık "ezilen halklar"a "ezilen azınlıklar" denilmiştir. Uzatmadan söylesek; Ulus-devlet'in burjuvazisi artık toplumsal denetimi istikrarlı kılmak için, homojen olmasa da "homojen olduğuna inanan" bir toplum istemektedir.

Fakat gerçeklik bu homojenlikten uzak olunca (ki öyledir) bu uğurda tehcir, kitlesel kovulma, mübadele, imha vb uygulamalar

tedavüle konmuştur. (Bu başa bela homojenlik fikri, 20. yüzyılın başında Yunanlıların, Homeros Devri'nden beri yaşadıkları Küçük-Asya'dan Türkler tarafından sürülmelerine...Batılı sömürgecilerin Afrika'da iğrenç apartheid rejimine...üçlü kutsal-ko-

lasyon, ABD, İngiltere ve Fransa'nın dünyanın her yanında kan dökmesine, milyonlarca insanın kan ve gözyaşına sebep olmuş, günümüzde de "YDD", "Önleyici Savaş" "BOP" aldatmacalarıyla ölüm kusmaktadır.) Hobsbawm'ın bir kitle hareketi dediği milliyetçiliğe kitleler boş bir zeminde geçemezler, bu geçişi garantiye almak için bir mühendisliğe, bir taşıyıcı "vektör"e ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece bu geçişteki en güvenilir "refakatçi" "taşıyıcı" da yazarın "ön-milliyetçilik" dediği "dinsel yaptırımlar"dır. "Kutsal ikonlar" "dinsel rozetler" "mistik törenler", kökleri derinlerde kolektif pratikler, mevcut "ulusal marşlara", "ulusal bayraklara", "ulusal törenlere" yani milliyetçiliğe dönüşmekte, bu da devlet ve burjuvazinin siyasal eliçabukluğuyla konjonktürel olarak gerçekleşmektedir.

Bu süreçte eli çabukluk çok mühimdir, şakaya gelmez. Kapitalist sistemde devlet, kitleler rakip bir çağrıya kulak vermeden önce onları bu "ön-milli-dinsel" unsurlara inandırmayı başaramazsa varlığını kaybedebilir. Devlet-burjuvazi milliyetçiliği icat ederken, ona yardımcı mahiyetteki dinsel-yaptırımları da bilhassa icat eder ve tedavüle koyar. Görüşlerini siyasal bağlama oturtan Hobsbawm'a göre, milliyetçilik artık ondokuzuncu yüzyılda ve yirminci yüzyılın başında sahip olduğu "politik program" olma gücünü yitirmiştir.

Özellikle yirmibirinci yüzyılda bir yandan ulus-üstü yapılanmalar, diğer yandan ulus-altı mikro-etnik-milliyetçilikler ulus-devlet'in altını oyacaktır. Elbette milliyetçilik dünya siyasetinde bir yere sahip olacaktır, fakat bu yer artık eskisi gibi başat bir konum değil, diğer gelişmeleri engelleyen, manipüle eden, karmaşıklaştıran ya da katalize

eden bir faktör halinde. Günümüzde insanlığın bir numaralı değerleri, "insan hakları" ve "demokrasi"dir, milliyetçilik ise bu değerlerle bir arada bulunsun bile eninde sonunda onlara yenilecek, ikincil ve önemsiz bir ko-

Gelgelelim milletlerin bir hayali cemaat olarak telakkisinde başlıca değişme yeni "zaman kavrayışı"ndan kaynaklanmıştır. Zaman kavrayışında yaşanan bu değişim, insanların dünyayı algılama biçimini kökünden değiştirmiş, "hayali cemaatler"in tecel-lisini mümkün kılmıştır.

numa sahip olacaktır. Bu öngörülerini kitabının sonunda Hegel'den aldığı: "Minervanın bilgelik taşıyan baykuşu alacakaranlıkta uçar. Onun için şimdi milletler ile milliyetçiliğin etrafında dolanması iyiye işarettir" sözüyle bitiren Hobabawm, geçtiğimiz günlerde hayata gözlerini yumdu. Büyük tarihçi, özellikle 20. yüzyıl okuyucusunun kütüphanesinde hep baş köşede idi, yine öyle olacaktır.

Benedict Anderson: Hayali Cemaatler/Matbuat kapitalizmi

Güneydoğu Asya Uzmanı olan Bendict Anderson, kuramsal çalışmalarda Gellner ve Hobsbawm'la birlikte görüşlerine en çok atıf yapılan yazardır. 1983 yılında yayınlandığında dünya çapında ilgiye mazhar kitabı "Hayali Cemaatler", günümüzde de okuyucunun elinden düşürmediği bir başucu kitabıdır. Diğer modernist kuramcılarla paylaştığı görüşler olsa da, Anderson savunduğu fikirlerle hep orijinal-yazar konumundadır. Onun orijinallliği alışılmış söylemlere, klişelere aldırmandan, hatta onlara karşıt fikirleri açıkça savunmasından gelir. Temel amacının milliyetçilik denen "anomali"nin nasıl ortaya çıktığını anlamak olduğunu söyleyen Anderson'a göre, milliyetçiliği anlayabilmek için, ortaya çıktığı tarihsel devirdeki kültürel dönüşümlere bakılmalıdır.

Çünkü özel bir "kültürel yapı" türü olan milliyetçilik, Liberalizm, faşizm, sosyalizm gibi olgularla değil, "din" ve "akrabalık" gibi olgularla düşünülünce anlaşılabilir.

Kendi düşünce dizgesinin Antropolojik bir perspektife dayandığını söyleyen Anderson'a göre "millet, hayal edilmiş bir siyasi cemaattir". (Benedict Anderson, Hayali Cemaatler, s. 21 Metis. 2007) Ancak, yazarın milletlere atfettiği bu "hayal edilmişlik" kavramındaki kayganlık, Gellner ve Hobsbawm' daki "sahtelik", "uydurma", "aldatma" gibi kavramlardan ayrı düşünülmeli. Zaten "kaygan doğası" deneyimle ispatlı millet/milliyet-

çilik, sahtelik-gerçeklik türünden zıtlıklarla anlaşılamaz; önemli olan bu cemaatlerin kendilerini "hayal etme" ve "yaratma" biçimleridir.

İşte, milletleri de bu minvalde anlamaya çalışan Anderson, 16. yüzyılda doğup, gelişen aydınlanma, sekülerleşme ve akılcılık gibi olguların dinleri gerilediğini, fakat eski dinlerin dindirdiği acıları ortadan kaldırmadığını söylemekte, ayrıca eski kitaplı-dinler'in verdiği teskini şimdilerde akılcı-seküler biçimde verebilen milliyetçilik de, bilhassa gücünü-başarısını bu, "raslantıyı kadere dönüştürebilme" yeteneğinden sağlamaktadır. Bu fikirlerden yola çıkarak kuramını oluşturan yazara göre milliyetçilik, salt siyasal olgularla değil, özellikle kendinden önceki büyük kültürel sistemlerle (üst-yapı-din) birlikte ele alınınca anlaşılabilir. Toplumsal algıların, fikirlerin değişmesine verdiği önem, yazarın "soyut", "metafizik" bir perspektife sahip olduğunu düşünmemize neden olabilir; fakat bu asılsızdır ve öncelikle okuyucu olarak bizlerin yanıltır, çünkü onun fikirleri şüphe götürmez somut-maddi gelişmelerin incelikli bir analizine dayanır.

Gelgelelim milletlerin bir hayali cemaat olarak telakkisinde başlıca değişme yeni "zaman kavrayışı"ndan kaynaklanmıştır. Zaman kavrayışında yaşanan bu değişim, insanların dünyayı algılama biçimini kökünden değiştirmiş, "hayali cemaatler"in

tecellisini mümkün kılmıştır. Orta Çağ'ın "eşzamanlılık" anlayışı yaşananların aynı zamanda gerçekleştiği geçmiş-bugün-gelecek algısının olmadığı bir anlayıştı. Bu eşzamanlılık anlayışında herşey bir tek zamanda gerçekleşmekte, tanrı herşeyi önceden belirlediğinden herşey bunların gerçekleşip, gerçekleşmemesine bağlanmakta, gelecek ise, vaadlerin, verilmiş sözlerin, dileklerin gerçekleşmesinden ibaret sayılmaktadır. Bu eşzamanlılık anlayışında geçmiş-gelecek arasında "nedensel" ve "zamansal" bir ilişki aranmazdı. Bu verilerden yola çıkan Anderson, zaman kavrayışındaki değişimi anlatırken Walter Benjamin'den ödünç aldığı "homojen içi boş zaman" tanımına başvurur. Bu yeni içi boş zaman, saat ve takvimle ölçülen denklemlerden, çakışmalardan beslenen çaprazlama bir zamandır.

Bu yeni zaman anlayışını temellendirmek için muammalarla adeta savaşıyor yazar, 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan iki tahayyül biçimine, "roman ve gazete"ye dikkatleri çeker. Bu çok önemlidir; çünkü günümüz modern toplumunda aynı gazeteyi okuyan insanlar, yani bizler, takvim hesabıyla, günlük-yarım-günlük-saatlik aralıklarda tekrarlanan bir 'ayine, pilebisite bilinçli olarak katılıyoruz. Bütün bunları önemseyen Anderson, zaman kavrayışımızdaki değişimi ve bunun dünyayı algılama biçimimizdeki etkisini daha iyi anlatabilmek için eski romanların biçimini ve şimdiki romanların zamansal yapısını bir örnekle açıklar:

"Adamın birinin (A) bir karısı (B) ve bir metresi (C) vardır, metresin de başka bir sevgilisi (D) vardır.

I. zaman A,B ile tartışıyor. C ve D sevişiyor.

II. zaman A,C ye telefon ediyor, B alışveriş yapıyor, D bilardo oynuyor.

III. zaman D barda sarhoş oluyor, A akşama B ile evde yemek yiyor, C rüya görüyor... Bu yaşantıda A ile D hiç karşılaşmaz, hatta C işleri iyi idare ederse ikisi birbirinden asla haberdar olamaz". Ancak bu yaşantı kesitinde A ile D yeni zaman kavrayışıyla birbirine bağlanıyorlar, ve birbirini tanımayan bu iki kişi, sokakta karşılaştıklarında aynı toplum

içinde yaşadıklarından şüphe etmeyecek ve hatta aralarında bir "ortaklık" olduğunu da düşünebileceklerdir. İşte böylesi bir zaman yapısında yazılmış bir romanı okuyan okuyucu, bu yaşantı kesitini görür; A, B, C ve D nin aynı zamanda nerede oldukları, ne yaptıkları okuyucunun önündedir. Zira bu "homojen içi boş zaman" anlayışı "hayali cemaat" olarak milleti tahayyül etmenin de en etkili biçimi olur. Aynı toplumda yaşayan insanlar milletin en fazla on-onbeş üyesini tanımakta, fakat diğer üyelerinin varlığından şüphe duymamakta ve "yoldaş"ları, "yurttaş"ları ile aynı takvimde tempo tutarak aynı ayını (gazete okuyuculuğu) gerçekleştirdiğine inanmaktadırlar.

Yazarın zaman kavrayışımızdaki değişimden başka bir diğer orijinal görüşü de yayıncılık sektöründe yaşanan "matbuat devrimi" veya "matbuat kapitalizmi"dir. Yayıncılık sektörü, kapitalizmin de etkisiyle kendi varoluş koşullarına yabancılaşmış, yerleşik kalıpları olan elit kesimi, yani Latince bilen okur kitlesini dağıtmıştır. Buna sebep ise daha fazla kâr ilkesi ile hareket eden kapitalist yayıncılık, daha fazla okuyucu kitlesine ihtiyaç duymakta, bu temel ilkeye (kâr) engel teşkil eden okur kitlesinin (Kutsal-Latince bilen) hegemonyasını darmaduman etmektedir. Böylece matbuat devrimi, kutsal-Latince'nin yerine "halk dilleri"ne çevrilmiş kitapları ikame ederek Klise'ye karşı en büyük devrimi yapabilmiştir.

Dönemin büyük reformcusu, tarihteki ilk "best seller" yazar olan Martin Luther'in çabaları sonucu Almanca kitap çevirileri patlama yapmaktadır; sadece 1522-1546 yılları arasında Kitab-ı Mukaddes'in Almanca çevirileri 430 edisyon basılmıştır. Süregelen bu gelişmelerin etkileri günümüz okuyucusunun da gözünden kaçmayacak büyüklüktedir. Latince'nin kutsallığı yitirmesi, Luther'in tezlerinin "halk dilleri"ne çevrilmesi, iki dilli sözlüklerin basılması,(örneğin; Almanca-Çekçe ve Çekçe-Almanca sözlüklerde dillerin "eşit"liğini gören okuyucu, "milletlerin eşitliği"ni daha kolay tasavvur edecektir.) yerel dillere bir önem ve sabitlik kazandırmakta, kendi

dillerinde kitaplar okuyan halk ise, millet olma aşamasında dillerine kazandırılmış bu sabitlik sayesinde kendi dillerinin-edebiyatlarının çok kadim çağlardan itibaren varolduğunu tasavvur edebilmektedir.

Anderson, diğer hiçbir kuramcının söylemediği bir şeyi daha söyler; ona göre milliyetçilik ilk defa sömürgecilik-karşıtı savaşlarda Latin Amerika'da ortaya çıkmıştır. Üstelik, burada milliyetçiliğin çıkışında dil ögesi ya da orta sınıf aydın'ın bir etkisi bulunmaz. Latin Amerika'da gelişen milliyetçiliğin öncüleri, Amerika'da doğmuş Avrupa kökenli göçmenler; yani "criollo"lardır(creole). Latin Amerika'da yaşanan siyasal-toplumsal gelişmeler, buralarda memuriyetle görevli "criollo"ları hareketleridir, bir tür "idari hac" benzeri atanmalar, tayinler, yer değiştirmeler bu göçmenlerin kendilerini "farklı" hissetmelerine ve milli bilincin gelişmesine yolaçmıştır.

Yazar milletin tahayyülünde etkisi olan ve sömürgeci devletlerin düzenine hizmet edecek mahiyette gelişen "nüfus sayımları" "müzecilik" ve "haritacılık" sorununa da değinir. Bu üç kurum tek tek değil, fakat "hepsi bir arada ve içiçe geçmiş biçimde" düşünülünce, bir de sömürgeci devletlerin uygulamalarına bakılınca anlaşılabilir. Sömürgeci devletler bu üç kurum sayesinde, egemenlikleri altındaki halklara, dinlere, etnisitelere kültürel bir biçim verebilmiş, böylece nüfus sayımları, müzecilik ve haritacılık, halklara söylenecek "bu şudur" "o budur" "aslı şöyledir" "doğrusu böyledir" "yeri burasıdır" "kökeni şurasıdır" türünden sömürgeci biçimlendirmeleri bir "göz yanılması" ile gizleyebilmiştir.

Anthony D. Smith: Kültürel Kökler

Milliyetçilik tartışmalarında son döneme damgasını vuran isim Anthony D. Smith'dir. Kitapları farklı dillere çevrilmekte, uluslararası dergilerde yayınlanan makaleleri büyük ilgi görmektedir. Farklı dillerde okuyabilen

okuyucunun literatürde en çok karşılaşacağı kuramcının Smith olması kaçınılmazdır. Uzmanlık alanı milliyetçilik olan bu "üretken yazar" meseleye farklı boyutlardan yaklaşan makaleler yazmıştır. Bir etno-sembolcü olan

Smith'e göre etnilerin peşini bırakmayan bu felaketleri, tuzakları atlatabilme yetenekleri etnilerin zihninde bulunan ve hiç silinmeyecek olan "devamlılık" inancından kaynaklanır. Herhangi bir etninin üyesi, kendi halkının kadim bir geçmişi olduğuna, uzun ve umutlu bir geleceğin var olduğuna inanır.

Smith, görüşlerini primordiyalistler ve modernistler arasındaki gerilimin üzerine inşa ederken, primordiyalistlerin kuramsal sığınağına karşı durmakta, öte yandan modernistlerin gereken alakayı esirgedikleri "milletlerin etnik temelleri gerçeği"ne (Anthony D. Smith. Milli Kimlik, s.71. İletişim. 2007) dikkatleri çekmektedir.

Aslında yazar, milletlerin modern inşalar olduğunu kabul eder, ancak modernist açıklamaları yetersiz bulması onun "etni"lere müracaatına sebep olur. Böylece milletlerin siyasal-teritoryal yapılar olarak varolabilmelerini destekleyen, onlara bir "karakter" ve "kültür" kazandıran etmen, yazarın merkezi kavramları olan "etnik kültür" ve "etnik tarih" dir. Etnik-tarih'leri olan halkların başına türlü badireler gelmektedir; savaş, istilâ, soykırım, kölelik, göç, din değiştirme türünden olaylar antik dönemden beri halkların peşini bırakmaz, aksine bu badireler, yaşamışlıklar halkların/etnilerin reddemeyecekleri "ortak kaderli bir kimlik/benlik" olarak milletin-inşasında elzemdir.

Peki, etniler/halklar tüm bu felaketleri nasıl atlattımlar, varlıklarını sürdürebilmelerinin kuvvetini nereden almışlardır. Smith'e göre etnilerin peşini bırakmayan bu felaketleri, tuzakları atlatabilme yetenekleri etnilerin zihninde bulunan ve hiç silinmeyecek olan "devamlılık" inancından kaynaklanır. Her-

hangi bir etninin üyesi, kendi halkının kadim bir geçmişi olduğuna, uzun ve umutlu bir geleceğin var olduğuna inanır. Halklar kadim tarihleri ile gelecek dünya arasında bir "devamlılık" olduğundan şüphe duymaz, daha doğrusu bu "devamlılık" inançsal/mistik ritüellerle de desteklenir.

Kuramında milletlerin etno-tarih lerine dikkati çeken Smith, yukarıda değindiğimiz modernistlerin savunduğu "icat edilme", "hayal edilme", "tedavüle konma" türünden modernist-araçsalcı fikirlere karşı tereddütlü durur; ona göre milli-kimlik çok boyutludur, bir tek unsura (siyasal, sınıfsal vb.) indirgenemeyeceği gibi kesinlikle bir halkın bünyesine tepeden, yapay biçimde zerk edilemez.

İşin özü etnilerin kadim tarihlerinden getirdikleri bu çok-boyutluluk, milliyetçiliğin Liberalizm, Sosyalizm, Faşizm gibi farklı ideolojilerle girdiği permütasyonların, "bukalemunvari" uyarlanmaların da anahtarıdır. Biz buraya kadar Smith'in kuramında etnik-tarih'e verdiği önemin üzerinde durduk, yazılanlardan Smith'in bir primordiyalist (ilkçi-özcü) olduğu sanılabilir, oysa durum bu değildir. Smith, milliyetçilik ve milli-kimlik sorunsalı üzerinde geliştirdiği görüşlerinde aynen modernist kuramcılar gibi "modern dünyadaki gelişmeleri" incelemeye koyulur. Yazımızın başında söylediğimiz, yazarın meseleyi her boyuttan ele alabilmesi onu zengin bir fikir ve dile sahip kılıyor dememiz bundan.

Yazarın kuramsal çerçevesinde olmazsa olmaz iki etmen "bilimsel devlet" ve "eğitmen entelijansiya" kavramlarıdır. Smith, endüstri toplumunun ulaştığı modernite aşamasında, yeni şartların bir ürünü olan "bilimsel devlet" in doğuşuna işaret eder. Bu bilimsel devlet belirli bir toprakta müstakil halkı homojenleştirme misyonuyla hareket eden, ve bu idarî amaçlarını gerçekleştirebilmek için, bilimsel-teknik yöntemleri seferber kılan bir siyasal olgudur. Bu bilimsel-bürokratik-devlet, ortaya çıktığı zaman-mekan kesitini paylaştığı halkların yeni düşünce biçimiyle de çıkarılır. Bu yeni

dönem de artık halklar somut sorunlarının teknik-bilimsel araçlarla, yani bilimsel-devlet örgütlenmesiyle çözülebileceğine ilişkin rasyonal düşünceyi paylaşırlar. Böylece, rasyonallığe güvenin arttığı bu dönemde milli-kimlik oluşturulurken kullanılan semboller iyi seçilmeli, mutlaka o halkın kültürü ve tarihi ile uyumlu olmalıdır. İşte bu "etnik sembol" tedarik etme işini yapacak, belirli bir nüfusu homojenleştirip "saf"laştıracak devletin bu girişiminden randımanın alabilmesi için, yeni yöntem ve teknikleri kullanan bir "bilimsel devlet" olması zorunludur.

Fakat her şeyin altındaki gizli/gizil bir sınıf çatışmasının varlığı bilimsel-devlet için handikaptır; bireyler ve karşıt sınıflar arasında bir ortaklık bağı kurabilmek için, bayrak, para, marş, anıtlar, törenler ve çeşitli mitler kullanan bilimsel-devlet, bunları halklara kabul ettirmenin zor olduğu bir kesitte sınıf gerçeğine karşıt gelişir. Bilimsel-devlet'in en fazla dikkat etmesi gereken şey, muhatab olunan halkların etnik sembollerinin anlamlarının iyi bilinmesidir.

Çünkü milletler etnik sembollere dayanırlar, bir halkın etnik-sembolleri ne kadar güçlü ise oradan bir millet/ulus doğma ihtimali kuvvetlenir.

Kuramını milletlerin etnik-geçmişlerine ve bilimsel devlet'in oynadığı role bakarak inşa eden Smith, etnilerin milletlere dönüş-türülmesinde önemli gördüğü "aydınlar" ın rolüne değinir. Endüstri toplumunun bir ürünü olan bilimsel devlet ve milli-kimliğin oluşturulması ilişkisinde, en önemli görev okur-yazarlardan oluşan bir topluma hitap edecek hasletlere sahip aydınlara düşmektedir. Peki bu aydınlar kimdir? Bu aydınlar, Smith'in "eğitmen entelijansiya" dediği kişilerdir, bunlar sıradan bir vatandaş olamazlar; psikolojik-sosyolojik özellikleri, devlet memuriyetinden dışlanmışlıkları ve kaynaklara ulaşmalarının engellenmişliği onları marjinalleştirerek halka yönlendirir.

Sahip oldukları tüm bu özelliklerden ötürü etnilerin milletleşmesinde en çok çaba harcayanlar "eğitmen entelijansiya"dır.

Smih't'e göre bu tarihsel kesitte (millet-olma), entelijansiyasına önem vermeyip, ona güvenmeyen ve takipçisi olmayan bir halkın millet (ulus-devlet) olması çok zordur. Entelijansiyası olan etniler çok daha hızlı milletleşmekte, olmayanlar ise entelijansiyası olan milletler tarafından asimile edilmektedir. Bilhassa bir görev insanı olan entelijansiya, topluluğun geçmişine iner, küflü malzemelerden parlak bir geçmiş çıkarır, halkın kendini "kutsal" ve "seçilmiş" hissetmesine yarayacak çeşitli "yaratılış" "sürgün" "altın çağ" mitleri derler.

Bu mitsel dokuyu ince ince işleyen entelijansiya, bir zaman sonra, soy, kahramanlık, özgürlük, diaspora, sürgün, göç, kökler,

ilhak, işgal gibi sözcüklerden müsterek bir literatür sahibi olur. Okuma-yazma tutkusu ve edebiyat-tarih merakıyla çalışan etnelijansiya sayesinde, millet uykudan uyandırılır, yurda döndürülür, yitirilmiş olanlar iade edilir ve tüm bunlar bir kurtuluş/selamet draması temasında işlenir. Bu çabaları sonucunda entelijansiyanın tarihçiliğine sebep etno-kök arayışları, halk(etni) tarafından paylaşıyorsa ve halkın geçmişinde etno-cevher olabilecek malzeme varsa, "eğitmen-entelijansiya" başarılı olmuştur. Artık kimselerin durduramayacağı bir "milletleşme", yani bir "kültürel savaşlar çağı" başlamış demektir.

Cin Lambadan Çıktı Yaşasın Cinnet

Ali KIZILAY

Çevremize baktığımız zaman, her şeyin hızlı bir değişim içinde olduğunun gözlemleyebiliyoruz. Özellikle Kürt coğrafyasında iyi günlere dileğiyle hızlı bir dönüşüm yaşanıyor. Cinin lambadan çıkıp sürecin barışa doğru yol almasını dilediğimiz günümüzde kılıktan çıkmışız gibi dört elle sarılmışız barış sürecine. Nasıl sarılmayalım? Kürt coğrafyasının altının üstüne getirildiği, genç nesile kırımın dayatıldığı, failleri aramızda cinayetlerle, yakıp yıkmalarla ateş düştüğü yeri, sadece düştüğü yeri yakıp küle çevirmiş. Otuz yıllık toz duman içinde vahşi bir hiyerarşinin ermiş edasıyla dayattığı yıkımın orta yerinde ise zafer kazanmış şövalyeler anıt gibi karşımıza dikilmiş pişkin pişkin sırtıyorlar bu süreçte. Biz de kazanımımızı içimize sığmayan, gözlerimizden ilk kez sevinç gözyaşları fişkirana dek

kahkahalarla neden dışa vurmayalım?

‘Yaşasın barış.Ha ha haaa...’

Emir ve komuta zinciriyle Ergenekon ve yerel versiyonlarının biçimlendirdiği ‘götürün’ler ve ‘götüren’lerin başından beri ka-

Kemalizmin Dersim ve Zilan katliamları sendromunu kullanarak Dersimlilerin şuur altını esir alışına öykünüp Kürtlere yönelik jenosidin zamana yayılmış hali olarak karşımıza çıkan faili meçhuller sendromuyla Kürtlerin şuur altını esir almaya çalışıyor.

zanacaklarını bildikleri tasarım ve akıl kurmalarla dayattıkları ortamın ganimetiyle eh zevkten cinnet geçiriyorlar.Cinnet bu. Bilindiği gibi iflah etmez zihinsel bir hastalıktır cinnet.Bazen intiharlarla sonuçlanabiliyor.

Dünyanın her yerinde durulanan ortamlar akıl yürütmeler ve eşitlikçi adalet anlayışıyla sorgulama ve yargılama dönemlerini yaşatırken,Kürt coğrafyasında ise toplumun benliğini sarmış despotizme boyun eğiş,bu yaşamsal mekanizmanın yaşam bulmasına izin vermiyor.Bu nedenle zevkten cinnet geçirmelerin dışa vurumu intiharlara umut bağlanmış.Bir korodur tutturulmuş.

‘Haydi köprüyeee’

‘Sana ölümün yakışıklısı yakışır.’

‘Atla atla huraaa...’

Durulanan sürecin,sömürü ve şiddet çarkının yerel versiyonlarını,biçimlendirdiği despotik siyaset mantığını sıkıntıya sokacağı endişesine karşı ultimatoma gibi derinden yükselen boyun eğiş nasihatları toplumun kimyasını bozmuş depresyon geçiriyor.Yaşatılan bunca acılara,yakıp yıkmalara karşı kulaklarda çınlanan ‘hışış’ seslerine eşlik eden yüzleri,gözleri yalayıp geçen yalımlar,Kürtlerden kuzu sessizliğini istiyor.Yakıcı yalımlar yermiyormuş gibi ne Kürtlük ne de Türklükle alakalı olmayan,istenildiği zaman her kalıba devşirilebilir kiralık akıl hocalarının,tasasız kalemlerin,partneri her zaman derin odaklar olan sömürü ve şiddet çarkını kutsayıcı kalem

oynatmaları,şevirdaşlıkları depresyon geçiren toplumu sanki cinnet geçirmeye hazırlıyor,kaygan bir zemine oturtulmuş sürecin saboteye müsait olduğunun da işaretlerini veriyor.

Bundan hareketle,özellikle jitem ek-senli silahlı kabilelik zorbalığıyla aynı rotayı izleyen despotik siyaset mantığının feodal zeminde buluşması,sadece feodalizmi kurumsallaştırıcı sigorta sayılmakla kalmıyor.Kemalizmin Dersim ve Zilan katliamları sendromunu kullanarak Dersimlilerin şuur altını esir alışına öykünüp Kürtlere yönelik jenosidin zamana yayılmış hali olarak karşımıza çıkan faili meçhuller sendromuyla Kürtlerin şuur altını esir almaya çalışıyor. Bu esir alış,vatandaşlık ve adalet kavramlarını sorgulamayı acizlik saydırıyor ve buna Kürtlerin birlikteliği deniliyor.Feodalizm zorbalığına boyun eğişin ilahi bir istem olduğu ruh hali insan olma şartlarını yok ederken,toplumun zihnine enjekte edilen sembolere sığınmayı erdem saydırıyor.Yer,zaman ve mekana göre de islam kardeşliği diye adlandırıyor.Bu İslam kardeşliği mantığı uğranılan zulmü ahirete bırakmayı vahyetmekten de geri kalmıyor.

Peki bu ruh haline zorlayış İslam kardeşliğiyle örtüşüyor mu?Elbette hayır.

Amara’da yaşanan, zat-ı şahanenin bastığı düşünülen toprağı avuç avuç yemekler,doğduğu evin duvarlarına tavaf niyetine yüz sürmelerle yaşanan ne mistik ne de mantıksal açıklaması olmayan tapınma seramonisi her ne kadar düşürülmüşlükten depresyon geçiren toplumun,yitirdiklerinden bir şeyleri telafi etme düşü,politik dürtü olarak karşımıza çıkıyor olsa bile, Hz.İsmail’in vefatından (M.Ö.1189) yıllar sonra Mekke’den ayrılmak zorunda kalan Cürhümi kabilesinden bazı ailelerin yerleştikleri mekanda Mekke aşkıyla puta tapıcılığa yönelmelerini hatırlatması, yaratılabilir tehlikeler barındırdığı unutulmamalı.

Amara’da yaşananlara tasasız kalemler cerrah ustalığıyla istedikleri kadar estetik bir görüntü uydursunlar, toplumsal mozağin

hassasiyetlerini kaşımada amacın, adaletin yaşam bulabilirliğine karşı cinnet ile cennet arasında gidip gelinmelerin de yoğun olduğu Kürt coğrafyasında yaşamın her an tehdit altında tutulabileceğinin mesajını veriyor. Üstelik Ergenekon'un bütün kurallarıyla ayakta olduğu bir coğrafyada.

Bu talihsizlik bahane edilerek medyada ve internet ortamında hiç de ehil olmayan anlayışla bir yandan cihad çağrıştırıcı diğer yandan İslam aleyhinde yazılanlar, hassasiyetleri kaşıyıcı anlayış Kürtler arasında mümin-münafık gibi çok tehlikeli bir kutuplaşmanın amaçlandığı endişesi yaratmış. Oysa iki taraftan da yazılanlara bakılırsa, İslam kültüründen ve tarih bilgisinden yoksunluk hemen göze batıyor. Yazılanların özellikle İslam peygamberinin vefatından sonra dört halife döneminde yaşanan çatışmalar ve bu çatışmaların galibi Emevilerin yayılmacı ve yağmacı mantığına takılmakla İslami yorumlamak, yanılgıdan başka bir şey değil. İster Emevilerin, ister Osmanlının yayılmacı ve yağmacılığı İslam'ın yayılmasına herhangi bir katkı sunmadığı gibi sadece İslam alemi ile Hristiyan alem arasında husumetlere ve düşmanlıklara neden olmuş ki bu da Kur'an'da geçen ve İslam peygamberinin yeri geldikçe tekrarladığı dinleri ve inançları hoşgörüye çağırان kutsal yemine aykırıdır. 'Kasem ederim İsa'ya ve İncil'e. Kasem ederim zeytine. Kasem ederim Tur'i Sina'ya ve Zebur'a'diye başlayan ilahi yemin, İslam'da cihadizmin olmadığını, hoşgörü dini olduğunu yeminle kanıtlıyor.

İslamiyetin Medine'de yayıldığı yıllarda Müslümanlara saldırılarla başlayan savaşlar sonrasında esirleri korku ve panik içinde gören peygamber, her zaman aralarına karışmış, onlarla oturup ağlamış ve af ilan etmiş. Peygamber döneminde hiçbir kadın recm edilmemiş. Hendek savaşında kendisiyle aralarında saldırmazlık akti olmasına rağmen, savaş alanında akde uymayarak Müslümanları arkadan vuran kabileden yazılı akite taraf ve tanık görünenlerin yakalanıp yargılanmaları istenirken bunların 'Biz Yahudiyiz. Bizi ancak Tevrat hükümlerine göre

yargılayabilirsiniz,' itirazları üzerine Tevrat hükümlerine göre yargılanmışlar. Aynı kavimden olup kendi kavmine ihanet edenler ölümle cezalandırılır,' bab ve bendlere göre idam edildikleri doğrudur. Bunun dışında peygamber döneminde hiç kimse ölümle cezalandırılmamış. Çünkü İslam insanidir. Şefkattir, merhamettir, insanca paylaşmaktır. İnsani olmayan hiçbir şey İslami değildir. Önemlisi İslam peygamberinin 'Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir,' derken komşunun dini, milliyeti, rengi belirtilmemiş.

O dönemde peygamberi ve kureyslilerle Müslümanlar arasında yaşanan çatışmaları adamlarıyla izleyen Roma hükümdarı II. Heraklius'un 'Böyle bir peygamber benim ülkemde yaşıyor olsaydı, kendi ellerimle ayaklarını yıkardım,' sözleri boşuna değil.

Günümüzde yaşananlar, karşımıza alim yani ehli vukuf sorununun varlığını ortaya koyuyor.

İslam peygamberi Hz. Muhammed (s.a.s) e sormuşlar.

'Alim kime denir, alim olma halleri nelerdir?'

Hz. Peygamber:

'Hem dünyayı hem ahireti aydınlatacak bilgi ve amele sahip insandır alim. Alimin boğazından haram mal geçmez. Kul hakkı geçmez. Çünkü ahirette insana sorulacak ilk soru kul hakkı yiyip yemediği, haram mal edinip edinmediğidir. Bu nedenle gerçek alimin amelle söylediği her söz bin rekat namazdan daha hayırlıdır. Alimin uyku hali bile alim geçinen cahilin ayık halinden daha hayırlıdır,' diye buyurmuş.

Demek ki İslam'ın afakı, İslam'ın yorumlanmayışındandır.

İslam'ın yorumlanmayışı nedeniyle toplumsal dinamizmi Kur'an'ın öğretilerinden mahrum bırakılmış, İslam'ın red ettiği gelenekçiliği, töreciliği aşamayıp alt toplum durumuna en çok Kürtler düşmüş. Örneğin Fecr Suresi 19 ve 25. Ayetleri der ki 'Mirası helal haram demeden yiyorsunuz. O gün Allah'ın edeceği azabı kimse edemez.' Lut suresi 113. 'Sakın zulmedenlere en ufak meyil duymayın.' Taha suresi 9. 'Sakın öksüzü

üzme.' gibi daha nice surelerin Kürt coğrafyasında camilerde, cemaatlerde tartışıldığı görülmemiştir.

Kürt coğrafyasında yaşamın, feodalizmin bencil çıkarlarına hapsedilmişlikte din adamı diye Kürtlerin yaşamına dayatılmış, bazı istisnalar dışında ne dini ne de ilmi eğitimi olmayan, sunumu toprak sahiplerince yapılmış mellelerden soyut değil.' derken medrese eğitilmiş alim düzeyinde Melle Hüseyin Sağnıç gibi din adamlarımızı da saygıyla anmayı unutmayalım.' Geçimi, üretim ilişkilerini tamamen elinde bulunduran toprak sahiplerinin zekat adı altında bağışlayacağı gelire bağlılık, zamanla feodalizm-melle ittifakına dönüşerek İslami meta olmaktan çıkaracak sosyo ekonomik yanını algılayıp toplumda paylaşma kültürünü yaşama geçirmek yerine haramı helal gibi gösterme ustalığıyla islami ve insani değerleri derinlere itmiş. İslam adı kullanılarak İslami değerlerin derinlere itilmişlik toplumun alt katmanlarına cehennem ve zebbani korkusu olurken, sosyalleşmesi Bakara, Nisa, Nur, Mer-yem surelerinde belirtildiği gibi İslam'ın emri olmasına rağmen kadının yaşamına azap olmuş.

Toplumsal ahlakta vurguların çoğunlukla kadın bedeni üzerinde yapılması sadece nikah üstüne nikah kıymakla kalınmamış. Kadının erkek kardeşinden miras talebinde bulunması bile hakları feodal mantıkça erkek kardeşin imtiyazı sayıldığı için bu insani ve İslami istem, kadınla erkek arasında yaratılmış hak ve onur farklılığına isyan sayılarak töre suçu sayılmaktadır.

Hazindir, Kürt coğrafyasında İslam adına adalet ve hakkaniyet arasında yaratılmış bu uçurumun İslami olmadığını, İslam'ın birden fazla evliliği de haram kıldığını 'Avrupa Üzerinde İslam Güneşi' adlı yapıtıyla

bir Alman yazardan öğreniyoruz. Dahası Amerikalı müzisyen Yusuf El İslam'ın 'Ben Kur'an'ı tanımadan Müslümanları tanısaydım, İslam dinini seçmezdim,' sözleri hiç de yadırgayıcı değil. Çünkü batı dünyası feodalizm-din adamlığı ittifakını aşalı altı yüzyılı aşkın bir zaman dilimi olmuş. (Örnek: Derebeyler-Cizvit papazları ittifakı.)

Yazılanlara ve yaşananlara bakılırsa karşımıza şöyle bir gerçek çıkıyor. Önce dinin gericilik olduğu fikrinden vazgeçilmeli. Bunu algılamak, laboratuvar ortamında icadi bir çalışma gerektirmiyor. Tarih bilgisi destekli teorik bir çalışma yeterlidir. Önce-lik, Kürtleri somut gerçeğinden uzaklaştırıp adalet ve hakkaniyet arasında yaratılmış uçurumun orta yerine sıkıştırılmışlığını 'en iyi O biliyor,' mantığıyla günah keçisi yaratma ve zihin bulanıklığı yaratıcı felsefe kurnazlığına, despotizmin estetik ustası kalemşörlere karşı muhalif Kürt siyasetinin hipnoz halinden kurtulmasına verilmeli. Çünkü hangi taraftan bakılırsa bakılsın, Kürtleri kendi içinde demokratik yaşama layık görmeyen Ergenekon-Feodalizm ortaklığının biçimlendirdiği siyaset mantığıyla Kürt çoğunluk arasında güven ilişkisi hayli zedelenmiş, ciddi bir kırılma yaşanıyor. Ergenekon soruşturması denilince yaşanan panik, akıllara yıkımların yarattığı sevinçten cinnet geçirmeleri getirebiliyor.

Otuz yıllık yıkım sonrası varılan süreçte Kürt çoğunluk demokratik çözümün neresinde? sorusunun karşılık bulmayışı, sürecin kirlilikleri örtücü bir rotaya yönelmesinin yarattığı ürküntü, buna rağmen bu siyaset mantığının başarılı olması halinde entegre olamayışın yarattığı ruh hali Kürt çoğunluğa depresyon geçiriyor.

'Haydi köprüyeee...'

Kemalist Algı, Tasavuf Müziği ve Kürtler

Latif EPÖZDEMİR

latifepozdemir@gmail.com

GİRİŞ

Fikren ve fiilen iktidar olduğu günden itibaren Kemalist ideoloji çok uluslu ve çok kültürlü “Misak” içindeki hemen herkesin manevi yaşamında bir biçimde iz bırakmayı başarmıştır. Kemalist ideolojinin zafere ulaşması yıllar almış ve bu süre içinde kuşaklar gelip geçmiştir. Geçen yıllar içinde bir çok olgu kendine yabancılaşmış ve “tek” leşerek zo-

raki bir “uyum” ve entegrasyona uğratılmıştır. Heba edilen çok seslilik, renklilik ve kültürel zenginlik “Türklüğün” egemen olması ve “Türk Milletinin” egemen ulus olarak “inşası” uğruna adanmıştır. Toplumu “Türk” esasına göre düzenleme rejimin temel amacı olmuştur. Bu anlamda çok sıkı ve kesintisiz bir biçimde toplum mühendisliği yapılarak yeni bir “bina” inşa edilmiştir. İnşa edilen binaya da

“Türkiye” adı verilmiştir.

Ulus-Devlet olarak bina olan Türkiye de devlet ulustan önce kuruldu. Ulus Türk kimliği esas alınarak oluşturulmak istendi. Bu nedenle tek “makbul” kimlik olarak Türk kimliği işaret edilerek bu merkezden bakıldığında var olan diğer kimlikler “geçersiz” ilan edilerek Türke tabi kılınmak istendi.” makbul” görülen Türk olmaklık aynı zamanda “İmtiyaz” ve “Üstünlük” ile de taçlandırıldı.

Rejimin birey olarak Türk olmayanlarla pek ciddi bir sorunu yoktu. Ancak bireylerin mensup olduğu aidiyet ve ulusal kimlikle savaşıyordu. Örneğin Kürtler birey olarak bir çok kamusal alanda görev aldılar, parlamentoya girdiler, devletin çeşitli kademelerinde önemli görevlerde bulundular. Rejim için sorun oluşturmadılar. Çünkü Türkçü rejim Kürtle değil “Kürtlülükle” mücadeleyi yeğliyordu. Çünkü tehdit oluşturan “uysal” Kürt değil, Kürtlük tehdit algısı olarak kabul ediliyordu.

Kemalist rejim bilinçli olarak Osmanlı sosyal yapısına “enkaz” diyerek toplumsal hafıza kaybı yaratmıştır. Bu gün görünen o ki, aslında gerçek enkazı Kemalistler yaratmış ve bu gün o enkazı kaldırmak, toplumu kendi asal dokularına kavuşturmak sancılı bir süreci yaşatmıştır. Bu süreci esas olarak, “toplumsal yaşamdan Kemalist algıyı temizleme” süreci, “tekçilik ve Türkçülükten” arınarak, çokuluslu ve çok kültürlü yaşama geçiş süreci, yani, özgürlük ve eşitliğin kurulması için yüzleşme, barışma, tanışma ve yeniden yapılanma süreci olarak adlandırmak gerekir.

Bu yazıda Kemalist rejimin kültür sanat alanındaki kimi manipülasyonlarına değinmek istiyorum. Resmi anlayışın müzik alanındaki inkarcı, asimilasyoncu ve “tedipkar” uygulamaları sonucu, halk kültürünün aldığı ağır yaralardan birkaç örnek sunmak istiyorum.

Türk sanat müziği gerçekten de öz olarak Türk müdür.? Adına Türk Sanat Müziği denilen ve özünde çok kültürlü bir Osmanlı saray müziği olan bu müziğin barındırdığı

yapısal özellikleri ile bu güne dek nasıl ve ne şekilde gelebildiği konusu araştırılmaya değer bir konudur.

Bu gün , bir çok kişi; özellikle de müzisyenler “Alaturka” adı verilen Sanat Müziğine “Türk Müziği” demektedir. Kemalistler, Osmanlının saray müziği olan bu elitist müziği aslında “sufi” karakterinden ötürü veda içinde çokça “tasavvuf temaları” var olduğundan tasvip etmezler. Ancak , açık bir riyakarlıkla bu müziğe yine de “Türk” demekteler. Onlar ; bal gibi de “çok kültürlü” olan bu müziğin aslında düşmanlarıdır. Çünkü bu müzik “dergah” ve “Mevlevihaneler” de yaşam bulup gelişmiştir ve “sufi” müziğidir. Bu tarz müzik bir “ayin” tarzıdır.

Yeri geldiğinde “Mevlana” ile göklere uçan rejim o dönemlerde “Mevlevihanelere” hayat hakkı vermemiştir. Osmanlının övünç ve kıvanç duyduğu Mevlevi Müzik Kültürünü, Kemalist rejim hiç sevmedi ve ama sevemediğini belli de etmedi. Tüm zamanlarda Mevlana anıldı ve semazenler sema gösterilerinde bulundu. Ancak Neyzenler Mevlevi geleneği ve kültürüne uygun olarak sanatlarını icra edemediler. Bu gün dahi her yıl Konya’da düzenlenen törenlerdeki şovların hiç biri Mevlevi kültürüne uygun gösteriler değil.

Mevlana Festivalinin ruhu Mevlevi tarihinin özüdür. Bu başlı başına bir kültür olup tarihsel bir gelenek haline gelmiştir. Mevlana kültürünün özünden uzaklaşmış, o kültürden kopmuş bir anlayışın Mevlana festivalleri yapması abesle iştigaldir. Görünen o ki, Kemalistler, Mevlanayı ve onun kültürel mirası olan Mevleviliği de manüpile etmişlerdir.

Özünde Mevlevilik bir dünya görüşüdür, bir yaşam tarzıdır. Bu yaşam tarzının yedi yüz yıl içinde kendine has oluşturduğu bir geleneği var. Müzik ve edebiyat ürünlerinin de kendine özgü bir tarzları var .Mevlevi kültürü kendine özgü değerler toplamı ile ancak var olabilir. Kuşkusuz ki bu kültür İslam inancına uygundur ve onun gerekleri ve icazet sınırları kadar hayat bulabilir.

Kemalistlerin tasavvuf müziği konusundaki isteksiz tavrı konusunda Cem MAN-SUR: “Atatürk istiyor diye biz farklı müzik yaptık” diyor. Kabul etmek gerekir ki geçmişte, Ceberrut rejimim gazabına uğramak istemeyen kimi müzisyenler, risk almaktan çekindikleri için sistemin temayüllerine boyun eğmek durumunda kaldılar.

Kemalist rejimin bir valisi 1936 yılında bir radyonun canlı yayınına basmış ve canlı müzik yayınına durdurmuştur. Rejim Valisi, bu eylemine gerekçe olarak da “bu müzik Atatürkün müzik anlayışına terstir” demiştir. Çalınan Müzik ise şansız yani söz olmayan ve tamamen sazların oluşturduğu” estrümental” bir müzik olduğu halde rejim valisi yine de bu müziğe hoşgörüsüz davranmıştır.

Kültür ateşesi Melih Cevdet Anday Unesco tarafından Türkiye adına ödüle laik görülmüş olan bir tasavvuf müziği eserini “bu tarz müzik Türkü temsil etmez” diyerek ödülü Türk’e değer görmediğini basın açıklaması yaparak ifade etmiştir.

Rejim tasavvuf Müziğini “ayın” müziği olduğu için ret etmiştir. Bu tarz yaşamı ve müziği bir “miras” olarak bile kabullenememiştir.

Dünyaca ünlü Neyzen Kutsi Ergüner ve babasının rejimin elinden çektikleri ise düşman başına. Örneğin Neyzen Kutsi, Fransa’da icra edilerek yayınlanmış olan bir “Sufi” eserinden ötürü Türk yetkililerden azar bile işitmiştir.

Bu gün çağdaş müzisyenlerin korkulu rüyası gibi gösterilmiş olan ve “arabesk” adı ile anılan müziğin beğenilmemesinin tek nedeni o müziğin Arap kültüründen beslendiği yolundaki savdır. Oysa ki müzik evrenseldir ve hangi kültürün izlerini taşırsa taşırsın kulağa hoş gelmesi ve ruhu okşamaması onun beğenilmesi için yeter bir nedendir. Bu alanda

ırkçı takılmanın yararı yok, tersine uzun vadede zararı var.

Kemalist algı Osmanlıdan beri devam eden saray edebiyatı (divan edebiyatı) ve müziğinin yerine “Türke” özgü başka bir edebiyat ve müzik ikame edemedikleri için “Türk Edebiyatı” ve “Türk Musikisi” demek zorunda kaldılar. Bu kez de büyük bir özenle bu alanda ürün vermiş olan önemli kişileri “özbeöz” Türk kabul ettirdiler. Bu bağlamda Kemalistler tarihsel hafızayı ve tarih bilincini iğdiş ederek; resmi görüşlerine uymayanları da

Diğer yandan altı yüzyıllık Osmanlı İmparatorluğunda Arapça Farsça ve Kürtçe sanat ve edebiyat dili olarak yaşam sürmüş, üçünün toplamına Türkçe de eklenerek ” Osmanlıca” dil tanımı yapılmıştır.

cezalandırdılar.

Diğer yandan altı yüzyıllık Osmanlı İmparatorluğunda Arapça Farsça ve Kürtçe sanat ve edebiyat dili olarak yaşam sürmüş, üçünün toplamına Türkçe de eklenerek ” Osmanlıca” dil tanımı yapılmıştır. Her ne kadar Kemalistler Osmanlıcada “Kürt lisanını” dillendirmeseler bile tarihsel veriler Kürtçenin Osmanlı sarayında ve Osmanlı toplum yapısının kamusal alanında yaygın olarak kullanılan bir dil olduğu aşikardır.

Kemalist rejimin tasavvuf ve sufi müziğine olan düşmanlığı bu ideolojinin Türklüğü önde tutan bir “islam” inancını benimsediğini göstermektedir. Kemalist anlayış, önce Türk sonra Müslüman kalıbını yerleştirmek için çok çaba gösterdiği bilinmektedir. Kemalistler ve ırkçı olmayan, mütedeyin kesimler arasındaki kırılma noktalarından birisi de bu ideoloji farkıdır. Kemalistleri dini “ümme” ve “cemaat” anlayışından uzaklaştırıp “Türklük ve Milliyet” esasına oturtmak istemiş olmalarını hoş göremeyen dindar kesimler de rejimin gazabına uğramış; sonuçta bu zorbalığa dayanamayan bir çok kişi bu ideolojiye boyun eğmek zorunda kalmıştır.

Kemalistler daha da ileri giderek, dört mezhepten Hanefiliği, “Türke” yakışır görmüş diğerlerini ötelemiş öyle ki, camilerde bu gün dahi, tüm namazlar bu anlayışa göre

kıldırılmaktadır. Diyanet İşleri başkanlığı Hanefilik mezhebini esas almaktadır. Oysa ki Kürtlerin büyük bir bölümü Şafiidir ve

Kürtler ve diğer mezheplerdeki kişiler Hacca giderken zorunlu olarak niyet edip Hanefi mezhebine geçici olarak ilhak etmek zorundadır. Ezanı da Türkçeye çevirip kendi dilinde din anlayışını topluma empoze etmek isteyen Kemalistler bu noktada halktan fikren de olsa bir kopuş yaşamıştır. Bu kopuşun farkına varılınca uygulama geri alınmıştır.

ibadetlerini o mezhep anlayışı ile ifa etmektedir. Başka bir deyişle Şafii mezhebi Kürtler arasında yaygın olan ve Kürtler arasında yaşam bulmuş bir mezheptir.

Kürtler ve diğer mezheplerdeki kişiler Hacca giderken zorunlu olarak niyet edip Hanefi mezhebine geçici olarak ilhak etmek zorundadır. Ezanı da Türkçeye çevirip kendi dilinde din anlayışını topluma empoze etmek isteyen Kemalistler bu noktada halktan fikren de olsa bir kopuş yaşamıştır. Bu kopuşun farkına varılınca uygulama geri alınmıştır.

Günümüzde ünlü bestekar ve sanatçı Fazıl Say, başta olmak üzere Bedri Baykam ve bir çok sanatçı kendilerini “cumhuriyet çocuğu” olarak adlandırıp övünmektedirler. Onlara göre Atatürkçü olmak bir ayrıcalık ve bir erdemdir. Bu kişiler her kérésinde Kemalist olmakla gururlanıp olmayanlara ise ateş püskürtmeyi marifet saymaktadırlar.

Son zamanlarda adından sıkça söz edilen sanatçı Fazıl Say, geçmişten beri etiketli olduğu “imtiyazlı” kişiliğine dayanarak, arabesk müzikçileri ihanetle suçlamış, bu sanatçıların müzisyenliklerine dil uzatma cesaretini kendinde bulmuştur. Bununla da yetinmeyen Fazıl Say halkın “dini” inançlarına karşı öfkelerini dışa vurmuş ve bu nedenle yargılanmıştır. Arabesk müziğe çok öfkeli olan Fazıl Say’ın aslında Arabesk müzikten korkmasının altında yatan tek neden bu coğrafyada günün birinde müzikler aslına rücu ettiğinde onun “imtiyazlı halinin” yok ola-

cağı kaygısı yatmaktadır.

Bestekar Fazıl Say, pervasız ve fütursuz bu ülke insanlarının müzik zevkine ve beğenisine öfkeleniyor. O, bu ülkenin çok uluslu ve çok kültürlü olabileceği gerçeği ile yüzleşmekten korkuyor.

Artık sağır sultanlar da çok iyi biliyor ki, Türkiye çok uluslu bir ülkedir. Mevcut “Misaki Milli” esas alındığında, Türkiye kısmen de bir Ortadoğu ülkesidir. Daha da önemlisi Türkiye altı yüzyıllık Osmanlı yönetiminin “enkazı” üzerinde bina edilerek vücut bulmuştur. Bu nedenle bir çok kesim sırası geldiğinde Osmanlı mirası ile övünmüş ve bu mirası “ulusal gurur” gibi görmüştür.

Toplumu düzenleme telaşı içinde olan Kemalistler, eklektik bir biçimde, ret ve inkarla yeni bir “üst kimlik” inşa ederek oluşturdukları Türkiye’yi, halis muhlis “Türk” halkından oluşma bir marka olarak lanse etmişlerdir. Ancak güneş balçıkla sıvanamamış ve farklılıklar her yerde varlığını göstererek bir çok kez tekçi rejimin sınırlarını bozmuştur.

Bu nedenle Fazıl Say, aslında beyhude bir uğraşa dalmış görünüyor. Fazıl beyin çabaları boşuna. O bu gün mumla da arasa Türkiyede öz ve homojen bir “Türk” nüfus bulamaz. Bu nedenle Bay Say’ın kalkıp Arabesk müzik yapanlara hain ve kötü demesi onu halk nezdinde değerli kılmaz.

Kuşkusuz Fazıl Say yetenekli ve çağdaş bir müzisyendir. O bu topraklara ait olmayan bir estrümanla klasik batı müziği eser icrası alanında bir dehadır. Ne var ki, kimse çıkıp Fazıl Say’ı “Batıbesk” ya da o anlama gelen başka bir tanımlamada bulunup ona yaban otu demedi, demiyor da. Fazıl Say kendisini Atatürkçü olarak ad ediyor ve ona benzemeyen her kesi yadırgıyor. Bu kısır, dar ve kadük bir anlayıştır. Bu tür anlayışların miladı geçti, zamanı doldu. Artık Fazıl Say da bilmelidir ki bu ülkede Kemalizim geçer akçe olmaktan çıktı, Atatürkçülük ve Türkçülük artık kimseye “imtiyaz” sağlamıyor.

Kemalistlerin öfke duyduğu tasavvuf müziği Orta doğunun yaşam mantalitesine uygun şekillenmiş bir müziktir. Nüfusunun büyük bir kısmı Müslüman olan bu bölgede hemen her ulusun yaşamında ve ulusal kültüründe önemli ölçüde İslam kültürünün izlerine rastlamak mümkündür. İslam inancının yeşerdiği coğrafyada iletişim dilinin Arapça olması nedeni ile Kuran dili de Arapçadır. Yani İslam dininin resmi dili Arapçadır ve bunun böyle olması bir rahatsızlık da yaratmamıştır.

KEMALİZMİN "ARABESK" VE KÜRTÇE MÜZİK TEDİRGİNLİĞİ

Osmanlı coğrafyası inanç temelinde şekillenmiş bir toplumdur. Hal böyle olunca müzik de diğer etkinlikler gibi büyük ölçüde halkın dinsel inanç kültüründen etkilenmiştir. Müsiki eserleri İslam kültürünü zenginleştirmeye ve yaşatmaya yönelik olmuştur. Ayinler, mersiyeler ve yakarışlar, ve hatta mevlit ve ezan dahi müziksel bir anlayışla icra edilmiştir. Saba makamında ezan okunmuş, aruz ölçüsü ile yazılmış olan tüm şiirlerde ölçü ve kafiye ve aruz kalıplarına harfiyen uyulmuştur. Dinin dili Arapça olduğu için de Arap dil kalıpları edebi ürünlerde kendini göstermiştir.

Tasavvuf müziği Osmanlı'nın vazgeçemediği hatta çok önem verdiği bir müziktir. Dergahlarda icra edilen bu müzik devlet tarafından beslenerek ciddi şekilde müzik eğitimi yapılmıştır. Öyle ki Osmanlı padişahları kendi haremlerinde cariyelerine bile müzik dersleri verdirmişlerdir. Osmanlı sarayında bizzat bu konuda öğretmenlik yapmış bestekarlar arasında önemli simalar da var.

Saray müziğinin en önemli kurucuları ve icracılarının en başında Dede Efendi ve Hacı Arif Bey gelmektedir. Bu üstadların ikisinin de Kürt olduğu bilinmektedir. Ancak bu gün

Kemalist rejimin tehdit algısı olan Kürtlere ait yaşamsal olan her şey ret edilmiş, manipülasyona ve asimilasyona uğratılmıştır. .Kürt dili, kültürü ve edebiyatı alanındaki "özünden uzaklaştırma" hareketi aynı kararlılıkla Kürt müziği alanında da kendini göstermiştir.

Musikisine katkılarında ve hizmetlerinden söz ediliyor ancak iki bestekar da "Türk" olarak lanse ediliyor.

Türk sistemi bunu hep yapıyor. Geçmişten günümüze Selehaddin Eyubi'den tutun da Seîdê Kurdî'ye kadar, bir çok Kürt kimlikli tarihi şahıs hep "Türk" olarak gösterilmiş ve Türklük adına övünç kaynağı olarak ifade edilmişlerdir.

Kemalist rejimin tehdit algısı olan Kürtlere ait yaşamsal olan her şey ret edilmiş, manipülasyona ve asimilasyona uğratılmıştır. .Kürt dili, kültürü ve edebiyatı alanındaki "özünden uzaklaştırma" hareketi aynı kararlılıkla Kürt müziği alanında da kendini göstermiştir.

Rejim Osmanlı saraylarında büyük bir değer görmüş olan saray müziğine "arabesk" diyerek kendi sistemine "laik" görmemiştir. Araplar ve Farslar Osmanlı'dan ayrılıp kendi devletlerini kurdu. Doğal olarak bir üst yapı kurumu olan sanatlarını da asimilasyon ve manipülasyondan kurtarmış oldular.

Ancak Kürtler bakımından durum farklıydı. Kürtler ne Osmanlı zamanında ne de cumhuriyet döneminde devlet olma, kendi kaderini özgürce belirleme şansı bulamadılar. Kökü tarihin derinliklerine varan Kürt dili ve kültürü ise oryantal değerlerine uygun olarak özgürce gelişemedi. Zengin bir hazineye sahip olan Kürt müziği ise yağmalandı, tahrif edildi, manipüle edilerek aidiyetinden ve özünden koparıldı.

Cumhuriyet döneminde, başta M.Sarısözen olmak üzere, Celal Güzelses, Mehmet Özbek ve İzzet Altınmeşe gibi sanatçılar rejimin talimatı ile Kürtçe müzik eserlerini halkın arasından toplayıp onlara Türkçe söz-

hiç bir "Türk" tarih belgesinde bu iki üstadın Kürt olduğuna dair bir bilgiye rastlanmıyor. Bu iki zatın "Türk

ler yazarak ya da tercüme ederek aynı makamda kalmak koşulu ile halka Türk Halk Müziği adı ile sunarak ciddi tahribatlar yapmışlardır. Bu da yetmezmiş gibi on binlerce Kürt halk şarkısı toplanarak Genel Kur-

zığın temel enstrümanı olan nefesli bir çalgıdır. Osmanlı döneminde daha çok dergahlarda ve Mevlevihanelerde Ney eşliğinde “sufi” müziği yapılmaktaydı.

Musullu yoksul bir Kürt köylüsünün oğlu olan Hasan ,namı diğer ZERYAB dokuzuncu yüzyılda yaşam koşullarının güçlüğü nedeni ile ülkesinden ayrılmış ve Endülüse (İspanya) yani İber yarım adasına yerleşmiştir. Zeryab burada Gitar ve Ud cihazlarının farklı versiyonlarını bulmuş, yeni bir müzik ekolü yaratmış ve bu ekol bugünkü FLAMENKO müziği olarak bilinen ekoldür.

mayda arşivlendi. Kürtçe konuşmaya para cezası verilen bu dönemde yoksul halk kendi şarkısını da söyleyemez oldu. Kemalistler böylece Kürt müzik dağarcığını yok etmeye çalıştılar. Ne var ki tam anlamı ile amacına ulaşamayan rejim bu kez de Kürt Müzik eserlerini yörelerine göre tasnif etmek sureti ile halka arz ettiler. Muş yöresi, Erzurum yöresi, Bitlis yöresi vb.gibi.

Keza Kürt coğrafyasının değişik yerlerinde çok az sayıda da olsa “Kürt” olmayan etnik kesimlere mensup azınlıklar da var. Doğal olarak bu kesimlerin kültür ve sanat daracığı da mevcut. Örneğin Erzurum’da ya da Kars’ta Azeri kökenli vatandaşlar var ve genel nüfusa oranla çok azınlıktalar. Yıllarca Kürt sanatı ve müziği yasaklı olduğu için sanat ve müzik denilince o yörelerde Azeri eserler akla gelmiştir. Bu durum hem Kürt müziğini yok sayan hem de algı kayması yaratan sonuçlar doğurmuştur.

Kürt müziği alanında bu yağma ve talan devam ederken diğer yandan da rejim, Arabeski bir suç, bir kabahat ve kusur gibi gösteriyordu. O var olan müzikten Osmanlı izlerini silmek için çok çaba gösterdi. Müzisyenlerin tasavvuf ve ayin müziklerinden vazgeçmeleri için ciddi çabalar harcadı. Öyle ki neyzenler müzisyen olarak bile görülmediler. Çünkü Ney ayini ve dinsel mü-

“TÜRK MUSİKİSİNİ” (ALATURKA) VAR EDEN KÜRT MÜZİSYENLER

Burada hemen belirtmek gerekir ki dünyaca meşhur ve her biri bir “ekol” oluşturarak bu güne dek hep anılmış olan Kürt müzisyenlerden Osmanlı coğrafyası dışında yaşamış olan biri de var ki ünü dünyaca konuşulmaktadır. Musullu yoksul bir Kürt köylüsünün oğlu olan Hasan ,namı diğer ZERYAB dokuzuncu yüzyılda yaşam

koşullarının güçlüğü nedeni ile ülkesinden ayrılmış ve Endülüse (İspanya) yani İber yarım adasına yerleşmiştir. Zeryab burada Gitar ve Ud cihazlarının farklı versiyonlarını bulmuş, yeni bir müzik ekolü yaratmış ve bu ekol bugünkü FLAMENKO müziği olarak bilinen ekoldür. Zeryab bu günkü Flamenko müziğin babası ve mucididir. Tüm Akdeniz ülkeleri Zeryab’tan övgü ile söz etmekte ve kimi yerlerde okullarda, ders kitaplarında Zeryab okutulmaktadır. Doğum ve ölüm yıldönümlerinde törenler yapılmaktadır. Ancak ne yazık ki Kürtlerin pek azı bu büyük müzisyenden haberdar. Bu gün Kürt müziğinde Zeryab ekolünü sürdüren ve onun geliştirdiği tarzda müzik yapan Gani Mirzo ve Husen Hesen adlı müzisyenler sürdürmektedirler.(Daha geniş bilgi için bak: Latif Epözdemir: İber Yarımadasının sallayan Kürt Zeryab ve İrfan Gülerin Serbesti dergisindeki makalesi)

Türkiye’ye dönecek olursak İstanbul, jeopolitik konumu nedeni ile önemli bir kent olarak anılır. Bedeninde üç büyük ve kadim imparatorluğun izlerini taşıyan kent, Cumhuriyet rejimi bakımından da önemini korumuştur. Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de kültürel, sanatsal ve edebi yaşamında önemli bir yarımada olan İstanbul Asya ve Avrupayı birbirine bağlamakta ve adeta bir

köprü görevi görmektedir. Bu tarih boyunca hep böyle olmuştur.

Kürt aydınlanma hareketlerinin de merkezi olan İstanbul'da 1453 ten beri Kürtlerin varlığı tarihsel verilerle kanıtlanmıştır. Bu gün Dünyada Kürt nüfusun en fazla olduğu kent İstanbul'dur. Nerdeyse kent nüfusunun dörtte biri Kürt asıllıdır. İstanbul, öteden beri Kürt aydın ve öğrenci yoğunluğunun yaşadığı kent olarak bilinir. Kürtlerin bu kentte Kürt kimliği ile , dernek ve örgütler kurduğu, Kürt gazeteleri çıkardığı, kültürel ve sanatsal etkinlikler ile yazınsal uğraşlar verdiği bilinen bir şeydir. İstanbul Kürtler bakımından da bir kültür ve sanat merkezi olmuştur.

Elit Kürt tabakası İstanbul'da konuşlanarak Avrupa'ya kulağını dayamış, çağdaş uygarlık esintilerini omuzlayarak kendi coğrafyasına aktarmıştır. Kürtler İstanbul boğazını sevmiştir.

Çağdaş Kürt şiirinin babası Abdulla Goran'dan tutun da Hacı Kadir Koyi'ye kadar bir çok yazar ve edip bu kentte yaşam sürmüştür. Kürt aydınlanma hareketinin yılmaz neferleri olan Bedirhanilerin mezarı, Karacaahmet mezarlığında, bu ailenin öğretmeni olan Hacı Kadir Koyinin mezarı keza aynı yerdeki "aile kabristanındadır."

Değişik zamanlarda farklı kesimlerden gelen bir çok Kürt ile, önemli ölçüde şair, yazar, siyasetçi, müzisyen ve bestekar İstanbulda yaşamış ve önemli eserler meydana getirmişlerdir. Örneğin;1453 yılında Fatihin danışmanı olarak tarihe nam salmış Mela Goran (Molla Gürani),Kanuninin baş kapitanı deryası olan Barbaros Hayrettin Paşa ile serkadı Ebu Suud Amidi Kürt asıllı devlet adamlarıydı. Keza Yavuz Sultan Selim ile bir federasyon anlaşmasına imza atmış olan beylerbeyi İdrisê Bitlisi ve ailesi, İstanbul Eyüp'te yaşamış ve orada gömülmüşlerdir. 160 yıl ömür sürmüş Zaro Ağa da aynı mezarlıkta yani Eyüp mezarlığında yatmaktadır. Kürt-Osmanlı federasyonunun maliye bakanı olan Defterdar Mehmed Efendi, Mehmet Zekai Dede, Hacı Arif Bey, Buhurizade Çiçekçi (İTRÎ) Mustafa Bey, Nefi, Nalî, Nabi, Nedim, Siyapuş, Mevlanzâde Rif'at Bey, Pi-

remêrd, Abdullah Cevdet, İshak Sikuti, Şükrü Sekban, Arvasiler,Yusuf Ziya Bey, Seyit Abdulkadir, Abdullah Goran, Bedirhanliler, Cıbranlı Halit Bey, Memduh Selim Bey, Babanzadeler, Cemilpaşazadeler, ve daha bir çok Kürt aydın ve sanatçı İstanbul'da ömür sürmüş ve Kürt özgürlük yoluna çıra yakmışlardır.

Kürt sanat adamları İstanbul sanat merkezinde önemli eserlere imza atmışlardır. Özellikle de müzik alanında "ekol"ler oluşturup adlarını tarihe kazımışlardır. Hacı Arif Bey sanat müziğinde "Kurdi" "Muhayyer Kurdi" "Kürdilihicâzkâr" makamı ve "müsemmen" usul makamını,, Mehmet Zekai Dede Efendi "Araban Kurdi" "Bayatı" "Buselik" makamını bulmuş ve icra etmişlerdir. Keza Kürt asıllı olduğu savlanan Buhurizade Mustafa İtri ise "Neva" makamını kurmuş, ve buna benzer bir çok usulü bulup inşa ederek tasavvuf müziğine önemli katkılarda bulunmuştur. Nefî, Bakî, Nedim ve Nabî gibi ad ve mahlaslar kullanmış olan divan şiirinin önde gelen kimi şairlerinin de Kürt oldukları anlaşılmaktadır. Bu şairlerin bir çok şiir ve gazeli andığımız bu üç yorumcu (Hacı Arif Bey, Buhurizade Mustafa İtri ve Mehmet Zekai Dede Efendi) ve bestekar tarafından yorumlanmış ve saraydan tasvip ve beğeni almıştır.

Kuşkusuz ki bu unutulmaz sanatçılar etnik kimliklerinden ziyade daha çok yetenek ve hünerleri ile ön planda olmuşlar. Osmanlı bakımından etnik yapı bir adım geride seyrettiği için bu üç Kürt bestekar sadece islami kimlikleri ile tanınırlar. Osmanlı dönemindeki Kürt bestekarlar da adına "Osmanlıca" denilen ve beş yüz yıldan fazla egemen resmi dil olarak yaşam sürmüş olan dille müzik icra ettiler. Lakin müzik Osmanlıda sarayın himayesindeydi ve müzisyenler sarayın gözetimindeydi.

Bu gün Kürt kimlikli olduğu halde ve hatta çok iyi Kürtçe bildikleri halde kendi dillerinde müzik yapmayan bir çok sanatçı var ki "Türk" müzisyen olarak bilinir. Keza Kürt oldukları halde günümüzde Türk sanatçı olarak bilinen İbrahim Tatlıses, Mahzun Kırmızıgül, Ali şan, İzzet Yıldızhan, Özcan

Deniz, Ahmet Kaya, Emrah, Nesimi, Daimi, Davut Suları, Yıldız Tilbe, Ebru Yaşar, Hülya Avşar ve onlarca sanatçı müzisyen kimlikleri ile beğeni görüp tanınırlar. Yaptıkları müzik Türkçe olduğu için de Türk müzisyen olarak ad edilirler. Bu sanatçılar bakımından da Kürt kimlik sahiplenmesi ne yazık ki rejimin baskıcı yapısı nedeni ile gerçekleşememiştir. Ahmet Kaya olayı bir ibret vesilesi olarak gösterilmiştir.

Osmanlı zamanındaki Kürt bestekarlar Mevlevi kültürünün konuşlanması konusunda da önemli hizmetler vermişlerdir. Mevlevihanelerde “sufi ve tasavvuf” müziklerinin icrası ile bu geleneğin inşası konusunda ciddi çabalar göstermişlerdir. Özellikle Mustafa İtrî'nin Segah Bayram Tekbiri, Segah Salat-ı Ümmiye, Cuma Salâtı, Dilkeş-haveran Gece Salası, Rast Mevlevi "Na't-ı Mevlana" adlı eserler tüm İslam dünyasında beğeni toplamıştır. Ama hepsinden önemlisi ITRÎ bugünkü “salat” ve “ezanı” bestelemiştir. Bu nedendir ki o dönemlerde Kürt Sûfî'ler Osmanlı Padişahları tarafından taltif edilerek saygınlık kazanmışlardır.

Makam Arapçada “ayakta durma” anlamına gelir: Bu gün adına Türk Musikisi denilen Türk Sanat müziğini ayakta tutan bu üç önemli bestekar (ITRÎ, DEDE EFENDİ VE HACIARİF BEY), bir çok makam ve usul yaratarak “Türk Musikisi”ne kazandırmışlardır.

Kürt olduğu savlanan ünlü müzik öğretmeni Hamâmîzâde İsmâil Dede Efendi'nin öğrencisi olan ve Osmanlı döneminin en son Mevlevi bestekarlarından Kürt Dede Efendi'nin en önemli eserleri “Hisâr-Bûselik”, “Şehnâz-Bûselik”, “Hicazkâr” fasılları, “Ferahnâk Beste”, “Acem-Aşîrân Beste”, “Sûz-i Dil Semaî”, olarak tarihe geçmiştir. Zekai Dede “Araban Kurdi” makamını bizzat kurmuştur. Bu ünlü bestekar Bayatî-Bûselik terkîbini kullanan ilk bestekardır.

Bir diğer bestekar Buhurîzade Mustafa İtrî'dir. UNESCO, 36. Genel Konferans'ta, 98

önerinin kabul edilmesiyle Türkiye'nin tekli fi olarak 2012 yılını Kürt şair ve Urfalı Filozof Yusuf Nabi (1641-1712) ile Bestekar Buhurîzade Mustafa İtrî'nin (1640-1712) Ölümünün 300. Yılında anılmalarını kabul etti. İtrî sözleri Fars şair Şirazi'ye ait olan ünlü şiir “Kar” kendi kurmuş olduğu “Newa” makamında bestelemiş ve bu nedenle “Newakar” olarak nam salmıştır.

Kürt müzisyenler tarafından bulunup içre edilerek, Türkçüler tarafından “Türk Müziğine” tabi kılınan Kürt Müzik Makamları şunlardır: Aşketza, Şewketza, Gulazer, Buselik, Kürdî, Rast, Hüseyinî, Nevâ, Beyâtî, Hüzzam, Mâhur, Nihâvend, Sultânîyegâh, Ferahnâk, Hicazkâr, Kürdîli-Hicazkâr, Araban Kurdi, Muhayyer-Kürdî, Acem-Kürdî, Sabâ, Zemzeme, Şehnaz, Ferahfezâ, Gerdâniye, Evcârâ, Bestenigâr, Sazkâr, Nişaburek, Çargah, Segah, Dügâh, Yekgah, Buselik, Şehnaz Buselik, Tâhir, Bûselik...

“Türk Sanat Müziği”ndeki Kürt usulleri ise şunlardır.: Çeng-i Harbî, Düyek, Ağır Düyek, Nazlı Çifte, Düyek, Darb, Gülşen, Kadîm, Firengi Fer, F e r, Hüner Darbî, Raksan, Heft ta, Nim Devir, Mevlevi Devri Revani- Devri Revan, Devri Kebîr, Nim Evsat, Evsat, Dilruba, Şirin, Çenber, Ağır Çenber Nim Berefşan, Berefşan, Nim Hafif, Hafif, Nim Sakîl, Sakî, Remel, Zencîr, Darbî Kürdi

Ünlü müzisyen ve bestekarların şiirlerini bestelediği ve İstanbul'da da yaşam sürmüş olan kimi Kürt şairler de şunlardır.: Baki, Neffî, Nalî, Yusuf Nabi, Nedim, Mehmet Zekai Dede Efendi, Buhurîzade Mustafa İtrî, Hacı Arif Bey, Delalzade İsmail Efendi, Şakir Ağa, Siyapuş, Eyyubî Mehmed Bey, Hamdî Efendi, Kurdi, Wefai, Piremêrd, Abdullah Goran, Hacı Kadirê Koyî ve daha bir çok Kürt edip ve şair İstanbul'da yaşam sürmüş ve eserleri Kürt müzisyenlerce bestelenmiştir.

**SÜRECİ KÜRT SORUNUNDA
KALICI
BİR ÇÖZÜME DÖNÜŞTÜRMEK İÇİN****Silahların susturulması önemli**

Türkiye, 90 yıldır izlediği inkâr ve şiddet politikası ile Kürt sorununu çözmek bir yana, onu daha da derinleştirdi. Son otuz yıllık şiddet ve savaş ortamı ise Kürt sorununa yeni boyutlar kazandırarak sorunu daha karmaşık hale getirdi. Resmi yetkililerin 'düşük yoğunluklu savaş' olarak nitelendirdiği son otuz yıllık çatışma ortamı, klasik bir savaştan daha çok derin izler bıraktı. Rakamlar bir gerçeği tam olarak yansıtmak için yetersiz. Ama son otuz yıllık şiddet ortamında 50 binden fazla insanın öldüğünü biliyoruz. Devlet, 4000 dolayında yerleşim yerini yıkıp boşalttı. Milyonlarca Kürt yerinden yurdundan zorla göçertilerek insanlık dışı koşullara itildi. 17 bin dolayında insan faili meçhul cinayetlerle yok edildi. Kürdistan bir yangın yerine dönüştü. Ormanlar yakıldı, çevre tahrip edildi. Ekonomi çöktü, hayvancılık durma noktasına geldi. Kürtlerin nüfus bütünlüğü ve sosyal dokusu parçalandı. Savaş beraberinde yeni sosyal, kültürel ve psikolojik sorunlara yol açtı.

Savaş ve şiddet ortamı Kürdistan'ı cehenneme çevirmekle kalmadı. Bu savaşın faturası Türk halkının da canına

ve ekmeğine mal oldu. Ülkenin iş, sağlık ve eğitime aktarılması gereken kaynakları savaşa harcandı. Şovenizm ve ırkçılık pompalandı. Militarizm güçlendi. Şiddet ortamı demokratik gelişmeyi aksattı, ülkenin daha gelişkin ve müreffeh bir noktaya gelmesini engelledi.

Kürt sorunundan kaynaklı şiddet ve savaş ortamı içerde ve dışarıda Türkiye bakımından bir prangaya dönüştü.

Toplum savaş ve şiddetten yoruldu. Hükümet hem savaşın sürdürülemez olduğunu gördü, hem de toplumdaki barış ve çözüm beklentisini fark etti.

Bütün bu gelişmelerden sonra hükümet, silahları susturmak amacıyla MİT üzerinden İmralı'da Abdullah Öcalan görüşmeler gerçekleştirdi.

İmralı'da gerçekleştirilen görüşmelerden sonra Abdullah Öcalan 21 Mart'ta yaptığı açıklama ile silahlı mücadelenin son bulması ve PKK güçlerinin sınır dışına çekilmesi çağrısında bulundu. Ardından ise PKK, Öcalan'ın çağrısı doğrultusunda önce ateşkes ilan etti, daha sonra ise 8 Mayıs tarihinde güçlerini sınır dışına çekceğini bildirdi.

Sürecin, silahların susması ve PKK'nin güçlerini sınır dışına çekme noktasına kadar varması oldukça olumlu bir gelişmedir.

Silahlar tümünden devre dışı bırakılmalı

Silahların susması ve PKK'nin güçlerini sınır dışına çekme kararı önemli olmakla birlikte, yapılması gereken asıl şey silahları tümünden devreden çıkartmak, başka bir ifade ile PKK'nin silah bırakmasını sağlamaktır.

PKK'nin sınır dışına çıkışı görece bir rahatlama sağlayabilir. Ancak bununla yetinmek yanlıştır. Bunca silahlı bir güç sınır dışında da olsa her zaman potansiyel bir risk oluşturur.

Bunun için yapılacaklardan ilki, dağdaki PKK'liler dahil olmak üzere cezaevlerinde ve Avrupa'da bulunan insanlara siyasete katılım imkânı sağlamaktır. Bu ise kapsamlı bir af olmadan mümkün değildir. Türkiye, 'af' kavramının yol açtığı 'hassasiyetlere' takılmadan, silahların tümünden tasfiyesi ve ülkenin normalleşmesi için gerekli düzenlemeleri hızlı bir biçimde gerçekleştirmek durumunda.

Hem demokratik standartları yükseltmek hem de Kürt kesiminin siyasete etkin katılımı için yapılacak diğer bir iş ise mevcut anti demokratik mevzuatı demokratik katılıma uygun hale getirmektir. Bütün toplumsal kesimler bakımından eksiksiz bir ifade ve örgütlenme ortamı sağlanmalıdır.

Bunun için Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu, Türk Ceza Kanunu değiştirilmeli, seçimlerdeki yüzde 10 barajı tümünden kaldırılmalı ya da makul bir düzeye indirilmelidir.

Şiddet ile Kürt sorunu arasındaki ilişki doğru tanımlanmalıdır

Silahlı çatışma ve şiddet ortamı hiç kuşkusuz Türkiye'nin önemli problemlerinden birisidir, ama tek problemi değildir. Bu açıdan silahların susması ve hatta bırakılmasıyla yetinmek son derece yanlış bir değerlendirme olur. Silahların susmasını Kürt sorununun çözümü olarak lanse etmek yanıltıcı bir yaklaşımdır. Silahların susması görece barışçıl bir ortam sağlayabilir. Ancak bununla kalıcı bir barışın sağlanamayacağı ve Kürt sorununun çözilemeyeceği açıktır.

Son otuz yıllık savaş başlamadan ve daha PKK gibi bir örgüt kurulmadan önce de Kürt sorunu vardı. Kürt sorunu Osmanlıdan Türkiye'ye miras kalan 200 yıllık bir geçmişe sahip. Kürt sorunu bir

halkın temel hak ve özgürlükler sorunudur. Kürt halkının gasp edilen ulusal demokratik hakları iade edilmeden gerçek bir çözümden söz edilemez. Kürt sorununun çözümsüzlüğünden kaynaklı bunca haksızlık ve mağduriyet giderilmeden de gerçek anlamda bir barıştan söz edilemeyeceği ortada.

Silahların susması Kürt sorununun çözümü için uygun bir zemin sunuyor

Kürt sorunu silahların susturulmasına indirgenemez. Ancak silahların susması Kürt sorununun çözümü için uygun bir fırsat sunmaktadır. Türkiye, evrensel ölçeklerde bir demokrasiyi inşa etmek ve Kürt sorununu kalıcı bir çözüme kavuşturmak için bu tarihi fırsatı iyi değerlendirmek zorunda. Başka bir ifade ile söz konusu çatışmasızlık ortamı, geçmişten gelen travma ve tahribatların giderilmesi, özgür, eşitlikçi ve demokratik bir geleceğin kurulması için elverişli bir iklim sunmaktadır.

Silahların susması ile demokratikleşme süreci eşzamanlı işletilmeli. 12 Eylül rejiminden kalma antidemokratik yasa ve uygulamalar tasfiye edilmeli. Yeni bir anayasa yapılmaya kadar temel hak ve özgürlük alanlarının genişletilmesi yönünde reform çabalarına hız verilmeli. Mevcut yasakçı ve anti demokratik uygulamalar, hakların iadesi ve özgürlükçü adımlarla ikame edilmeli.

Kürt sorununda atılması gereken öncelikli adımlar

Kürt sorununun çözümü bakımından atılması gereken öncelikli adımlar çerçevesinde:

Yasal mevzuat ve eğitim müfredatı tekçi, ırkçı ve ötekileştirici öğelerden bir an

önce arındırılmalı.

Okullarda her gün okutulan ırkçı içerikli 'andımız' ve öteki uygulamalara son verilmeli.

Kürtçeye ilişkin bütün yasakçı uygulamalar terk edilmeli. Türkçe olarak değiştirilen coğrafi, tarihi ve yerleşim vs. yerlerinin Kürtçe/orijin isimleri iade edilmeli.

Köy Koruculuğu Sistemi lağvedilmeli, bu alanda istihdam edilen insanlara gerekli ekonomik ve sosyal güvenceler sağlanmalı, giderek normal yaşama dönüşlerinin zemini oluşturulmalıdır.

Siyasal Partiler ve Seçim Yasası demokratikleşmeli, eksiksiz bir ifade ve örgütlenme özgürlüğü tanınmalı. Seçimde yüzde 10 barajı sistemi kaldırılmalı ya da makul bir seviyeye indirilmeli.

Çözüm sürecinin bir parçası olarak, Kürtlerin kendi kimlikleriyle örgütlenmeleri ve siyasete katılmaları son derece önemlidir. Şiddet önermemek şartıyla her görüş ya da politik eğilimin özgürce ifade ve örgütlenmesine olanak tanınmalı.

Sürecin şiddetten arındırılması, kalıcı bir barış ortamına giden yolun açılması açısından kapsamlı bir af zorunlu bir ihtiyaçtır. Böyle bir af salt dağdakileri değil, içerde ve sürgündeki Kürt politikacı, aydın ve gençlerini de kapsamalı.

Öte yandan, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana maruz kaldığı haksızlık, mezalim ve insanlık dışı uygulamalardan dolayı Kürt halkından özür dilenmeli.

Kürt halkıyla güvene dayalı bir ilişkinin tesisi için yakın dönemden başlamak üzere geçmişe doğru işleyen bir yüzleşme süreci başlatılmalı.

Faili meçhul ve öteki cinayetler gün yüzüne çıkartılarak bu alana ilişkin gerçek anlamda bir adalet ve hakikat duygusu tesis edilmelidir.

Çözüm sürecinin önemli ayaklarından birisi de Kürtçeye ilişkin atılacak adımlardır.

Başta özel alan olmak üzere, giderek kamusal alanda Kürtçe eğitim ve yayın serbestisi konusunda tedrici bir süreç başlatılmalı. Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde Kürtçenin ikinci eğitim ve resmi dil olmasını öngören bir politika izlenmeli.

Geçen dönemde şiddet ortamının ve zorunlu göçlerin Kürt toplumunda yol açtığı travmaların; ekonomik, psikolojik, sosyal ve kültürel tahribatların giderilmesi için çok yönlü düzenlemeler hızla devreye geçirilmeli.

Zorunlu göçe uğrayanların ata topraklarına dönüşü ve yaşamlarının tekrar dizayn edilmesi için önlemler alınmalı. Bölgeye dönük topyekûn pozitif bir ekonomik yaklaşım geliştirilmeli; bu yaklaşım eğitim, sosyal, kültürel ve psikolojik adımlarla pekiştirilmeli.

Hem sınır koridorunda hem iç bölgelerde geçmişten ve son otuz yıllık çatışma ortamından kalan mayınlar temizlenmeli, bölge savaş artıklarından arındırılmalıdır.

Diyarbakır Cezaevi'nde işlenen işkence ve mezalimin hesabı sorulmalı, Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi müzeye dönüştürülmelidir.

Kürt liderlerinden Şeyh Sait, Seyit Rıza ile Said-i Nursi'nin saklı tutulan ya da yok edilen mezarları ile gerçekler ortaya çıkartmalı, defin yerleri kamuoyuna açıklanmalıdır.

Katılımcı demokrasinin gereği olarak Türkiye'deki katı merkezîyetçi yapı ademi merkezîyetçi bir sistem ile değiştirilmeli. Kürtlerin ve diğer etnik ve dini azınlıkların siyasal sürece yerinden ve doğrudan katılımını sağlayacak düzenlemelere gidilmeli.

Süreç kesintisiz sürdürülmeli

Türkiye toplumunun önemli bir kesimi silahların susturulması çabalarına destek veriyor. Kürtler ise ezici bir çoğunlukla yeni süreci destekliyor. Toplumda barış ve çözümünden yana büyük bir beklenti oluşmuş durumda.

Öte yandan şoven ve ırkçı çevreler bu süreci baltalamak için canhıraş bir panik içinde. Bu süreci provoke etmek için bazı odakların içerde ve dışarıda her fırsat kolladığına kuşku yoktur. Başka bir ifade ile kırılgan bir süreçten geçiyoruz.

Bunun için yapılacak şey silahları susturmaya yönelik sürdürülen süreci demokratik adımlarla kesintisiz bir biçimde sürdürmektir. Toplumda oluşan enerji, Kürt sorununun eşitlikçi çözümüne hızlı bir biçimde kanalize edilmeli. Seri ve kapsamlı adımlarla şoven kesimlerin ellerindeki gerekçeler alınmalı, söz konusu kırılgan süreç geride bırakılmalıdır. Unutulmamalı ki demokrasi ve çözüm yönünde atılan her adım, kat edilen her mesafe Türkiye'yi statükocu ve savaş yanlılarının etki alanından biraz daha uzaklaştıracak ve geri dönüşü imkânsız hale getirecektir.

Bunun için hükümetin elini çabuk tutması, barış ve demokrasiden yana olan güçlerin daha çok inisiyatif alması gerekir.

Kürt sorunu, hak ve özgürlükler sorudur

Kürtler, Ortadoğu'da sayıca en kalabalık toplumlarından biri. Bu halkın 25 milyon dolayında bir kısmı Türkiye'de yaşıyor. Kürtler uğradıkları bütün göçerilme politikalarına rağmen hala kendi ülkesi olan Kürdistan'da çoğunlukta bulunuyor.

Türkiye devleti kuruluşan itibaren

Kürtlere karşı kattı bir inkar, yoğun bir baskı politikası uyguladı. Kürt diline karşı asimilasyona başvuruldu, Kürtler Türkleştirilmek istendi. Ancak bu çağ dışı politika tıkanı. 90 yıllık tecrübe bu sorunun yok sayarak, inkar ve baskı yöntemleriyle çözülemeyeceğini gösterdi.

Şimdi Türkiye bu sorunu çözme ihtiyacı ile yüz yüze bulunuyor.

Silahların susturulması yönünde ilerleyen mevcut süreç, sorunun kalıcı çözümü için uygun bir iklim oluşturuyor.

Sorunun çözümü için atılması gereken öncelikli adımlar yukarıda sayıldı.

Sorunun kalıcı çözümü ise ülkenin çoğulcu yapısına uygun bir anayasa yapımından geçmektedir.

Başka bir ifade ile Kürt halkının gasp edilen ulusal demokratik hakları iade edilerek anayasal güvenceye kavuşturulmalı.

Bunun için;

Yapılacak yeni anayasa Türkiye'nin çok uluslu, çok kültürlü ve çok dilli gerçeğine uygun yapılmalı, Kürt halkının varlığı ve kimliği tanınmalıdır.

Kürt dili, Kürdistan Bölgesi'nde ilkokuldan üniversiteye kadar eğitim dili olarak kullanılmalı, kamusal alanda Türkçenin yanı sıra ikinci resmi dil olarak kabul edilmeli.

Kürtlerin kendi kimlikleriyle örgütlenmeleri önündeki bütün yasal ve zihinsel engeller kaldırılmalıdır.

Türkiye'nin idari ve siyasi yapısı, Kürtlerin ve diğer farklılıkların yönetim sürecine katılımına olanak verecek şekilde yeniden yapılandırılmalı. Bu amaçla Türkiye'nin mevcut katı merkezîyetçi yapısı ademi merkezîyetçi bir sistem ile değiştirilmeli. Türkiye federal bir sisteme geçmeli.

Kürt sorununun çözümünde partimiz de muhataptır

Silahların susturulmasına odaklanmış son (5-6 aylık) aylık süreçte devlet yetkilileri İmralı'da Öcalan ile yoğun bir mesai harcadı. Ardından da bu sürecin kotarılması için BDP devreye sokuldu. BDP aracılığıyla İmralı ve Kandil arasında bir trafik sağlandı. Silahların susturulması ile ilgili sürdürülen bu süreçte Öcalan ve PKK'nin muhatap alınması anlaşılır bir durumdur. Çünkü silah sorunu daha çok devlet ile PKK arasındaki bir sorundu ve bununla ilgili olarak adı geçen aktörlerin muhatap alınması doğaldı.

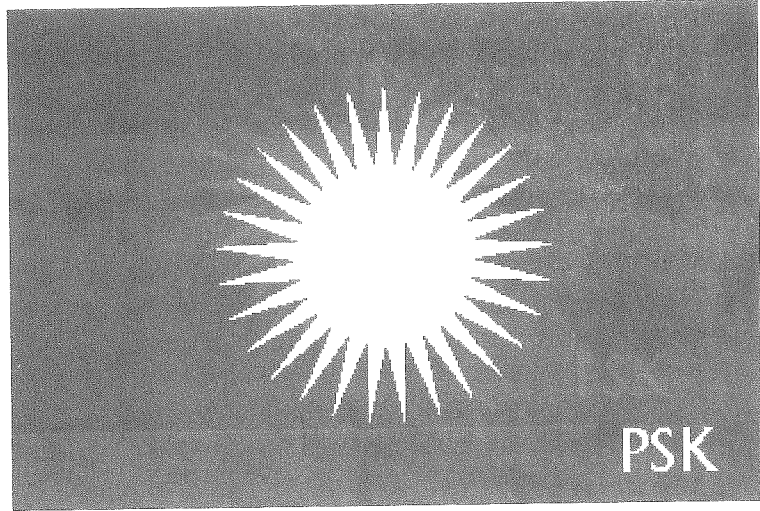
Kürt sorunu ise Kürt halkı ve devlet arasındaki bir sorundur. Bu sorunun çözümünde ise muhatap bütün Kürtler, daha somut olarak da onun siyasi, demokratik ve sivil temsilcileridir. Kürt sorunu tek başına Öcalan ya da PKK ile görüşülebi- lecek bir sorun değildir. Bu konuda partimiz de muhataptır.

Partimiz Kürt sorunu ile ilgili olarak derin bir dağarcığa sahiptir. Partimizi oluşturan kadrolar 50 yıllık zengin bir mücadele deneyim ve birimini temsil etmektedir. Partimiz dünyanın ve bölgenin gerçekliğinin farkındadır. Hem Türkiye'nin demokratikleşmesine hem de Kürt sorununun eşitlikçi çözümüne ilişkin net, gerçekçi ve uygulanabilir bir programa sahibiz. Siyasi çalışmalarımıza yön veren önyargı ve geçmişten kalan ezberler değildir. Bu nedenle kimden gelirse gelsin demokrasi, barış ve özgürlükten yana olan her adımı desteklemeye hazırız.

Hak ve Özgürlükler Partisi
HAK-PAR

DEKLERASYON

**PSK;
“Kürt halkıyla barış,
onun ulusal demokratik haklarının
teslimiyle mümkündür”**

Kürtler Ortadoğu'nun kadim halklarından biridir.

Yaklaşık olarak 40 milyon bir nüfusla Türkiye, İran, Irak ve Suriye devletleri arasında paylaşılmış olan ülkeleri Kürdistan'da yaşamaktadırlar.

Bu gün çokça tartışılan Kürt sorunu esasen, Kürdistan'ın parçalanmasından ve Kürt ulusunun sömürgeci boyunduruk altında, temel hak ve özgürlüklerinden mahrum bırakılarak kendi kendisini yönetmesinin engellenmesinden kaynaklanmaktadır.

Kürdistan, ilk önce dönemin büyük devletleri olan Osmanlı ve Safevi (İran) Devletleri arasında, 17 Mayıs 1639 yılında imzalanan Kasr-i Şirin antlaşmasıyla ikiye bölünmüş, daha sonra, Birinci Dünya Savaşı sonucunda, çöken Osmanlı Devletinin egemenliği altında kalan topraklarının bir kısmı yeni kurulan Türkiye-İrak ve Suriye devletlerine bırakılmıştır.

Osmanlı devletinin sınırları içinde kalan Kürdistan'da devletin son 200 yıl içinde izlediği merkezileşme politikasına paralel olarak, yerel özerk Kürt beyliklerinin aşama aşama

kaldırılması Kürt isyanlarının da kesintisiz olarak bir birini izlemesine neden olmuştur.

Osmanlı devleti 1.Dünya savaşı sonrasında çökerken arta kalan topraklarda Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.

Kürdistan sorunu Türkiye Cumhuriye-

Ağır baskı ve asimilasyon politikalarına Kürt halkı boyun eğmemiş. Direnmiştir.

Bir birini izleyen başkaldırıları günümüze dek sürmüştür.

Bu gün de Kürt/Kürdistan sorunu Türkiye'nin en önemli sorunu olmayı sürdürüyor.

ti'nin kuruluş sürecinde "Kurtuluş Savaşı"nda kurulan ittifakın gereği olarak "özerklik" tarzında çözüme kavuşturulacağı vaat edilmiş, Lozan antlaşmasıyla kendisini garanti altına alan Kemalist kadro tarafından bu vaatlere sırt çevrilerek ret inkar ve imha politikalarına yönelmiş böylece günümüze dek devam eden kanlı bir süreç başlamıştır.

Kürt halkının ulus olmaktan kaynaklanan haklarını gasp eden Kemalist rejim, izlediği akıl almaz baskı politikalarıyla Kürdistan'ı cehenneme çevirmiş. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında İttihat Ve Terakki Partisi'nin yürürlüğe koyduğu ve soykırımlar eşliğinde sürdürdüğü Türkleştirme politikasını devam ettirerek, Kürdistan'ı Kürtsüzleştirmeye, çok ülkeli, çok uluslu, çok kültürlü coğrafyada zorla tek ulus yaratma çabasına girişmiştir.

Ağır baskı ve asimilasyon politikalarına Kürt halkı boyun eğmemiş. Direnmiştir.

Bir birini izleyen başkaldırıları günümüze dek sürmüştür.

Bu gün de Kürt/Kürdistan sorunu Türkiye'nin en önemli sorunu olmayı sürdürüyor.

12 Eylül 1980 askeri darbesi Türkiye'de militarist faşist bir rejim inşa ederken, görece kimi demokratik kanalları da tıkadı. Toplumda, özellikle Kürdistan'da estirilen devlet terörü, bir bütün olarak illegaliteye it-

tiği Kürt hareketini şiddete de yöneltti.

1980 öncesinde illegalitede örgütlenmekle birlikte barışçıl ve kitlesel bir şekilde gelişen Kürt hareketinin tırpanlanması, toplumun şiddet temelinde kutuplaşmasına ve Kürtlerin önemli bir kesiminin PKK'ye yönelmesine neden oldu.

PKK, ayrıntılı bir değerlendirme ile ortaya çıkacak getirileri, götürüleri ve nedenleri bir yana, günümüze dek sürdürdüğü silahlı mücadele ile kuzey Kürdistan'da etkili bir güce ulaşmış, Devlet de PKK'nın silahlı mücadelesini gerekçe yaparak demokratikleşmeyi ötelemiş, statükoyu, askeri vesayeti tahkim etmiş, toplumda ırkçılığı, şovenizmi derinleştirmiştir.

Devlet, binlerce köyün yakılıp yıkılması ve halkın sürülmesi, faili meçhul cinayetlerle

Kürdistan'ın Kürtsüzleştirilmesi politikasını sürdürmüş, Yürüttüğü bu kirli savaş nedeniyle oluşacak iç vedaş-uluslararası baskıların hafifletilmesi için PKK'nın silahlı mücadelesini "terör" olarak nitelemiş ve "meşru" zemin olarak kullanmıştır.

Devlet terörü PKK'yi büyütmüş, PKK'nın silahlı mücadelesi ise devletin militarist çarkını güçlendirmiştir.

Ancak, geçmişin iç ve dış dengeleri üzerinde şekillenen bu politikalar artık sürdürülemez olmuştur.

Bu gün artık iki kutuplu dünya yok.

SSCB ve sosyalist sistemin çökmesinin ardından başlayan değişim rüzgarları, orta Avrupa'dan sonra Afrika ve Ortadoğu'da fırtınalara dönüşmekte, statüko çökmektedir.

Türkiye'nin Avrupa birliği ile başlattığı süreç AK Parti iktidarı ile hızlı bir reform sürecine dönüşürken, Irak'ta Saddam rejimi çökmüş, Suriye iç savaşa sürüklenmiş, İran ise uluslararası tecridin yanı sıra değişim fırtınasının semalarında patlamasını bekler olmuştur.

Gelinen aşamada Türk devletinin ret inkar ve asimilasyon politikalarının sonuç vermeyeceği, Kürt halkının özgürlük talep-

lerini bastırmanın, bu coğrafyada zorla tek ulus yaratma projesinin gerçekleştirilmesinin mümkün olmayacağı anlaşılmış ve Türkiye politikalarını esnetmek zorunda kalmıştır.

Gerek küreselleşme süreci ve gelişen teknolojinin yarattığı olanaklar, Ortadoğu'da esen değişim rüzgarlarının emredici gücü, gerekse Kürt halkının bu güne dek yürüttüğü mücadele, statükoyu sürdürmenin, eski, ret, inkar ve imha politikasının sürdürülebilmesini olanaksızlaştırmış, Türkiye bunu kavramak zorunda kalmıştır.

Bu değişikliğin en önemli nedeni Kuzey Kürdistan'da yürütülen direnişin yanı sıra, Güney Kürdistan federe bölgesi gerçekliği olmuştur.

Kürtler Güney Kürdistan'da kendi öz yönetimlerini oluşturmuş, Kerkük gibi Kürdistan'ın geri kalan bölgesi ile ilgili sorunlar devam etmekle birlikte, ülkemizin bu parçasında hemen her alanda gurur verici yeniden inşa süreci başlamıştır. Kürdistan bayrağı ülkenin her yanında özgürce dalgalanmakta, parlamentosu, pêşmerge gücü, diplomasisi, ekonomik gelişimi ile eğitim ve kültür alanındaki atılımlarıyla bir cazibe merkezi olarak tüm dünyanın ilgisini hak eder noktaya gelmiştir.

Gerek küreselleşme süreci ve gelişen teknolojinin yarattığı olanaklar, Ortadoğu'da esen değişim rüzgarlarının emredici gücü, gerekse Kürt halkının bu güne dek yürüttüğü mücadele, statükoyu sürdürmenin, eski, ret, inkar ve imha politikasının sürdürülebilmesini olanaksızlaştırmış, Türkiye bunu kavramak zorunda kalmıştır.

Nitekim AK Parti iktidarı, 2005 yılında Başbakan Recep Tayip Erdoğan'ın ağzından Kürt sorununu tanıdığını ifade etmiş, yeni bir sürecin başladığının işaretlerini vermiştir.

Başbakan Erdoğan, Ağustos 2005 tarihinde Diyarbakır'da, Kürt sorununun demokrasiden geri adım atılmadan

çözüleceğini ifade diyor ve "Kürt sorunu bu milletin bir parçasının değil, hepsinin sorunudur. Benim de sorunumdur" diyordu.

Bu konuşmanın ardından Kürt sorunu hemen her boyutuyla tartışılır oldu.

Bir devlet kanalı (TRT 6) 24 saat Kürtçe yayın yapmaya başladı.

Bunu 29 Temmuz 2009 tarihinde İçişleri Bakanı Beşir Atalay'ın açıkladığı "Kürt açılımı" izledi.

Kimi üniversitelerde Kürtçe bölümler açıldı.

Devletin geleneksel inkar politikası aşındı, Kürt meselesi tartışılır oldu, farklı farklı çözüm önerileri konuşulmaya başlandı.

Türkiye'de iktidar kutuplaşmasının sertleşmesi dönemi...

90'lı yıllarda Türk ekonomisi ve siyasetinin içine girdiği bunalım ve çürüme, değişim ve yenilik arayışlarını gün yüzüne çıkardı.

Halk, yapılan seçimlerde statükocu tüm eski partileri sandığa gömdü, neredeyse sildi.

2002 seçimlerinde ilk kez seçmen önüne çıkan AK Parti'nin yüzde 35'e yakın bir oy alarak iktidara gelmesi statükocu militarist kesimi harekete geçirdi.

İktidarı paylaşmaya yanaşmayan statükocu Militarist -Kemalist kesim ile, AK Parti arasında başlayan mücadele bir dizi "darbe" tehdidi ile devam etse de sonuçta dışarıda ABD-AB ve içeride değişim özlemi içinde olan halk desteğini alan AK Parti iktidarının başarısıyla sonuçlandı.

Bu arada, Öcalan 1999 yılında yakalanarak İmralı adasına konmuştur. Ateşkes yürürlükte ancak Kürt sorununun çözümünde hiçbir ilerleme sağlanmamıştır.

Bu dönemde Türkiye'de henüz militarist-Kemalist kesim gücünü koruyor İmralı ile ilişkileri ise askerler sağlıyordu.

Militarist kesimin AK Parti iktidarını devirme planlarını yaptığı 2004 ve sonrasında ise PKK yeniden çatışma sürecini başlatıyordu...

Statükocu militarist kesimlerle AK Parti iktidarı arasında baş gösteren iktidar kapış-

ması tırmanıyordu..

Derin devlet olarak adlandırılan, statükocu militarist Kemalist kesimin hazırladığı “Kaos planı” çerçevesinde arttırılan şiddet eylemleri, şaibeli karakol baskınları, artan sokak eylemleri, PKK basını tarafından “AKP faşizmi”ni, “soykırımcı AKP” yi devirme çabası olarak açıklanıyor, hükümetin açılım politikaları kapsamında attığı her olumlu adımı boşa çıkaran, sert söylemler geliştiriliyordu.

Bu durum devam ederken hükümetin başlattığı ve giderek derinleştirdiği, Ergenekon ve JİTEM-davaları, darbe planlarının deşifre edilmesi ve sorumlularının tek tek tutuklanması, nihayetinde eski genel kurmay başkanları dahil çok sayıda generalin tutuklanması ile yeni bir süreç başlıyor, yapılan yasal - anayasal düzenlemeler ve 12 eylül referandumu ile statükocuların temel dayanağı olan adli ve askeri vesayet geriletiliyordu...

İmralı Cezaevinin yönetimi de artık askerinin değil, sivil idarenin, yani hükümetin denetimine geçiyordu.

Oslo Süreci ve ‘alan hakimiyeti’ stratejisi;

Türkiye Cumhuriyeti Haziran 2011 seçimlerini geride bırakıyor AK Parti yüzde 50 oyla birinci parti oluyor, ancak seçimde CHP Ergenekon tutuklularından, BDP ise Hatip Dicle’nin de içinde bulunduğu kimi KCK tutuklularını aday gösterilmesi yeni bir kriz olarak siyaseti kilitliyordu.

CHP ve BDP seçilen tutuklu vekiller salıverilinceye kadar “yemin” etmeyerek parlamentoyu kilitleyeceklerini ifade ediyor ortam yeniden geriliyordu.

Ancak kısa bir süre sonra CHP geri adım atıyor, bunu 6 Temmuz 2011 de avukatlarıyla görüşen Öcalan’ın talimatlarına uyan BDP izliyordu.

Öcalan yaptığı açıklamada, bir dizi görüşmenin yapıldığını, heyetlerle yapılan görüşmelerde pek çok konuda mutabakata varıldığını aktarıyor “konuşma, tartışma aşamasını” bitirmiş olduklarını artık “pratik

adımların atılması” aşamasında olduklarını belirtiyor ve 15 Temmuz’u işaret ediyordu “15 Temmuz’a kadar benimle tekrar görüşmeye gelecekler. Bu görüşmede pratik adımları hayata geçiremeyeceklerini beyan ederlerse ondan sonrası devrimci halk savaşı devreye girer. Fakat 15 Temmuz’a kadar benimle görüşüp ‘biz bu pratik aşamaya geçeceğiz, pratik adımları atacağız, demokratik çözüm gelişecek’ derlerse o zaman ben de elimden geleni yapar, rolümü oynarım.” diyordu.

Öcalan 6 Temmuz’da yapılan bir sonraki görüşmesinde heyetle yapılacak görüşmenin erken gerçekleştiğini aktarıyor “artık benim için 15 Temmuz’un bir hükmü ve bir anlamı kalmamıştır.” diyor; heyetle yapılan görüşmelerde “barış Konseyi”nin , “Anayasa Konseyi”nin kurulması gibi pek çok konuda anlaşmaya varıldığını ifade ediyordu.

Daha sonra şaibeli bir şekilde basına servis edilen bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla sadece MİT yetkilileri ile Öcalan arasında değil, Kandil ve Avrupa’da PKK ileri gelenleri ile de çeşitli defalar görüşmeler yapılmış nihayetinde protokoller hazırlanmıştı.

Ancak 14 Temmuz 2011 tarihinde PKK Silvan saldırısını gerçekleştiriyor ve aynı anda Demokratik Toplum Kongresi’nde “demokratik özerklik” ilan ediliyor, KCK yürütme kurulu üyesi Duran Kalkan’ın ifadesiyle “devrimci halk savaşı” denilen yeni bir süreç başlatılıyordu. Kürt sorununun savaşıyla çözümünün esas alındığı “alan hakimiyeti” stratejisiyle yeniden çatışmaların başlatıldığı ilan ediliyordu.

Öcalan ise “Her iki tarafın beni taşıyon olarak kullanmasına son veriyorum. Bugün itibariyle buna son veriyorum. Benim yapacaklarım bitti. Bundan sonra benim rolümü sürdürmem için sağlık, güvenlik ve özgür hareket alanının sağlanması gerekiyor.” diyerek tepkisini ifade ediyordu.

Anlaşılan “barış” görüşmeleri yapan Öcalan’ın 13 askerin öldürüldüğü Silvan olayıyla baypas edilmiş, şiddet yeniden tırmanmıştı...

Aynı dönemde Suriye’de tırmanan iç

savaş, İran, Suriye ve Irak'ta Maliki yönetiminin AK Parti iktidarının izlediği dış politikasının geriletilmesine yönelik çabaları da gün ışığına çıkmıştı.

PSK olarak, biz de, geçmişte olduğu gibi bugün de Kürt sorununun silahlı çözümü olmadığını söyledik. PKK'nin silahlı mücadeleye son vermesini, silahları tümünden bırakmasını savunduk.

Bir yandan Türkiye, Suudi Arabistan, Katar, Ürdün ABD ve müttefikleri, NATO ve Avrupa ülkelerinin oluşturduğu eksen, öte yandan İran, Suriye, Lübnan Hizbullah'ı ve kısmen Maliki hükümeti Çin, Rusya ve Venezüella gibi ülkelerin oluşturduğu eksen Suriye'de kıran kırana çatışmaktadır.

Suriye'de başlayan iç savaşın su yüzüne çıkardığı bu kutuplaşma ile PKK'nin bölge devletleriyle olan ilişkileri tekrar savaş pozisyonuna geçmesinin nedenlerinden biri olmuştur.

İçeride statükocu militarist kesim, dışarıda ise İran, Irak'ta Maliki yönetimi ve Suriye'de Esat Rejimi AK Partiyi geriletme çabası içindeyken, PKK'nin Öcalan'a rağmen şiddeti tırmandırmasının nedenleri KCK Yürütme konseyi üyesi Duran Kalkan tarafından şu şekilde ifade edilmiştir; "Kuşkusuz içinde bulunduğumuz süreç bir çözüm sürecidir. Fakat geçmişte olduğu gibi siyasi çözüm süreci değil, askeri çözüm sürecidir. Biz iki yıl önce stratejik değişiklik yaptık. Artık mevcut AKP yönetimi devam ettikçe Kürt sorununun siyasi çözümünün gerçekleşmeyeceği kanaatine vardık. Dolayısıyla da AKP'yi siyasi yenilgiye uğratacak aktif bir mücadele konumuna geçtik, strateji değiştirdik."

Bu döneme, yoğun askeri operasyonlar, gerilla ve asker cenazeleri, tutuklamalar, bombalı saldırılar, linç girişimleri, artan

ırkçı, şoven saldırılar, basın önünde BDP milletvekillerinin gerillalarla kucaklaşması üzerine koparılan fırtına, BDP'nin kapatılabileceğine yönelik tehditler ve İdam cezasının yeniden tartışmaya başlanması gibi iç karartan gelişmelere ceza evlerindeki tutukluların başlattığı açlık grevlerinin yarattığı gerilim ekleniyordu...

Fakat, Öcalan'ın tecrit koşullarının düzeltilmesi, ana dilde savunma ve eğitim gibi taleplerle 68 gün devam eden ve ölüm orucuna dönüştürülen eylemler uzun zamandır görüşme yapmayan Öcalan'ın kardeşi ile görüşüp "eylemi bitirin" sözleri ile sonlandırıldı.

Son süreç; silahların tekrar susması ve giderek bırakılması dönemi...

Cezaevlerinde ölüm orucuna dönüşen açlık grevlerinin sonlandırılması ile birlikte MİT başkanı Hakan Fidan başkanlığında bir heyet ile Öcalan arasında "İmralı süreci", "barış süreci", "çözüm süreci" gibi adlandırmalarla yürütülen yeni bir süreç başlatıldı.

Bu süreci Başbakan Erdoğan "Amacımız PKK'ye silah bıraktırmak..." sözleriyle açıkladı, sonra da adına 'çözüm süreci' dedi..

CHP ve MHP gibi muhalefet partilerinin sert çıkışlarına rağmen kamuoyu iddia edilen aksine, büyük bir ekseriyetle sorunun çözümüne yönelik olarak hükümetin MİT kanalıyla yürüttüğü "diyalog" çabasını olumlu karşıladı.

PSK olarak, biz de, geçmişte olduğu gibi bugün de Kürt sorununun silahlı çözümü olmadığını söyledik. PKK'nin silahlı mücadeleye son vermesini, silahları tümünden bırakmasını savunduk.

Elbette her türlü zulme, sömürü ve haksızlığa karşı mücadele etmek en temel haklardan birisidir. Ama mücadelenin her halükarda silaha indirgenmesini doğru bulmuyoruz.

Kimi "hınk" deyininin PKK'nin silahlı gücünü, Kürt halkı açısından bir sigorta ola-

rak göstermesini de anlamsız buluyoruz.

Zira PKK'nin silahlı gücü; 4000 köyün yakılıp yıkılmasını, işlenen binlerce faili meçhul cinayeti, Kürdistan coğrafyasının yangın yerine çevrilmesini, yüz binlerce Kürdistanlının metropollere sürülmesini,

?PKK'nin yürüttüğü silahlı mücadele miyadını doldurmuştur. Silahlı mücadele, hem uluslararası koşullarla, hem ülke gerçekleriyle, hem de PKK'nin önüne koyduğu son programatik hedeflerle uyuşmuyor.

yaklaşık 40 bin PKK militanının yaşamını yitirmesini, binlerce KCK'linin tutuklanmasını, hata Öcalan'ın bile yakalanıp İmralı cezaevine konmasını engelleyemedi.

PKK'nin yürüttüğü silahlı mücadele miyadını doldurmuştur. Silahlı mücadele, hem uluslararası koşullarla, hem ülke gerçekleriyle, hem de PKK'nin önüne koyduğu son programatik hedeflerle uyuşmuyor. Zira silahlı mücadele Türkiye'de statükocu militarist kesimin elini güçlendiren, Kürt sorununun barışçıl demokratik kanallarını tıkayan, sorunun tartışılmasını ve çözüm zemininin yaratılmasını dinamitleyen, Kürt siyaseti üzerindeki silahlı vesayetin sürmesine neden olan, demokratikleşmeyi engelleyen bir role dönüşmüştür. Bu durum Kürd sorununun barışçıl ve diyalog yoluyla çözümünü de geciktiriyor, bölgedeki statüyü koruyan gerici ittifakların işine yarıyor.

Bu nedenle PKK'nin ateşkes ilan edip güçlerini sınırların dışına çıkartması olumludur ve bu yöndeki çabaları destekliyoruz.

Öcalan- MİT Diyalogu;

İmralı'da yapılan MİT- Öcalan görüşmelerine, başlangıçta Ahmet Türk, Pervin Buldan ve Altan Tan sonra Sırrı Süreyya Önder ve BDP eş genel başkanı Selahattin Demirtaş'tan oluşan BDP'den bir heyetin de eklenmesi ve dışarıya ulaşan haberler yeni bir

sürecin olgunlaştırıldığını gösterdi.

Öcalan 2013 Newroz'unda kamuoyuna okunan mesajında, diğer açıklamaları bir yana, "Bugün artık yeni bir Türkiye'ye, yeni bir Ortadoğu'ya ve yeni bir geleceğe uyanıyoruz", "Artık silahlar sussun, fikirler ve siyasetler konuşsun" noktasına geldik. "Ben, bu çağrıma kulak veren milyonların şahitliğinde diyorum ki; artık yeni bir dönem başlıyor, silah değil, siyaset öne çıkıyor. Artık silahlı unsurlarımızın sınır ötesine çekilmesi aşamasına gelinmiştir." diyordu.

Öcalan'ın mektubunda yer alan ve eleştiriyi hak eden diğer görüşleri üzerinde şimdilik durmaya gerek yok, zira esas olan silahların susturulması ve silahlı unsurların sınır ötesine çekilmesi yönündeki açıklamasıdır.

Beklendiği gibi PKK kısa bir sürede Öcalan'ın görüşlerine uyacağını ve silahları susturup güçlerini sınır dışına çekeceğini açıkladı.

Ve kısa bir sürede PKK güçleri çekilmeye başladılar.

Bilindiği gibi Öcalan yakalandığında da benzer bir süreç yaşanmış PKK güçlerini Güney Kürdistan'a çekmişti. Ancak, O zaman Devleti yönetenler silahların tümünden bırakılması için atılması gerekli herhangi bir adım atmamıştı. Nihayetinde PKK yıllar sonra tekrar savaş pozisyonuna geçmişti.

Hükümet Öcalan ile geliştirilen bu süreçte amaçlarının "PKK ye silahları tümünden bıraktırmak" olduğunu vurguluyor. Gerçekten samimi bir gayret gösterilmesi halinde bunun mümkün olduğunu, iç ve dış koşulların müsait olduğunu söyleyebiliriz.

PKK ise bu süreci her zamanki gibi allayıp pulluyor ve özellikle, Öcalan'ın başlattığına vurgu yaparak Kürd sorununu çözecek bir "müzakere süreci olarak propaganda ediyor.

Ortada MİT ile Öcalan arasında bir müzakere olduğu açık ancak bu müzakere Kürt sorununun çözümüne yönelik değil, PKK'nin silahlı mücadelesinin sonlandırıl-

masına yönelik bir müzakeredir.

Zira başbakan TRT 6 ve benzeri birkaç adımın ardından artık “Kürt sorunu yoktur, benim kürt vatandaşlarımın sorunu vardır” diyerek kolektif hakları düşünmediğini ortaya koymuştu.

Erdoğan da devletin geleneksel politikasına

PKK’nin silahlı mücadelesinin sonlanması olumludur, ancak silahların tümünden devre dışı kalması Kürt sorununun çözümü değil, kendisi de çözüm önünde engel olan bir basamağın geçilmesidir.

Bu yüzden süreci “barış süreci” olarak adlandırmak gerçekleri yansıtmamaktadır. Bu anlamda yapılacak “barış” Kürt halkıyla yapılan barış değildir.

dönüyor ve Kürt sorununu PKK ile özdeşleştiriyor ve çözümü PKK’nin silahsızlandırılması ve bireysel haklarla sınırlıyor.

Öncelikli olarak Türk devletinin PKK ile diyalog yolunu seçmesi, Öcalan’ı muhatap alarak görüşmesi, diyalogla sorunun çözümüne yönelmesi olumludur.

Kuşkusuz silah kullanan PKK’dır ve silahların susturulması ve tümünden bırakılmasının muhatapı da PKK’dır.

Bu sürecin PKK’nin silah bırakması ile sonuçlanması, legal demokratik kanallarının açılması Kürt siyasetinin normalleşmesine de imkan yaratacaktır.

Bu konuda öncelikli olarak hükümet cesur olmalı. Devletin geleneksel politikalarını ve söylemini bir kenara bırakmalı ve silahların bırakılmasını teşvik eden adımları hızla atmalıdır.

PKK ve Öcalan’la yürütülen görüşmeler artık, kapalı kapılar ardında ve MİT eliyle yürütülmemeli, süreç şeffaf hale getirilmeli ve direkt siyasi bir muhatap tarafından sürdürülmelidir.

Hükümet ve PKK bu süreci “çözüm” süreci olarak adlandırmaktadır...

Oysa Kürt sorununun çözümü eşitlik

esas alınmadan, Kürt halkının temel hakları teslim edilmeden çözüme kavuşturulamayacağı gibi Kürt halkının ulus olmaktan kaynaklı kolektif haklarını savunmayanlar ile varılacak bir uzlaşma da hiçbir şeyi çözmeyecektir.

Bu nedenle Kürt sorunun çözümünde tek başına bir kişi veya örgüt değil Kürt halkının kendisi ve somutta tüm örgüt ve çevreleri muhataptır.

Bu kapsamda PSK Kürt sorunun çözümünde bir taraftır ve muhataptır.

Gerçek barış, Kürt halkı ile devletin barışması...

Kürt sorunundan kaynaklı olarak meydana gelen isyan-başkaldırı, düşük yoğunluklu savaş hali Türkiye cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana vardır. Sürekli olarak devam edegelmiştir.

Bu durumun nedeni Kürdistan’ın sömürge koşullarında tutulması ve Kürt halkının hak ve özgürlüklerinin gasp edilmesidir.

PKK eliyle yürütülen silahlı mücadelenin sonlandırılıyor olması Kürt halkının ulus-ülke gerçekliğine dayalı haklarının teslim edilmesi demek değildir.

Kürt sorunu PKK’dan önce de vardı, sonra da olacaktır.

Sorunu PKK’nin silahlı mücadelesine indirgemek ve PKK ile barışarak “çözüm” edebiyatı yapmak kendi kendini kandırmaktır.

PKK’nin silahlı mücadelesinin sonlanması olumludur, ancak silahların tümünden devre dışı kalması Kürt sorununun çözümü değil, kendisi de çözüm önünde engel olan bir basamağın geçilmesidir.

Bu yüzden süreci “barış süreci” olarak adlandırmak gerçekleri yansıtmamaktadır. Bu anlamda yapılacak “barış” Kürt halkıyla yapılan barış değildir.

Bize göre Kürt halkı ile barış ancak onun ulusal ve demokratik haklarının teslim edilmesiyle mümkün olacaktır.

PSK olarak, Kürt halkının ulusal demokratik haklarını; halkımızın kendi kaderini özgürce tayin etmesi ve Kürt halkının kendi kendisini yönetmesi olarak özetliyoruz.

Kürt halkının, Türkiye halklarıyla demokratik bir birliği seçmeye karar vermesi halinde birlik eşit haklara sahip federasyon biçiminde olmalıdır.

Bunun için;

-Kürdistan ayrı bir cumhuriyet halinde örgütlenmeli, temel ve uygulama yasaları olmalıdır;

-Kürdistan'da bir parlamento olmalı, üyeleri, barajsız, demokratik ve nispi seçim sistemi ile seçilerek gelmeli ve kendi yetki alanı ile ilgili yasama faaliyetini yürütmeli,

-Hükümeti ve her alanda idari birimleri olmalı ve bunlar açık şeffaf ve denetlenebilir idari hizmetleri yerine getirmeli,

-Yargı organları olmalı ve yargısal faaliyet bu organlar eliyle yürütülmeli,

-Kürdistan'da yaşayan tüm etnik ve dini grup ve halkların tüm hakları güvenceye alınmalı,

-Her bakımdan Türkiye ile eşit haklara sahip bulunmalıdır.

Bu bakımdan, Türkiye bugün yeniden yapılanmanın eşiğindedir. Kitlelerin değişim ve çözüm yönündeki talepleri güçlüdür.

İlk kez sivil bir anayasa yapılması için

koşullar oluşmuş, statükocu militarist kesim geriletilmiş, askeri vesayet kırılmıştır.

Bu süreç Türkiye'de yukarıda izah ettiğimiz biçimde Kürt sorununun kalıcı bir şekilde çözüme kavuşturulması için de imkanlar sunmaktadır.

Türkiye'yi yönetenlerin cesur davranması halinde yeni anayasa Kürt sorununun çözümünü kapsayacak bir tarzda yapılabilir.

Bunun için;

-Anayasa, Türkiye'nin çok uluslu, çok kültürlü ve çok dilli gerçeğine uygun Kürt halkının varlığı ve kimliğini tanıyan,

-Türkiye ve Kürdistan'da yaşayan Asuri-Süryani, Ermeni, Laz, Gürcü, Alevi, Hristiyan, Musevi, Arap, Çerkez, Türkmen, Mıhallemi, Ezidi, Romanlar gibi halklar ve kültürler ile İslami grup ve cemaatlerin, özce tüm etnik ve dini kesimlerin dil, kültür, eğitim ve ibadet gibi tüm haklarını güvenceye alan,

-Kürtçeyi ikinci resmi dil olarak kabul eden,

-Ve ademi merkezîyetçi, yukarıda açıkladığımız Federal yapılanmayı hedefleyen bir anlayışla yapılacak bir anayasa kalıcı barışa götürebilir.

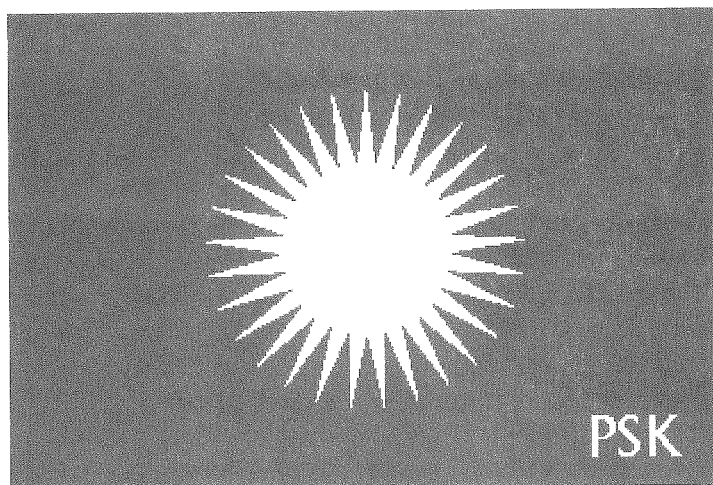
17 Haziran 2013

PSK-Kürdistan Sosyalist Partisi

DEKLERASYON

PSK;

Aştîyeke rasteqîn ya bi Gelê Kurd
re, bi naskirina mafên wê yê nete-
weyî û demokratîk dikare pêk were.

Gelê Kurd, li Rojhilata Navîn gelekî herî kevnare ye.

Gelê Kurd ku nufusa wê bitîrî 40 milyonî ye, li ser axa welatê xwe yê parçekirî Kurdistanê ku ji aliyê Tîrkiye, Îran, Iraq û Suriyeyê ve hatiye parvekirin, dijî.

Pirsgirêka kurd ku di vê serdemê de mijara nîqaşê ye, di esasê xwe de; parçekirin û dagirkirina Kurdistanê ye, binpêkirina maf û azadiya ne û pêşlêgirtina xweidarekirina Gelê Kurd e.

Kurdistan, cara ewil di navbera dewletên Osmanî û Sefewî-Îranê de bi Peymana Qesrî Şîrin ku di 17ê Gulana 1639an de hat îmzekirin, hat dubeşkirin. Piştî jî, piştî ku dewleta Osmaniyan di Şerê Dinyayê yê yekan de têk çû, axa Kurdistanê carek din li ser Tîrkiye, Iraq û Suriyeyê hat parvekirin.

Dewleta Osmaniyan, di 200 salên xwe yê dawî de li Kurdistanê di çarçoveya polîtîkayên merkezîbûnê de gav bi gav dawî desthiladariya herêmî yê mîritiyê kurdan anîn û ev yek bû sedemê çendîn serhildanên Gelê Kurd.

Piştî têkçûna Dewleta Osmaniyan ya di Şerê Dinyayê yê Yekan de, di beşeke wê de Komara Tîrkiyê hat avakirin.

Herçendî hîmdarên Komara Tîrk di pêvajoya destpêkê de bi kurdan

re lihev kiribin û di vê çarçoveyê de sozê we-
latekî hevbeş û wekhev dabîn kurdan jî, lê piştî
ku bi Peymana Lozanê hebûna xwe mîsoger
kirin, Mistefa Kemal bi tevî hevalên xwe ji
wan soz û qewlên xwe poşman bûn û dest bi
polîtîkayên înkâr û tunekirinê kirin. Ew roj bû
despêka pêvajoyeka hov ya kuştin, qirkirin û
tunekirinê ku heta nuha jî didome.

**Bi qasî ku terora dewletê PKKê
bihêz kir û mezin kiriye, şerê çekdarî yê
PKKê jî çerxa mîlîtarîst ya dewletê bi-
hêztir kiriye.**

**Lê, ew polîtîkayên ku li gor mêzîna der û
hundir ya raboriyê hatibû saz kirin, êdî
bi vî awayî nameşin.**

Rejîma Kemalîst ku hemû mafên kurdan yê
neteweyî û mirovî bînpê kiriye û hê jî dike,
ev 90 sal e ku Kurdistanê kiriye meydana şer
û gogek ji agir. Hê di dema Osmaniyan de jî
aliyê Partiya Îtîhat û Terakî ve polîtîkayên
“Tirkîkirin”ê hatin despêkirin û piştî avaki-
rina Komarê, heman zîhnîyetê bi armanca
afirandina “netewe-dewlet”ê yekreng li
seranserê Tirkiye û Kurdistanê dest bi helan-
din û tunekirina netewe, kêmnîetewe, çand û
olên cuda hat kirin. Armanca sereke jî ew bû
ku Kurdistanê ji kurdan xalî bikî. Lê, Gelê
Kurd li hember hemû êrîşên hovane û polî-
tîkayên helandinê û tunekirinê serî netewand
û berxwedaneke bêhempa nîşan da.

Ew serîhildan û berxwedana kurdan heta nuha
jî didome. Pirdîgirêka Kurd/Kurdistanê, hê jî
pîrsîrêka sereke ya Tirkiyeyê ye.

Bi Derbeya Leşkerî ya 12ê Îlona 1980yî li
Tirkiyeyê rejîmeke mîlîtarîst û faşîst hat saz-
kirin û bi vê yekê, hin hêmahiyên demokra-
tîk ku hebûn jî, hatin desteser kirin. Şîdet û
terora dewletê ku li seranserê Tirkiyeyê û bi
taybet jî li Kurdistanê bi şeweyeke hovane
hat bikaranîn, beşek ji tevgera Kurd kaşê ola-
xên bi şîdetê kir.

Ev polîtîkayên hovane û terora dewletê
hemû rê û olaxên demokratîk û eşkere yê
tekoşînê li ber kurdan dan xitimandin û yek

rêyek vekirî hêştin ku ew jî, piştî girîdayîna li
şerê çekdarî bû ku ji aliyê PKKê ve hatibû
destpêkirin.

Bê ku sedem, feyde û zerara wê binirxînî,
PKKê bi destpêkirina tekoşîna bi şerê çek-
darî ku nêzîgî 30 salî ye didomîne, li Bakurê
Kurdistanê bûye hêzeke bandordar. Dewletê
jî, heta nuha şerê çekdarî yê PKKê wek hin-
ceta pêşîlêgirtina demokratîzekirina ci-
vakê, parastina sitstukoyê, wesayeta
leşkerî û kûrtîrkirina nijadpersetiye nîşan
daye.

Dewleta Tirk, bi heman hincetê bi heza-
ran gund daye şewtandin, bi milyonan
Kurd daye koçber kirin, bi deh hezaran
Kurd qetil kiriye, bi serd hezarak Kurd di
çerxên êşkencan de derbas kiriye û zin-
danî kiriye. Da ku van kiryarên xwe yê
hovane li xwe helal bike û di taxa navnete-
weyî de ji xwe re zemîneke “meşrû” peyda
bike jî, şerê çekdarî yê PKKê wek teror daye
nîşandan û qebûl kirin.

Bi qasî ku terora dewletê PKKê bihêz kir û
mezin kiriye, şerê çekdarî yê PKKê jî çerxa
mîlîtarîst ya dewletê bihêztir kiriye.

Lê, ew polîtîkayên ku li gor mêzîna der û
hundir ya raboriyê hatibû saz kirin, êdî bi vî
awayî nameşin.

Êdî ew dinyaya dûbask ku di wextê xwe de
hebû, nemaye.

Ew ba û pêla guhertinê ku piştî têkçûna Sîs-
tema Sosyalîst hat despêkirin, piştî beşek ji
Ewropaya Navîn û Rojhilatê Ewropayê nuha
jî li Efrîqa û Rojhilata Navîn bûye baxoz û
pêl bi pêl statukoyên heyî hildîweşîne.

Pêvajoya bi Yekîtiya Ewropayê re, bi dest-
hilatdariya Hikumeta AKPê re, li Tirkiyeyê
bû despêka pêvajoya guhertinê. Li Iraqê Re-
jîma Beas hat hilweşandin, Suriye kaşê şerê
navxweyî hatiye kirin, Îran ligel zext û ban-
dora derve herweha bi pêla mixalefeta navx-
weyî re jî rû bi rû ye û dîr-nêzîg dê ev pêl di
bin qonaxa rejîma hov de biteqe.

Êdî hatiye fêmkirin ku dewleta Tirk, bi po-
lîtîkayên red, înkâr û tunekirinê nikare li
Kurdistanê bi ser bikeve û pêşî daxwaz û
tekoşîna Gelê Kurd bigire. Ji ber vê rastiye
jî neçar maye ku polîtîkayên xwe nermtir

bike û bighûrîne.

Sedemê vê guhertinê jî, ligel tekoşîn û berxwedana li bakurê Kurdistanê herweha pêşkeftin û deskeftiyên li Başûrê Kurdistanê ne. Herçendî pîrsgirêka wek Kerkûk û deverên din yên Kurdistanê hê çareser nebûbin jî, lê kurdan li Başûrê Kurdistanê desthilatdariya xwe bidest xistine û dest avakirina welat ki-

herweha, di wê demê de hêzên mîlîtarîst yên Kemalîst hê hêza xwe winda nekiribû û Gravê Îmraliyê di bin hukmê wan de bû.

Ew hêzên mîlîtarîst ku li ser hilweşandina Hikumeta AKPê planan çêdikirin, di sala 2004an de carek din bi PKKê şer dan destpêkirin.

rine. Alaya Kurdistanê li her deverên welat hatiye daliqandin, bi tevî Parlamento, Hikumet, hêzên Pêşmerge, dîplomasiya navneteweyî, pêşkeftinên aborî, perwerdehî, çandî û hwd. bûye navendeke baldar ku bala hemû dinyayê dikişîne ser xwe.

Çi guhertin û pêşkeftinên li dinyayê û li Rojhilata Navîn û çî jî berxwedan û tekoşîna Gelê Kurd êdî nema ku dewleta Tirk bika-ribe bi politîkayên red, înkâr û tune kirinê pêşî li maf û azadiya Gelê Kurd bigire.

De usa ku Serokwezîrê Hikumeta AKPê Teyîp Erdogan di sala 2005an da li xwe mikur hat ku pîrsgirêka kurd qebûl dike û behsa pêvajoyeke nû kir.

Erdogan, di Tebaxa 2005an de di axaftina xwe ya li Amedê de ku pîrsgirêka kurd, ne tenê ya aliyek e, ya herkesî ye û ya wî bixwe ye.

Piştî wê axaftina Erdogan, pîrsgirêka kurd ji her aliyê xwe ve di raya giştî de hat nîqaşkirin.

Bi destê dewletê bi navê TRT 6 qenaleke televîzyonê hat vekirin ku 24 siet bi zimanê kurdî weşan dike.

Piştî vê, di 29ê Tîrmeha 2009an de ji aliyê Wezîrê Karê Hundir Beşîr Atalay ve hat ragihandin ku bi navê “pêvajoya rêlibervekirina pîrsgirêka kurd” pêvajoyek dane despêkirin.

Li hin zanîngehên li Kurdistanê beşên bi zimanê kurdî hatin vekirin.

Êdî ew politîkayên red û înkarinê pûç bûn, pîrsgirêka kurd dihat nîqaşkirin û cûr becûr şêwazên çareseriyê dihatin pêşniyarkirin.

Li Tirkîyeyê heyamê tundbûna bendben-diya desthilatdariyê...

Qeyran û rizandina ku di salên 1990î de Siyaset û aboriya Tirkîyeyê girt nav xwe, pêdiviya bi guhertin û nûbûnê derxist holê.

Ji ber vê pêdiviyê bû ku hemû partiyên kevn û statukoparêz, di hîlbijartinê de ji aliyê civakê ve nehatin tercîhkirin.

Piştî ku partiyeke nû wek AKPê di hîlbijartinê 2002an de bi sedî 35 dengên gel bû desthilatdar, hêzên mîlîtarîst û statukoparêz ketin nav tevgerê.

Ev yek bû destpêka şerê AKPê û hêzên mîlîtarîst û statukoparêz yên Kemalîst. Bi alîkariya Emerîka, Yekîtiya Ewropayê û civaka li Tirkîyeyê Hikumeta AKPê roj bi roj xurtir bû û desthilatiya xwe qewîtir kir.

Herçendî di wê demê de Ocalan li Gravê Îmraliyê girtî bû û PKKê şer dabû sekinandin jî, lê derbarê çareserkirina pîrsa kurd de çu pêngav nedihat avêtin.

Herweha, di wê demê de hêzên mîlîtarîst yên Kemalîst hê hêza xwe winda nekiribû û Gravê Îmraliyê di bin hukmê wan de bû.

Ew hêzên mîlîtarîst ku li ser hilweşandina Hikumeta AKPê planan çêdikirin, di sala 2004an de carek din bi PKKê şer dan destpêkirin.

Şerê desthilatdariyê yê navbera hêzên mîlîtarîst û statukoparêz û Hikumeta AKPê roj bi roj gurtir dibû...

Di çarçoveya wê “plana kaosê” ku ji aliyê hêzên mîlîtarîst û statukoparêz yên Kemalîst hatibû amadekirin, de pêla tundiye her diçû bilind dibû, çalekiyên li kolanan, êrişên bi guman yên wargehên leşkerî, helwesta PKKê ya li dijî pêngavên erênî ku ji aliyê Hikumeta AKPê ve dihatin avêtin û hwd.

Lê, Hikumeta AKPê ligel van hemû plan û êrişan paşde gav navêt, berovajî pêvajoya

dozên Ergenekon û JÎTEMê da despêkirin, gav bi gav planên hêzên mîlîtarîst û alîgirên wan eşkere kir, di vê çarçoveyê de bi sedan serbaz, general û heta serpirîştên giştî ketin ber lêpirsînê û hatin girtin û ev yek bû despêka pêvajoyek nû. Gav bi gav bandora hêzên mîlîtarîst ji

Piştîre bi şewyeke bi guman hat eşkerekirin ku di wê demê de ne tenê bi Ocalan re, rayedarên MÎTê herweha berpirsên PKKê yên Qendîl û Ewrûpayê re jî çendîn hevdîtîna pêk anîne û bi hev re protokol jî amade kirine.

gelek aliyan ve hat şikestin.

Wek di gelek waran de desthilatdariya Gravê Îmraliyê jî ket destê hikumetê û rayedarên sivil.

Pêvajoya Osloyê û stratejiya “serweriya deveran”;

Di hîlbijartinên 2011an de AKP carek din ji sedî 50 dengên gel girt û bû partiya yekem. Lê, hinek ji girtiyên doza KCKê û Ergenekonê ku ji aliyê BDPê, MHPê û CHPê ve wek namzet hatibûn nîşandan û wek parlamenter hatibûn hîlbijartin, bû kirîz û siyaseta Tirkîyeyê da xitimandin.

Parlamentêrên BDPê û CHPê şert danîn û gotin “heta ku ew parlamenter neyên serbestberdan, wê di wê sonda parlamenteriyê nexwînin”. Herçendî ev qeyran çend roj hat domkirin jî, lê ewil CHPê paşde gav avêt û piştîre jî, BDPê li ser fermana Ocalan, paşde gav avêt.

Ocalan, di peyama xwe ya ku bi rêka parêzerên xwe şandibû, de diyar kir ku bi rayedarên dewletê re çend hevdîtîna pêk anîne û li ser gelek mijaran lihev kirine. Herweha, dê heta 15ê Tîrmehê pêngavên erênî yên pratîk bîn avêtin. Di berdewamiya peyama xwe de diyar kir ku ger di vê navberê de pêngavên erênî yên pratîk neyên avêtin, wê demê hun ê şerê gel yê şoreşger bidin despêkirin.

Di 6ê Tîrmehê de carek din parêzer çûn ser-

dana Ocalan û piştî vegeerê peyama Ocalan eşkere kirin. Ocalan, di peyama xwe de diyar kir ku di vê navberê de carek din bi rayedarên dewletê re hevdîtîna pêk anîne û bi her awayî lihev kirine, ji ber vê yekê jî, êdî hukmê 15ê Tîrmehê nemaye. Lewra, wan li ser mijarên wek “konseya aşîtiyê”, “konseya destûrê” û wd. li hev kirine.

Piştîre bi şewyeke bi guman hat eşkerekirin ku di wê demê de ne tenê bi Ocalan re, rayedarên MÎTê herweha berpirsên PKKê yên Qendîl û Ewrûpayê re jî çendîn hevdîtîna pêk anîne û bi hev re protokol jî amade kirine.

Lê, di 14ê Tîrmehê de li bejahiya navçeya Farqînê di navbera çekdarên PKKê û artêşa tirk de şereke bi guman qewimî û 13 leşker hatin kuştin. Herweha, çî ecêb e ku di heman rojê de ji aliyê DTKê ve li Amedê “Xweseriya Demokratîk” hat îlankirin. Piştî van rûdanan jî, ji aliyê endamê konseya KCKê Duran Kalkan ve “şerê gel yê şoreşger” hat îlankirin. Bi vê pêvajoyê, PKKê ragihand ku ew, êdî ji vir pêve ji bo çareserkirina pîrsa kurd şer esas digirin û bi navê stratejiya “serweriya deveran” carek din şer êli Kurdistanê gurr bû.

Piştî van rûdanan, Ocalan nerazîbûna xwe eşkere kir û ragihand ku êdî, naxwaze herdu alî jî wî wek taşeron bikar bînin û weha got; “êdî tiştê ku ez bikim, nemaye û ji îro û pêve ez xwe paşde dikişînim.”

Tê fêmkirin ku bi kuştina 13 leşkerên li Farqînê û îlankirina “xweseriya demokratîk” hewldan û hevdîtîna Ocalan derketiye valahiyê û pêla şer carek din bilind bûye.

Herweha, di heman demê de şerê li Suriyeyê, helwesta Îranê û Hikumeta Malîkî ya li serûbinkirina polîtîyan derve yên hikumeta AKPê derketin holê.

Li aliyek xeta Tirkîye, Erebaştan, Katar, Urdun, Emerîka û gelek ji welatên Ewrûpa û li aliyê din jî Îran, Suriye, Hîzbullaha Lubnanê, beşek ji Hikumeta Malîkî, Çîn, Rusya û Venezuela bi ser Suriyeyê re şereke dijwar didomînin.

Berberiya van hêzan ku di şerê navxwe yê li Suriyeyê de eşkere bû û pêwendiyên PKKê

ya bi dewletên herêmê re PKKê neçar hêşt ku carek din şer germ bike.

Hewldanên hundir yên hêzên mîlîtarîst û statukoparêz û li derve jî yên Îran, Suriye beşek ji Hikumeta Malîkî ku dixwestin AKPê qels

bixin, PKKê jî

ligel nerazîbûna

Ocalan carek din

pêla şer bilind kir.

Duran Kalkan,

sedemê vê yekê

weha fîne ziman;

“Bê guman ev

pêvajo pêvajoya

çareseriyê ye. Lê,

ne pêvajoyeke siyasî, pêvajoya leşkerî ye. Me du sal berê di stratejiya xwe de guhertin pêk anî. Em gihîştin wê qenetê ku heta AKP li ser hikum be çareserîya siyasî pêk nayê. Ji ber vê yekê jî me stratejiyek daye ber xwe ku desthiladariya AKPê hilweşînin.”

De usa ku pêla tundiyê bilind bû; operasyonên leşkerî, cenazeyên Gerîla û leşkerên tir, girtina siyasîmedarên kurd, êrişên bombeyî, hewldanên lînçkirina kurdan, êrişên nijadperest, tehdîtkirina girtina BDPê, niqaşkirina cezayê îdamê, greva birçîbûnê ya girtiyên PKK û wd.

Piştî ku greva birçîbûnê ya girtiyên PKKê gihîşt roja 68an, Ocalan bi birayê xwe re peyamek şand û daxwaz ji girtiyan kir ku dawî li greva birçîbûnê bin. Wek tê zanîn di heman rojê de dawî li grevê hat anîn.

Pêvajoya dawî; dema sekinandina şer û destkişandina ji çekan...

Piştî dawîlêanîna li greva birçîbûnê ya li zindanan, di navbera heyeta MÎTê û Ocalan pêvajoyek nû hat despêkirin ku wek “Pêvajoya Îmrîaliyê”, “Pêvajoya Aştiyê”, “Pêvajoya Çareseriyê” hat binavkirin.

Ev pêvajo, ji aliyê Erdogan ve hat eşkerekirin ku armanca wan, çekên PKKê bidin danîn e û pişt re wek “Pêvajoya Çareseriyê” bi nav kir. Ligel ku MHPê û CHP êli hember pêvajoyê berteke dijwar nîşan dan jî, lê ew pêvajoya ku ji aliyê hikumetê bi destê MÎTê hatibû

despêkirin, bi giştî ji aliyê civakê ve bi şeweyeke erênî hat pêşwazîkirin.

Wek PSK, wek ku berê jî me digot; carek din me dubare kir ku pîrsgirêka kurd bi olaxên şer û tundiyê nayê çareserîkirin. Me daxwaz kir ku

divê PKK şerê çekdarî bide sekinandin û bi tevahî dest ji çek bikişîne.

Elbet li hember zilm, zordarî, neheqî û dagirkeriyê hemû rê û şewazên tekoşînê mafekî rewa ye. Lê, em vê yekê rast nabî-

nin ku hemû şewazên tekoşînê bi çek ve bê girêdan.

Herweha, em vê jî bîwate dibînin ku hin kes û alî, hêzên çekdar yên PKKê wek sîgorteya Gelê Kurd didin nîşandan.

Lewra, me dît ku hêzên çekdar yên PKKê nikaribûn pêşî li şewitandin û wêrankirina 4000 gundên kurdan, koçberkirina bi milyonan xelqê kurd, kuştina bi hezaran kurdên sîvîl û gerîlayên PKKê, girtin û êşkencekirina bi deh hezaran mîlîtan û siyasîmedarên KCKê, girtina Ocalan û çendîn zordariyên li hember Gelê Kurd bigirin.

Êdî dema şerê çekdarî nemaye. Tekoşîna bi şerê çekdarî, çi li gor şertên nav welat, li gor konjoktura li dinyayê û çi jî, li gor armanc û bernameya ku PKKê daye ber xwe, li hev nayê. Ji ber ku tekoşîna bi şerê çekdarî, zêdetir ji berjewendiyên hêzên statukoparêz re bi kar tê. Herweha, rê li ber şewazên demokratîk û aştiyane digire û çareserîya pîrsa kurd ya bi diyalog û olaxên demokratîk paşde dixe.

Ji ber vê yekê em agirbesa PKKê bi erênî dinirxînin û pişgiriya didin biryara paşvekişandina hêzên çekdar.

Diyaloga Ocalan û MÎTê;

Bi çundina heyetên BDPê ya Îmrîaliyê û eşkerebûna hin axaftin û diyalogan, hat dîtin ku hevdîtinên Ocalan û MÎTê di merhelyeke nû de ye û pêvajo hê zêdetir hatiye kemilan-

din.

Ocalan, di beşeke nameya xwe ku di New-roza 2013an ya li Amedê de, hat xwendin de weha digot; “Îro êdî em di Tirkîyeyeke nû, li Rojhilata Nevîneke nû çavên xwe vedikin. Em ketine qonaxek nû ku divê êdî çek bedeng bimînin, raman û siyaseta bi axifin. Ez li ber şahadiya bi milyonan ku guh didin vê banga min, dibêjim ku êdî heyameke nû dest pêkirîye, dema çekan xilas bûye, siyaseta derketîye pêş. Em ketine merhelaya ku divê êdî unsûrên me yê çekdar derkevin derveyê sînoran.

Pêwîst nake ku em li ser wan dîtinên Ocalan yê din ku di nameya xwe de anîbûn ziman û rexneyê heq dîkin, bisekinin û şîrove bikin. Lewra, ya giring ew bû ku şer bidin sekinandin û hêzên derxin derveyê sînoran.

Piştî vê banga Ocalan, rayedarên PKKê jî di demeke kin de bersîveke erênî dan û ragihandin ku bi gotina serokê xwe bikin û di vê çarçoveyê de pêngava ewil biryara agirbesê dan û piştî jî biryara paşdekişandina hêzên xwe yê çekdar dan. Û ji despêka meha Gulanê ve dest bi paşdekişandina hêzên kirine. Wek tê zanîn, piştî girtina Ocalan jî, pêvajoyeke bi vî rengî dest pê kiribû û PKKê hêzên xwe kişandibû Başûrê Kurdistanê. Lê di wê demê de rayedarên dewleta Tirk, ji bo bi tevahî dawî li şerê çekdarî bê, çu pêngaveke erênî neavêtin. Ji vê bonê jî, piştî 4-5 salan PKKê carek din dest bi şer kir.

Hikûmetê, ji aliyê xwe ve armanca hevdîtina bi Ocalan re wek; “bi tevahî dawîanîna li şerê PKKê” bi nav dîkir. Ger bi şeweyeke samîmî li piştî vê pêvajoyê bê sekinandin, rewşa navxweyî û derve jî ji vê yekê re guncav e.

PKKê jî ji aliyê xwe ve wek hercarî mezin dîkir, wek propaganda bikar dianî û digotin; “Ev pêvajoyê ji aliyê Ocalan ve hatiye despêkirin û ev pêvajoyê mizakereyên çareserkirina pîrsgirêka kurd e.”

Bi ya me jî rast e; di navbera Ocalan û MÎTê de mizakereyek heye. Lê, ne mizakereya çareserkirina pîrsgirêka kurd e, mizakerekirina devjêberdana şerê çekdarî yê PKKê ye.

Lewra, Erdogan ji aliyê xwe ve usa dizane ku bi vekirina TRT 6ê û çend gavên din pîrs-

girêka kurd hatiye çareserkirin. Jixwe vê yekê bi awahî anî ziman; Êdî pîrsgirêka kurd tune, pîrsgirêka hemwelatîyên min yê kurd heye.”

Erdogan jî, wek yê beriya xwe pîrsgirêka kurd bi PKKê ve girêdide û ji ber vê ye ku çareseriyê di tesfîyekirina çekdarên PKKê de dibîne.

Berî her tiştî pêngaveke erênî ye ku dewleta Tirk, wek muxatab Ocalan qebul kirîye û bi PKKê re diyalog daniye.

Bê guman yê ku çek di destan de ye û şer dike PKK ye, xweza ye ku ji bo devjêberdana çekan jî, muxatab PKK be.

Ger ev pêvajoyê bi devjêberdana çekan bi dawî bibe, dê ji bo çareserkirina pîrsgirêka kurd derfetên nû derkevin pêş û rê û olaxên tekoşîna legal, demokratîk bînin vekirin.

Ji bo vê jî, berî her tiştî divê hikûmet wêrek tevbigerê, dev ji wan polîtîkayên kevn berde û hin pêngavên berbiçav bavêje.

Divê naveroka wan hevdîtînan bi Ocalan û PKKê re ku ji aliyê rayedarên MÎTê ve li piştî deriyên tîrî meşandin, êdî dest biguhurîne û bi muxatabên siyasî re bînin domandin.

Hikûmet û PKK vê pêvajoyê wek pêvajoya “çareseriyê” bi nav dîkin...

Çareserkirina pîrsgirêka kurd, heta ku li ser esasê wekheviyê nebe û hemû mafên kurdan yê neteweyî neyê qebûlîkirin, ne mumkun e ku çareseriyê mayende bê peydaîkirin.

Ji ber vê yekê ye ku di çareserkirina pîrsgirêka kurd de ne tenê mirovek an rêxistînek, divê gelê kurd û rêxistîna û derdorên siyasî bînin muxatabgirtin.

Di vê çarçoveyê de di pêvajoya çareserkirina pîrsgirêka kurd de PSK jî aliyek e û muxatab e.

Asîtiya rasteqîn, lihevhatina Gelê Kurd û Dewletê ye...

Serîhildanên ku ji ber pîrsgirêka pêk hatine, ji despêka avakirina Komara Tirkîyeyê û heta nûha didomin.

Sedemên vê yekê jî, dagirkirina Kurdistanê û binpêkirina maf û azadiyên Gelê Kurd e.

Dawîlêanîna tekoşîna şerê çekdarî yê PKK nayê wê wateyê ku pîrsgirêka neteweyî ya kurd li ser esasê wekheviyê tê çareserkirin. Pîrsgirêka kurd/Kurdistanê beriya PKKê jî hebû, dê piştî PKKê jî hebe.

Girêdana pîrsgirêkê ya bi tekoşîna şerê çekdarî yê PKK ve jixwe rast nîn e, lihevhatina bi PKKê re jî, wek “çareserî” bi navkirin, ji bilî xwexapandinê tiştek nîn e.

Dawîlêanîna tekoşîna şerê çekdarî yê PKKê pêngavek erênî ye, lê ne çareserkirina pîrsgirêka kurd e. Tenê dikare bibe sedemê rakirina benêdeke cidî li pêşbere riya çareseriyê. Ji ber vê yekê ye ku vê pêvajoyê wek “pêvajoya aşîtiyê” bi navkirin, rast nîn e. Aşîtiyeke bi vî rengî wateya aşîtiya bi Gelê Kurd re.

Li gor me, Aşîtiya rasteqîn bi naskirin û teslîmkirina mafên neteweyî û demokratîk yên Gelê Kurd dikare pêk were.

Em wek PSK, mafên neteweyî û demokratîk yên Gelê Kurd; xwebixweîdarekirina Gelê Kurd bi nav dikin.

Ger Gelê Kurd bixwaze bi gelên Tirkîyeyê re li ser esasê wekheviyê bijî, ew jî bi sistemeke federalî dikare pêk were.

Ji bo vê yekê jî;

-Divê Kurdistan wek komareke cûda bê sazîkirin, sepan û yasayên xwe yên esasî hebin,

-Divê li Kurdistanê Parlamentoyek hebe, endamên wê bi şeweyeke demokratîk bîn hilbijartin û xebatên xwe yên qanûndanê di çarçoveya selahiyeta xwe de bi kar bînin.

-Divê hikûmet û di hemû waran de yekeyên xwe yên îdarî hebin û ev yeke bi şeweyeke şefaf û vekirî bîn venêhartin.

-Divê dezgehên xwe yên darêzê hebin û hemû karên darêzê ji aliyê van dezgehên ve bîn birêvebirin.

-Divê hemû mafên wan gel, kêmnîeteweyî grûbên olî yên cûda ku li Kurdistanê dijîn, bîn mîsogerîkirin.

-Divê ji alî ve bi Tirkîyeyê re wekhev û xwedî heman mafan be.

Di vê çarçoveyê de Tirkîye nuha bi xwe jîn û ve organîzekirinê re rû bir û ye. Di vê çarçoveyê de di nav civakê de daxwazeke gelek berbiçav heye.

Yekem car e ku şertên amadekirina makezagonêke sîvîl kemilîne, hêzên statukoparêz û mîlîtarîst qels ketine û wesayeta leşkerî hatîye şikestin.

Ev pêvajoyê dest dide ku pîrsgirêka kurd, di çarçoveya me li jor behs kiribû de bi şeweyeke mayende bê çareserkirin.

Ger rayedarên Tirkîyeyê bi wêrekî tevbigerin û gav biavêjin, makezagonêke nû ku bê amadekirin, dikare pîrsgirêka kurd jî çareser bike.

Ji bo vê yekê jî;

-Makezagona nû, divê li gor rastiya pîrneteweyî, pîrdengî, pîrçandî û pîrzimaniya li Tirkîyeyê bê amadekirin ku nasname û hebûna Gelê Kurd jî qebûl bike.

-Makezagona nû, divê hemû maf û azadiyên Asurî-Suryanî, Ermenî, Laz, Gurcî, Elewî, Xiristîyan, Musewî, Erebb, Çerkez, Turkmen, Mihallehmî, Êzîdî, Roman û wd. ku li Tirkîye û Kurdistanê dijîn, mîsoger bike.

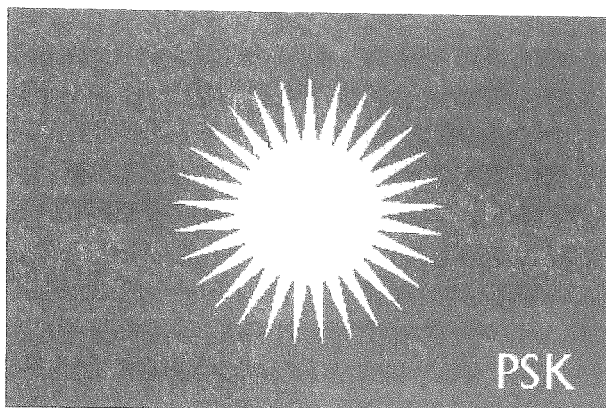
-Divê Zîmanê Kurdî wek zîmanê resmî yê duduyan bê qebûlîkirin.

-Makezagonêke nû ger li ser esasê mirovayetiyeke bê amadekirin û welat li gor sistemeke federalî ji nû ve bê organîzekirin, aşîtiyeke rasteqîn û mayende dikare pêk were.

Hezîran 2013

Partiya Sosyalîsta Kurdistan-PSK

PSK: Divê pêşiya ajavegeriyê bê girtin

Di van rojên dawiyê de hinek bûyer qewîmine, ku dibine metirsiyek li ser proseya, ku bi diyaloga MÎT-

Ocalanê ve destpêkiriye. Yek ji van bûyeran ev e, ku çend roj berê, li Cizîrê hinek kes, ku xwe wekî „Hêzên Asayîşa KCK“ nasandine, li ser kolanan seytere danine nasnameya xelkê pirsine.

Bûyereka dinê jî bûyerên Licî ye. Li Licî, serbaz li ser gel, ku zêde kirina qereqolan protesto dikirin, gule barandin û kesek kuşt û bêtir 10 kes jî birindar kirin.

Meriv nikare ew herdu bûyer û pevçûnên Qmîşlo û Amudê, ku di van rojên dawiyê da di Kurdistana Rojava da qewîmine ji hev cuda bike. Usa xuya ye, yên ku nexwazin li Kurdistana Bakurê şer bisekine û rewş asayî be, ketine liv û bizavê.

Bi gor bîr û baweriya me bûyerên, ku li Cizîrê û Liciyê rûdane, beşek in ji bernamaya mezin, ku ji bona pêşî lê girtina proseya nehiştina şer. Ji bona vê yekê Partiya Sosyalîst a Kurdistan-PSK, banga bîrûrayê giştî û herdu teref dike, ku derheqa ajaveyên hanê hişyar bin.

Serokwezîre Tirkîyê çend roj e pesna hêzên ewlekariyê, ku bi şîweyê hovane êrîşê xwepeşander û xelk kirine, dike, wan wekî gernas dinasine. Gotin û halwesta hanê ya Erdoxan dibite sedema hendê, ku li Licî serbaz li ser xelk gule bi-barine. Gule barandina serbazan bi hen-

ceta hinek xort molotof û kevîr avêtine, ne tenê ajavegerî ye, her usa nişan dide, ku guhartineka bingehîn di hal-

westa dewleta dagirker ya derbareyê gelê Kurd da çênebûye.

Berpîrsê bûyerên Licî û kuştî û birindaran gotin û helwest hanê ya Erdoxan e. PSK gulebarandin serbazan bi tundî mehkum dike û ji hikumeta AK Partî dixwaze herçi zutir kiryarên bûyerên Licî eşkere bike û bide dadigehê.

Yên, ku li Cizîrê rûdaye, giring e û meriv nikare bêje, ku „karê me nine, karê hinek xort û zarokan e.“ Bûyerê Cizîrê nişana bûyerên pêşeroje, ku eger halwesteka micîd neyê girtinê, dibe ku biqewmin. Ji ber vê yekê divê PKK halwest xwe ya derbareyê TAK (Teyrbazên Azadiya Kurdistan) û çalakîya wê dubare neke û li ser vê pîrsê micîd be, daku bûyerên hanê dubare nebin. Her usa PKK divê çavderiya xalkê, ku dixê liv û tevgerê, bike, pêşiya ajavegeriyê bigre û xwe bûyerên, ku metirsiya ajavegeriye li ser e, dur bêxe.

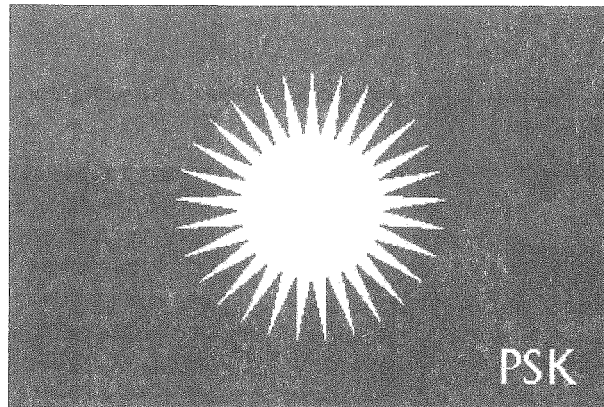
Em baş dizanin, ku encama têkçûna proseya nehiştina şer ji bona herdu gel wê gelek giran be. Ji bona vê yekê jî PSK ji aliyan û hêzên demokrat û aşîfxwaz daxwaz dike, ku hestiyar bin, pêşiya ajavegeriyê bigrin.

28 Xezîran 2013

Partiya Sosyalîst a Kurdistan-PSK

PSK:

'Em careke dî terora Dewleta Îranê mehkûm dîkin'

24 salan berî niha (13yê Tîrmeha 1989)ê Dr. Ebdulrehman Qasimlo û hevalên xwe bibûne armanca êrişeke terorîstî ya Komara Îslamiya Îranê û di encamda hatibûne şehîdkirin.

Gava ku Dewleta Îranê ev karê terorîstî bo qetilkirina Dr. Qasimlo pêkî-nayî, wesa hizir û fikir dikir ku hêz û îradeya berxwedana HDK-Î dişkêne û xebata azadîxwazî ya gelê Kurd bi dawî dike. Lê belê gelê Kurd û HDK-Î û hevçeperên şehîd Dr. Qasimlo her zû, bo dost û dijminan nîşan da ku, xudan îradeyek ji pola ne û heta roja serkeftinê çeperên xwe vala nakin û li ber xwe didin. Û ev şîreta Dr. Qasimlo ya digot: “Wefadariya mezin bo şehîdan; direjî pêdana xebata di rêya wan da ye” selimandiye.

Xebata azadîxwaziya gelê kurd roj bi roj xurttir dibit. Rêvingên riya azadiyê

alaya azadiyê dest bi dest bilind dîkin. Dr. Qasimlo di nav dilê me da dijît û dê herdem yî zindî bit. Lê belê Komara Îslamiya Îranê bi vî karê xwe yê çepel û teniya reş ya bi navçavên xwe ve her roj mehkûm dibit û di nava qeyranan da digevize.

Di 24 saliya şehîd bûna Dr. Qasimlo û hevalên wî da em wan bi bîr tînin, careke dî bang li karbidestên hikûmeta Vîyana ê dîkin ku erkê edaletê bi cih binîn û daxwaz ji hemû rêxistin û sazî-yên peywendîdar bi mafê mirov dîkin ku ji bona mehkûm kirina van cinayet-tan di asta navnetewî da kar û xebat bikin, pişt bidene gelê Kurd.

Her bijî xebata azadîxwaz ya gelê Kurd!

13yê Tîrmeh a 2013 -

Partiya Sosyalîst a Kurdistan- PSK